

ŞAMİL ƏSGƏROV

KÖRPƏLƏRİN MÜNƏCCİMİ

ŞAMİL ƏSGƏROV
(Şamil Dəlidağ)

KÖRPƏLƏRİN MÜNƏCCİMİ

BAKİ—TƏFƏKKÜR—2003

Redaktoru:
Mürvət Qədimovğlu (Həkəri)
şair, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü

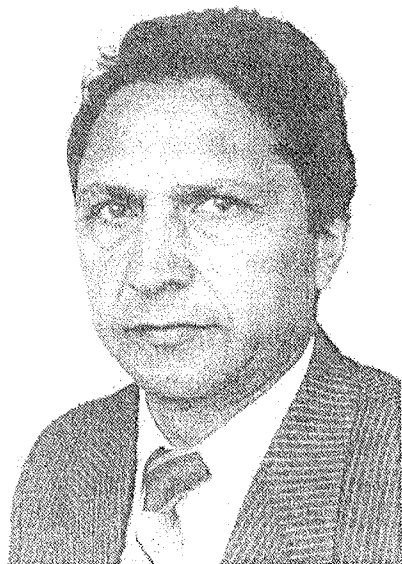
Əsgərov Şamil Səlim oğlu (Şamil Dəlidağ)
Ə 82 Körpələrin münəccimi. Azərb. dilində.
B.: "Təfəkkür" NPM, 2003, 196 səh.

"Körpələrin münəccimi" adlı kitab Şamil Əsgərovun həkimlər haqqında yazdığı üçüncü kitabdır. Kitab respublikamızın tanınmış uşaq həkimi, körpələrin münəccimi hesab edilən, bizim gələcəyimiz olan balalarımızın qayğıkeşi Qurbanov Mehdi Qədim oğluna həsr edilmişdir.

Kitabda Mehdi müəllimin bacarıqlı bir uşaq həkimi kimi, pedaqoji ustalığa malik olması, onun yüksək insani keyfiyyətləri, hamıya nümunə ola biləcək sadəliyi, Vətənə və xalqa olan dərin məhəbbəti qələmə alınmışdır.

Ə 4702060206 – 040
099 – 2003

QURBANOV MEHDİ
QƏDİM OĞLU

*Hörmətli oxucu! Mehdi həkimdir,
Hələ tanısan da, tanımasan da,
Oxu bu kitabı, öyrən o kimdir,
Sənə bəlli olar hər işi onda.*

*Sənə bəlli olar mərd insanlığı,
Tanıya bilərsən dərinədən onu.
Sənə bəlli olar mehribanlığı,
Dostluğa çevrilər bu işin sonu.*

*Bacarıb Mehdiylə dost ola bilsən,
Özünü bəxtəvər sanarsan yəqin.
Bunu da əvvəldən deyirəm, bil sən,
Onun kimi elə yanarsan yəqin.*

*Ömrünü həsr edib insana, elə,
Xilaskarı olub min-min körpənin.
Ürək arzuları böyükdür hələ,
Mehdisi çox ola kaş ki, Vətənin.*

TƏQDİMAT

*Deyilər atalar üçəcən deyib
Bu kəlam önündə başımı əyib,
Müdrək babalara səcdə qılıram,
Ürəklə qələmi ələ alıram.
Kitablar yazmışam iki həkimdən,
Əvvəlcə qoy sizə söyləyim kimdən:
Alim həkim idi Sadıqov İzzət,
Eldə qazanmışdı çox böyük hörmət,
Söz ola bilməzdi cərrahlığına,
Qıydı xalqdan ötrü öz sağlığına.
Onun möcüzəli cərrah bıçağı,
Qırx beş il əlinin oldu "qonağı".
Kəsib doqramaqla xidmət göstərdi,
Elə qayğı idi qəlbinin dərdi,
Həyata qaytardı min-min xəstəni,
Saf dostluğu valeh etmişdi məni.
İzzət el-obamın iftixarıydı,
Zəhmətlə yurdunun bəxtiyanıydı.
Dönmüşdü "Loğmanın yadigarı"na,
Kitab yazıb qoydum bu adı ona.
İndi dünyasını dəyişib İzzət,
Adına həmişə oxunur rəhmət.
Kim tanımır alim Baxış həkimi,
Tanınır üz-çənə ustadı kimi.
İzzətlə yaxından dostluq edirdi,
Onu yoxlamağa tez-tez gedirdi.
Məktublar çox gəlir hər yandan ona,
Bıçağı cansız gətirir cana.
Baxış Hüseynov əsil kişidir,*

Yurdun, el-obanın qayğıkeşidir.
Bəli, xalqdan ötrü gəlib cahana,
Ürəkdən bağlıdır Azərbaycana.
Ondan kitab yazdım, sözə olum qul,
Ad qoydum: "Vətənə gərəkli oğul".
Hələ olmayıbdır vədinin çiyi,
Üzdən yox eyləyir eybəcərliyi.
Allah qoy ömrünü uzun eyləsin,
Haqqında olanı hamı söyləsin.
Deyirlər atalar üçəcən deyib,
Bu kəlam önündə başımı əyib,
Müdrək babalara səcdə qılıram,
Ürəklə qələmi ələ alıram.

Uğruma çıxıbdı üçüncü həkim,
Qoy təqdim eyləyim, deyim kimdi, kim?
Ehtiyacı yoxdur təqdimata heç,
Ey qələm, çalışıb sözü elə seç,
El-oba dərindən tanısin onu,
Kitaba çevrilsin yazının sonu.
Bir gün xəstələnib düşdüm yatağa,
Sanki qatı zülmət çökdü otağa.
Çiyinim ağrıdı, qalxmadı qolum,
Sağlamlıq üzünə bağlandı yolum.
Paşa Ağaoğlu — şərurlu dostum,
Etibarlı dostum, qürurlu dostum,
Əhvalımı bilib gəldi yanıma,
Qəlbən şərik oldu həyəcanıma.
O, Mehdi həkimi gedib gətirdi,
Elə bil loğmanı mənə yetirdi.
Əlindən gələni əsirgəmədi,
"Sağlamlığın bərpa olacaq" dedi.
İlk andan mən sevdim Mehdi həkimi,
Zənn etdim yüz ilin bir dostu kimi.

*O mənə ürəkdən qayğı göstərir,
Dava-dərmanıyla sayğı göstərir.
Adam var, səninlə oturub-durur,
Rütbən varsa, sənə məclis də qurur.
Uzun illər onu yaxın sanırsan,
Sonra uduzursan, sonra yanırsan.
Dar günündə dərhal çəkilir geri,
Demə qoruyurmuş həyatda dəri.
Adam da var sənə "can-ciyə" olur,
Qaranlıq gecənə "al-səhər" olur.
Vəzifəyə yetib tutulur gözü,
Sənə salam vermir, tez dönür üzü.
Anlayırsan: Onu tanımamısan,
İnsanı tanımaq olmayıb asan.
Amma adam da var, gördüyün saat,
O səndə yaradır xoş təəssürat.
Günbəgün görürsən sədaqətini,
Ürək dostun olur günün çətini.
Bilirsən ilk andan yanılmamısan,
Çox şükür, hələl var belə pak insan.
Alim Mehdi həkim çox qürurludur,
Hədsiz mehribadı, üzü nurludu.
Dost-tanısa qəlbi sədaqətlidir,
Vətən təssüblüdür, el adətlidir.
Mən kimdən soruşdum, nə çox, nə də az,
Dedilər, onu bil, Mehdidən olmaz.
Atalar üçəcən deyib, deyirsən,
Mehdini tanıyıb haqlı öyürsən.
Kitablar yazmısan iki həkimdən,
Üçüncüyə sına qələmini sən.
Boynuna götürsən belə bir işi,
Sənə əhsən deyər altıdan beşi...
Bunu göstərəcək, — dedim gələcək,
Bi gün göyərəcək, sən basdır, sən ək.*

*Xülasə, çox böyük hörmət edilər,
Paşayla yanıma gəlib-getdilər.
Hər axşam evimə saldılar yolu,
Həm dava-dərmanlı, həm əlidolu.
Gördüm çox düşürlər əldən, ayaqdan,
Qaçqınlığım məni üzürdü hər an.
Dağın dərdi məni kəsib biçirdi,
Bilsəniz qəlbimdən nələr keçirdi...
Ürəkdə sellənib yenə qəm-qübar,
Bir axşam yanıma gələndə onlar,
Dərhal qələmimi əlimə aldım,
Dərmanımı necə gör yada saldım.
Belə zənn eylədim: gəlibdir yeri,
Onlara oxudum yazdığım şeri.
Nə danım, oxuyub kövrəldim yaman,
Göz yaşım heç mənə vermədi aman.
Zənn etdim gözümdən çaylar çalayır,
Gördüm həm Mehdi, həm Paşa ağlayır.
Məni qucaqlayıb təskin edilər,
Ürək-dirək verib sonra getdilər.*

*Ürək telləriylə, qırılmaz simlə,
Dostluq eyləyirəm Mehdi həkimlə.
Gədəbəy yurdunda gəlib cahana,
Bir dastan yazsam da layiqdir ona.
Çoxdan müəllimdir ali məktəbdə,
Qəlbində yurd salıb ali mətləb də.
Bu mətləb Vətənə, xalqa xidmətdir,
Bəxtəvərdir — bu iş kimə qismətdir.
Bu sözlər qısaca bir təqdimatdır,
Həyat çox mürəkkəb, çətin həyatdır.
Qəlbimdən qulağım eşitdi bir səs,
Mehdinin borcundan necə çıxım bəs?
Bildim qəlbim ona bəsləyir namı,*

*Diləyir dərindən tanısın hamı.
Ürəyimdən gəldi belə bir xitab,
Üçüncü həkimdən düzəlt bir kitab.
Qoy adı vətəndə, eldə yazılsın,
Elə yaz əməli ibrət sayılsın.
Bu dünya gör-götür dünyasıdır, bil,
Yaxşı bil mərdlərin qədrini, Şamil.*

*Deyirlər, atalar üçəcən deyib,
Bu kəlam önündə başımı əyib,
Müdrək babalara səcdə qılıram,
Ürəklə qələmi ələ alıram.*

*Uludur Yaradan, Peyğəmbər, İmam,
Atadır, anadır onlardan sonra.
Qışın çiləsində, var belə inam —
Validəyn övladla dönər bahara.*

*Kaş sən də görəydin Qədim atanı,
Hələ yazılmayan böyük əsərdi.
Kaş sən də görəydin Fatma ananı,
Övladın üstündə zağ-zağ əsərdi.*

*Mehdiyə əzizdir xatirələri,
Unutmur onları təkbircə an da.
Müqəddəs məzarlar, illərdən bəri,
Qibləgah olubdu ona cahanda.*

ZƏHMƏT İLƏ UCALANLAR, DİYARINA TAC OLANLAR

Gədəbəy! Bu mahalı gəzməyə imkan tapıb göstər səy. Onda dediklərimlə şəksiz olarsan həmrəy — cənnətin timsalıdır Gədəbəyin əlçatmaz uca-uca dağları. "Ab-həyatın" özüdür içəndə diş göynədən buz kimi bulaqları. Gözəldən də gözəldi gül-çiçək bitirən səfali yaylaqları. Dadanda zənn edirsən Behiştin meyvəsini yetişdirir dağları. Dünya durduqca yansın bu elin çıraqları. Qurub-yaratmaq olsun bu məğrur camaatın qəlbində maraqları. Yayılısın yer üzünə zəhmət ilə ucalan, diyarın toz olan gədəbəyli mərdlərin könülə fərəh verən xoş səda soraqları.

Bəli, xoş sədaları və soraqları hər yana yayılan, elmin, sənətin qartal yuvası sayılan Gədəbəyin oğulları və qızları dedikcə çoxdur. Belə bir həqiqətin şəkk-şübhəsi yoxdur. Gədəbəyin, bütünlüklə doğma Azərbaycanımızın şan-şöhrətini yüksəldən yetişdirmələri — adlı-sanlı şan-şöhrətini yüksəldən yetişdirmələri — adlı-sanlı alimləri, ziyalıları, şairləri, aşığıları, zəhmət adamları istənilən qədərdir. Təəssüf ki, onların hamısının adını çəkməkimkan xaricindədir və əslində bu, heç mümkün bir iş deyil. Buna görə əvvəlcədən rica edirəm ki, burada adlarını çəkə bilmədiyim gədəbəylilər məndən inciməsinlər. Gədəbəyli dostlarım da çoxdur. Güman edirəm ki, onların adlarını qələmə almasam, mənim bu imkansızlığımı düzgün qiymətləndirərlər.

İlk öncə Gədəbəyin bir neçə yetirmələri olan akademiklərin adlarını çəkmək istəyirəm. Bir vaxt akademik, kənd təsərrüfatı elmləri doktoru, dövlət mükafatı laureatı Mirzə Sadıqovun adı Azərbaycanda geniş yayılmışdı. Onun elmi söyləri nəticəsində zərif yunlu dağ merinosu adlanan qoyun cinsi yüksək məhsuldarlığına görə seçildi və hər yerdə yayıldı. Fəlsəfə elmi üzrə akademiklər olan Firudin və Tofiq Köçərli qardaşlarını kim tanı-

mır? Onların əsərlərini oxuyanlar, məruzə və mühazirələrini, söhbətlərini dinləyələr öz heyranlıqlarını gizlədə bilməşlərmə? Məşhur riyaziyyatçı akademik Qoşqar Əhmədovun adı dillər əzbəri oldu. Rəhmətə gedəndə ona yüzrlə şər qoşuldu. Bu ağır itkiyə dağ-daş da ağladı.

Akademik, kimya elmləri doktoru Sahib Əliyev qiymətli əsərlər müəllifi kimi tanındı. Gədəbəydə şəhidlik zirvəsinə çatdı — erməni quldurları tərəfindən qətlə yetirildi. Allah rəhmət eləsin!

Gədəbəyli fəlsəfə elmləri doktorları olan professorlardan şəhid atası İzzət Rüstəmov, Həmid İmanov, Cəmil Əhmədov, Tofiq Rəsulov, Əbülhəsən Abbasov zəhmət ilə ucalıb, diyarına tac olanlardır.

Bu dağlar diyarından pərvazlanan tibb elmləri doktoru, professorlardan Nurəddin Rzayevin, Rafiq Məmməd həsənovun, Xitab İsmayılovun, Məhərrəm Hüseynovun adı dillər əzbəri olmuşdur. Böyük tibb alimi olmaqla yanaşı, mənim əziz dostum Nurəddin Rzayev eyni zamanda gözəl qələm sahibidir — yazıçıdır. Onun "Xudu açarı" kitabını həyəcənsiz oxuya bilmirsən.

HƏSİVƏ. Mənim yaxın dostları olan görkəmli alim və əsl insan Xudu Məmmədov, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə, Nurəddin Rzayev, "Ağdamın zəka günəşi" (ifadə Xəlil Rza Ulutürkündür) Zeynal Məmmədov səmimi dostluq edirdilər (birinci və dördüncü Allah rəhmətinə getmişdir). Mən onlara münasibətimi bildirərək bir çox şərlərlə yanaşı, aşağıdakı cinaslı rübaini də yazmışdım:

*Tarı, sazı, çal kamarı, yox udu,
Sözüm birdi, yoxdur onun yaxudu.
Ya Şamilə ürək dostu Zeynaldı,
Ya Nurəddin, ya Bəxtiyar, ya Xudu.*

Bu diyarın yetişdirməsi olan kənd təsərrüfatı elmləri doktoru, professor Qəzənfər Quliyevlə yaxın ünsiyyətim vardı. Çox gözəl saz çalıb oxuyurdu. Dəfələrlə onu dinləməli olmuşdum.

Kimya elmləri doktorları olan professorlardan Şamil Əhmədli,

Valeh İsmayılov, Musa Bayramov, Rafiq Ələkbərov, Şahməli Sadıqov, Nurəddin Sadıqov, Kənd təsərrüfatı elmləri doktoru Musa və bir çox başqaları Azərbaycan elminə sanbalı töhfələr vermişlər.

Filologiya elmləri doktoru, professor, dostum, dərin bilikli alim, gözəl bir insan kimi tanıyıram. 1978-ci ildə mən Gədəbəydə onların evində olmuşam. Atasısı... müəllim, anası "Qəhrəman ana" olan bu ailə əsl ziyalılar ocağıdır. Həmin il çap olunan "Dağların hikməti" kitabında bu mehriban ailədən söhbət açmışam.

Professorlardan iqtisad elmləri doktoru Təhmasib Əjdərov, tarix elmləri doktoru Məlik Orucov, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru Bayram Ələsgərov, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru İsrəfil Hüseynov, Abdulla Abdullayev, tarix elmləri doktoru Mahmud Quliyev, biologiya elmləri doktoru Haqverdi Cəfərov və fəlsəfə elmləri doktoru Nazim Hüseynli, kənd təsərrüfatı elmləri doktoru, professor Hilal Quliyev, filologiya elmləri doktoru, professor Rüşət Rüstəmov, kimya elmləri doktoru, professor Xəlil Köçərli və bir çox belə şəxsiyyətlər respublikamızda elmin inkişafına böyük təkan vermişlər.

Tibb elmləri namizədləri olan dosentlər Şamil Vəliyev, Maqşud Köçərli, Qurban Məmmədov, Oskar Hüseynov, Süleyman Məmməd həsənov, Rəşid Mahmudov, Vahid Hüseynov, Təriyel Əhmədov, fizika-riyaziyyat elmləri namizədi olan dosentlərdən Gülarə və Gülnaz Əhmədli bacıları, Vəkil Cəfərli, Firudin Sadıqov, fəlsəfə elmləri namizədi olan dosentlərdən Hüseyn Əjdərov, Tofiq Əhmədov özlərini elm fədailəri kimi tanıtmışlar.

Tibb elmləri namizədi, dosent Müseyib Hüseynov bir gədəbəyli olmaqla, Tibb Universitetinin ilk rektoru, sonra səhiyyə naziri olmuşdur. kəfə rəhmətinə getsə də, gədəbəyililər və respublika ictimaiyyəti indi də Müseyib müəllimin xatirəsini əziz saxlayırlar.

Tibb elmləri namizədləri olan dosetlərdən İzzət Nəbiyev, Zöhrab Məmmədov, Rafiq Abuzərov, Nizami Vəliyev, Həbib Haqverdiyev, Oktay Haqverdiyev, Səfər Əliyev, Emin Hüseynov, Vaqif Hüseynov, Zakir Mahmudov, Zöhrab Cəfərov, Əşrəf

Vəliyev, Ənvər Məmmədov, Buta Sadıqov, kimya elmləri namizədləri, dosent Qədir Hacıyev, Cümşüd Cəfərov, fəlsəfə elmləri namizədlərindən Həsən İsmayılov, Telman Haqverdiyev, Dəmir Alməmmədov, fizika-riyaziyyat elmləri namizədlərindən Əmir Əliyev, Akif Köçərli, Musa Alməmmədov, İbrahim Abbasov, texnika elmləri namizədlərindən Əmrah Abdullayev, Seyfəddin Hüseynov, filologiya elmləri namizədi Məmməd Əfşərov, şərqşünaslıq elmləri namizədi, Rövşən, sənətsünaslıq elmləri namizədi İlqar İmamverdiyev, biologiya elmləri namizədi Səlahəddin Hüseynov və bir çox digər gədəbəyli alimlər elmə qiymətli töhfələr vermişlər.

*Gədəbəy! Hədsizdir alim övladın,
Beşdimi, ondumu — çəkəsən adın.
Hamısı Vətənin dadına yetsin,
Qoy Allah onları xoş iqbal etsin!*

Azərbaycana şan-şöhrət gətirən, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, faşizmə qarşı müharibədə böyük şücaətlər göstərən Mehdi Quliyev Gədəbəy dağları ilə pərvazlanan qartallardan biridir. Gədəbəyli polis polkovniklərindən Mehman Məmmədov, Nazim Cəfərli, Sabir Quliyev və başqaları Vətənə xidmət etməkdədir.

Gədəbəy təkcə elm adamları ilə tanınmır. Bu dağların yetirmələri olan şairlərdən İlyas Tapdığın, Dəmir Gədəbəylinin, Musa Ələkbərlinin, Əflatun Cəfərlinin, rəhmətlik Rəşid Poladoğlunun, müğənni-həkim Şamonun və bir çox başqalarının adlarını iftixarla çəkmək olar. Yazıçı-jurnalist Nahid Hacıyevin, Polad Qasımovun, Zəka Vilayətoğlunun adları ilə gədəbəylilər haqlı olaraq öyünə bilərlər. Jurnalist Ənvər Məşədiyev, Ayaz Arabaçı və digər qələm sahibləri də Gədəbəyin istedadlı övladlarıdır.

Bu mahalın aşığı da Azərbaycanda məşhurdurlar. 1978-ci ildə şair-aşıq Miskinli Vəlinin qonağı olmuşam. Onun çaldığı sazın mələhətli havalarını və şirin söhbətini diləmişəm. Yuxarıda

adi çəkilon "Dağların hikməti" adlı kitabında şair Vəli, adlı-sanlı aşiq İsfəndiyar və bir çox başqa gədəbəylilər haqqında ürək sözlərini qələmə almışam.

Gədəbəyli ziyalılardan dostum, maliyyə işçisi Akif Hacıyevi səmimi, obyektiv, mərd, cəsarətli, pak qəlblı bir insan kimi tanıyıram. Maarif şöbə müdiri, məktəb direktoru işləmiş Cəlal Əliyevlə səmimi dostluq etmişəm. Gözəl xasiyyətinə, insanlığına heyran olmuşam.

Gədəbəyin ziyalıları, sadə əmək adamları təkcə öz mahallarına yox, bütünlüklə doğma Azərbaycanımıza başucalıqı gətirmişlər. Doğrudur, gədəbəylilər haqqında sambalı kitablar yazılmış, xoş sözlər söylənilmişdir. Amma oğullar gərədir ki, "Gədəbəydən pərvazlanan elm qatarları", "Gədəbəyli el sənətkarları" adlı bir neçə cildədən ibarət kitablar yazıb ortaya qoysunlar. Təkcə Söyüdlü və Şınıx kəndlərinin yetişdirmələri olan alimlər haqqında bir neçə cild kitab yazıb meydana çıxarmaq olar.

Gədəbəy dağlarının adını ucaldanlardan biri də tibb elmləri namizədi, doset, el-obanın sevimlisi, respublikanın ali dərəcəli, məşhur uşaq həkimi, sadə və təvazökar insan, Tibb Universitetinin müəllimi Mehdi Qədim oğlu Qurbanovdur.

Bu kitabda məqsədimiz Mehdi həkimi el-obaya daha yaxından tanıtdırmaqdır.

*Alimlər yetirib Gədəbəy eli,
Ad-san qazaıblar Azərbaycanda.
Zəhmətlə götürib böyük səy eli,
Hörmət qazanıblar bir çox məkanda.*

*Bu diyar yetirib el aşıqları,
Olubdu hər biri xalqa ıftıxar.
Sayılıb məclislər yaraşıqları,
İlyas Tapdıq kimi şairləri var.*

*Burdan pərvazlanıb çox mərd, qəhrəman,
Eli əməksevər, eli mətindir!
Çoxdur gədəbəyli yazıb-yaradan,
Bir-bir adlarını saymaq çətindir.*

*Hamını sanıram yaxın simsarım,
Bu elinqışı da növbəhar olsun!
Çoxdu gədəbəyli əziz dostlarım,
Diləyirəm hamı bəxtiyar olsun!*

ACI, ŞİRİNLƏ DOLU MƏNALI HƏYAT YOLU

İkinci Dünya müharibəsinin ağır illəri idi. Alman faşist ordusu o zaman tərkibində olduğumuz SSRİ-nin bir çox torpaqlarını işğal etmişdi. Çətin şərait yaranmışdı.

Müharibə Azərbaycana da öz təsirini göstərmişdi. Cavanlar orduya səfərbər edilmişdi. Kəndlər qocaların, arvadların və uşaqların ümidinə qalmışdı. O dövrdə ucqar dağ rayonlarında vəziyyət daha çox ağırlaşmışdı.

Müharibənin ağrı-acılarını dağ rayonu olan Gədəbəy də dəydi. Bu rayonun Kələman kəndinin cavanları da cəbhədə vuruşurdular. Kənddə qalan qocalarda dağ dözümlü əmələ gəlmişdi, qadınlar kişi kimi işləyirdilər. Onlar ayağı ilə yer belləyib kartof əkir, ot və taxıl biçib mal-qara saxlayır, çox çətin güzəran keçirirdilər.

Müharibənin məşəqqətləri Kələman kəndindən də yan keçməmişdi. Dolanıışığın ağır olduğu belə bir dövrdə — 1942-ci ilin dekabr ayının 31-də Qədim Əjdər oğlunun evində bir oğlan uşağı dünyaya göz açdı. Qohum-əqrəbadan bəziləri uşağın adını "Müharibə", bəziləri "Dava" qoymaq istədilər. Üç il "Quran" oxuyan Qədim kişi dedi ki, on ikinci imam Həzrəti Mehdi Sahib-zaman ölməyib, o bir zaman zühur edib İslamın dadına yetəcək-

dir. İstəyirəm mənim oğlum da böyüyüb insanların xilaskarı olsun. Ona görə də uşağın adını Mehdi qoyuram.

HAŞİYƏ. Görünür, oğlunun gələcəkdə insanların xilaskarı olacağı atanın ürəyinə damıbmış.

Müharibə dövründə uşağı bələməyə əski də tapılmırdı. Mehdi-nin anası Fatma Ələsgər qızı kirpiyi ilə od götürüb, hər cür məhrumiyyətlərə dözüb balalarını böyüdüdü.

Mehdinin atası Qurbanov Qədim Əjdər oğlu (1898-1967) bütün ömrü boyu əməyə bağlı olmuş, zəhmətinə güvənmiş — əkinçiliklə, maldarlıqla, arıçılıqla məşğul olmuşdu. Birneçə il molla məktəbində oxumuş Qədim kişi Kələman kəndinin seçilib sayılan kişilərindən, müdrik ağsaqqallarından biri kimi tanınırdı. Birinin işi çətinə düşəndə məsləhət almaq üçün hamı onun yanına qaçardı. Xeyir-şərdə o, məclisin başında oturardı. Qədim kişim ağız açan kimi dalaşanlar barışardı. Qız elçiliyinə onu aparanda sözü yerə düşməzdi. Kəndə gələn qonaqlar çox vaxt onun evinə dəvət olunardı. Bu əliaçıq kişi olanını heç kimdən əsirgəməzdi.

Qədim kişi həm də maarifpərvər, ədəbiyyatı sevən bir adam idi. O, Aşıq Alının, Xəstə Qasımın, Aşıq Ələsgərin və başqa aşıqların qoşma və gəraylılarını, təcnislərini, bağlamalarını əzbərdən bilirdi. Sazı həddindən artıq sevdirdi. Aşıq havalarının əksəriyyətinin demək olar ki, yerini-yatağını gözəl bilirdi.

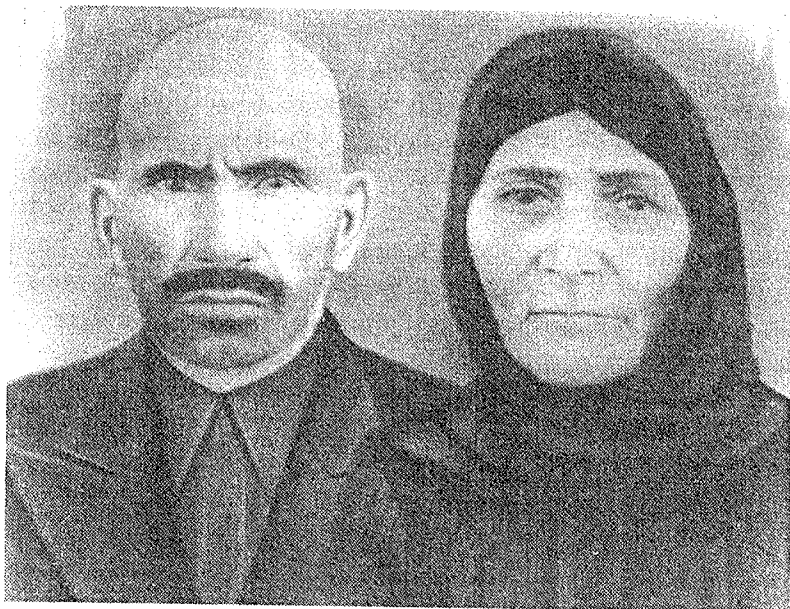
Qədim kişi həm də gözəl bir ailə başçısı idi. Övladlarının üstündə yarpaq kimi əsərdi. Onların yaxşı təlim-tərbiyə almaları üçün həmişə qayğıkeşlik göstərirdi. O, balalarına nə qədər məhriban idisə, onlara qarşı eyni zamanda çox tələbkar idi. Buna görə də övladları onu özlərinin Allahı hesab edirdilər.

Mehdi həkim həmişə ata-anasının xatirəsini əziz saxlayır. O, atasına xitabən yazmışdı:

*Yaxşılar hərəsi bir cürə yaxşı,
Hər əsr yaxşını yetirə bilməz.
Nəcinslər külünglə, pislə, yağısla,
Yaxşının yerini itirə bilməz.*

*Yaranan hər bir kəs qocala bilməz,
Qocalıq özü də bir ucalıqdır.
Hər bir qocalan da ucala bilməz,
Ucalıq özü də bir ucalıqdır.*

* * *

***Şəkildə: Mehdi Qurbanovun atası Qədim Əjdər oğlu Qurbanov və
anası Fatma Ələsgər qızı Qurbanova.***

*Hər övlad valideyn qədrini bilməz,
Bilənlərin üzü eldə ağ olar.
Qazandığı hörmət ölçüyə gəlməz,
Şöhrəti timsalda uca dağ olar.*

*Ata — qibləgahdır, ana — səcdəgah,
Bunu bilənləri insan sayıram.
Hansı kəs bu yolda etməyib günah,
Balayıb adına dastan, yayaram.*

Qədim Əjdər oğlunun ömür-gün yoldaşı Fatma Ələsgər qızı (1900-1950) xanım-xatın, səliqəli, evdar, işgüzar, övladlarını özündən çox sevən, qonaqpərvər bir qadın idi. Onun qonşularla xoş rəftarı, qayğıkeşliyi, əməksevərliyi, kişi qeyrəti Qədim kişinin başını el-oba içində daha da ucaldırdı.

Atalar əbəs yerə deməmişdir ki, arvad kişinin adını ucalda da bilər, batıra da. Fatma ərinin başını ucaldan bir qadın kimi tanıyırdı.

*Yaman arvad kişini tez qocaldar,
Yaxşıları ər adını ucaldar.
Qadınlar oxşasın Fatma anaya,
Nəfəsi qışı da edərdi bahar.*

Mehdi 7-ci sinifdə oxuyanda anası dünyasını dəyişdi. Mehdi bu dərdə dözə bilmirdi. Anası dəfn edilən günün axşamı evə girməyi bacarmırdı. "Köhnə çəpər" adlanan yerə gedib orada qayanın altında gecələdi. Bir gündənsənra atası və qardaşları onu axtarıb tapdılar, evə qaytardılar. Anasız qalması Mehdiyə çox ağır gəlirdi. Müxtəlif xəyallara qapılırdı. Buna görə də onu birmüddət nəzarət altında saxladılar.

*Dünyasını dəyişdi,
Əziz, müqəddəs ana.
Bu, ağır təsir etdi,
Hər saat, hər an ona.
Hərdən xəyala dalıb,
Hönkür-hönkür ağladı,
Baxanlar zənn eylədi,
Qara bulud çağladı.
Gah gedib başdaşını,
Hönkürüb qucaqladı.
Həmişə ana dərdi,
Sinəsini dağladı.*

HƏŞİYƏ. İndi də anasından söhbət açanda Mehdi həkim kör-pə uşaq kimi kövrəkir.

*Ana dərdi övlad qəlbində yüksə,
Bu onu çatdırar şöhrətə, şana.
Ağlayıb gözünün yaşını töksə,
Hamı "əhsən" deyər belə insana.*

Bütün çətinliklərə, ana dərdi çəkməsinə baxmayaraq, Mehdi orta məktəbdə təhsilini inadla davam etdirdi. Müəllimləri onun çalışqanlığına, ictimai işlərdə fəal iştirak etməsinə, dram dər-nəyinin fəal üzvü olmasına, keçirilən tədbirlərdə başqalarına nü-munə sayılmasına, yaxşı və əla qiymətlərlə oxumasına xüsusi diqqət yetirirdilər.

Sınıf nümayəndəsi olan Mehdi bəzi dərman bitkilərini toplay-yıb kiçik bir aptek də düzəltmişdi. "Gənc təbiətçilər" dər-nəyinin təşəbbüskar üzvlərindən biri idi. Kəlamən kəndinin ərazisində olan abidələri sınıf yoldaşları ilə birlikdə qorumağa səy göstər-irdi. Məktəbdə çıxan divar qəzetinin üzvü olmaqla, yazılarına və əl işlərinə görə digərlərindən seçilirdi. Bütün bunlara görə mü-əllimləri onun gələcəyin məşhur bir adamı olacağına ürəkdən inanırdılar. İşlərinə görə ona fəxri fərmanlar, mükafatlar ver-məklə təhsilə olan həvəsini artırırdılar. Onun foto şəklini hər il məktəbin "Şərəf lövhəsi"ndə görmək olardı. Məktəbin valideyn iclasında Mehдинin adı bir qayda olaraq birincilər sırasında çəki-lərdi. Bu, atası Qədim kişini fərəhləndirərdi.

Bax, belə bir şəraitdə Mehdi orta məktəbi müvəffəqiyyətlə başa vurdu.

QƏRİBƏ ƏHVALATLAR

Mehdi həkimin uşaqlıq və gənclik ömrü hamar yollarla keçməmişdi. O, həyatın bir çox ağrı-acılarını görmüş, başına qəribə əhvalatlar gəlmişdir. Bunların bir neçəsi ilə tanış olaq.

Bir gün Mehdi "Dəlik daş" adlanan yerdəki meşədən yoğunvə uzun bir palıd ağacını ata qoşub kəndə aparırdı. Ağacı sürüyüb "Çayqovuşan" deyilən yerə çatanda artıq hava qaralmışdı. "Yol qalxan" adlı sahəyə yetəndə isə gecənin zülmətindən göz-gözü görmürdü. Bu zaman ağac xəzəllərinin xışiltısı eşidilir. At fınxırır, təkiklərini yerə döyməyə başlayır. Bir yalquzaq (canavar) atın geridən gələn qulununa özünü yetirəndə Mehdi qışqırır. Yalquzaq yenə də onlara hücum etmək istəyir. Mehdi toqqasını açır, palıd ağacına quru çör-çöp bağlayır və onların arasına xəzəl doldurub od vurub yandırır. Qabaqda atın yüyəni Mehдинin əlində, arada qulun, onun gerisində at, arxada palıd ağacı irəliləyirlər. Canavar oddan, işıqdan qorxduğuna görə onlara yaxınlaşa bilmir. Salamat gəlib kəndə çıxırlar.

Bir gün Mehdi "Mədənyalı" deyilən yerdə dəryazla ot biçməyə gedir. İl yatmur keçdiyinə görə biçənək çox məhsudardı. Mehdi axşama kimi ot biçdikdən sonra qaranlıq düşəndə evə yollanır. "Köhnə çəpər" deyilən sahənin yanından keçəndə kolxozun bir xıl iti qəflətən onun üstünə hücum çəkir. İtlər onu qapa-qapa sürüməyə başlayır. Mehdi yarganın başından dərəyə hellənir. Qollarından, çiyyindən ağır yara alan, dirsək oynaqları çıxan Mehdi 2-3 ay yorğan-döşəkdə yatmalı olur.

Bir dəfə də Hacı Qurban yaylağında Əzməli deyilən yerin yaxınlığında axan çaydan uşaqlar qızılxallı balıq tutub gətirən zaman Mehdi maraqlanıb Təpə adlı yedən onlara baxmaq istəyəndə gicirtgənlikdə yatan "Bozdar" adlı ferma iti ona cumub qıçından bir qom ət qoparır. Mehdi sağaltmaq müşkül bir işə çevri-

lir. Kəndin türkəçarə ara həkimi Leyli qarı onun dərdinə əlac edir. "Şərxata" və "Qalı qıyıq" otlarını beçə balına qatıb dərman hazırlayır. Qarının düzltdiyi məlhəm Mehdiyənin dadına yetir.

Bu ağrılı-acılı hadisələr Mehdiyə həkim olmaq arzusu yaradırdı.

*Babalar, nənələr sağaldıb dərdi,
Verməyib əcələ vaxtsız fürsəti.
Eldən öyrənmək bir böyük hünərdi,
Çox kara gələndi xalq təbabəti.*

KƏLAMAN KƏNDİ

Başı göylərə bülənd olan Dəyirman dağının qoynuda Gədəbəyin gözəl kəndlərindən biri — Kəlaman kəndi qərar tutmuşdur. Dəyirman dağında olan yüksək keyfiyyətli bazamı daşının bir növündən ta qədimdən dəyirman daşı hazırlanırmış. Bu səbəb görə həmin dağa "Dəyirman dağı" adı verilmişdir. Kəndə Kəlaman adı verilməsinin səbəbini isə dürüst bilən yoxdur, amma bu barədə bəzi əfsanələr mövcuddur. Qocaların dediyinə görə, qədim dövrdə bu yerdə qızğın döyüş gedirmiş. Bir alban igidi düşmən sərkərdəsi ilə təkbətək vuruşurmuş. Qılıncdan nəticə hasil olmur. Rəqiblər güləşməli olurlar. Alban igidi rəqibini başının üstünə qaldırıb yerə vurur. Elə bu zaman düşmən tərəfindən bir neçə nəfər əllərində qılınc alban igidinə hücum edirlər. Yaxınlıqda otlayan naxırın içindəki bir camış kəli böyürə-böyürə əli qılıncılılara hücum edib onların hər ikisini buynuzuna ilişdirib alt yadək dərəyə atır. Beləliklə, camış kəli alban igidini təhlükədən xilas edib, ona aman verir. Buna görə də bu yerin adını "Kəlaman" qoyurlar.

Mehdi Qədim oğlu belə birtarixi əfsanəyə malik olan Kəlaman kəndində dünyaya göz açmışdır. İnsanın yaşadığı təbii və ictimai mühitin onun dünyagörüşünün yaranmasına, xasiyyətinə,

ac
an
a-
da
ut-
ış-
Bu
də
m-
gö-
idi
icə
ba-
lən
Ya-
əli
alt
ilü-
lını
əla-
və
inə,

davranışına, hadisələrə münasibətinə, tərbiyəsinə güclü təsir göstərməsi inkaredilməzdir. Balaca Mehdi də sıx və qırçınlı meşələr içərisində yerləşən Kələman kəndinin loğman havasını uda-uda, diş göynədən bulaqlarının saf suyunu içə-içə böyüyüb yaşa dolurdu. Dırmandığı sərin qayalar onda cəsarət və möhkəmlik, dərdiyi zərif və ətirli gül-çiçəklərdə incəlik, ürəyi-yumşaqılıq yaradırdı. Kənd əhalisinin halal zəhmətinə güvənib yaşaması Mehdidə əməyə məhəbbət hislərini aşılayırdı. Camaatın biri-birinə arxa durması, xeyirdə, şərdə biri-birinə lazımı köməklik göstərməsi, kişilərin mərdliyi, qadınların isməti, kəndin gözəl adət-ənənələri Mehдинin xasiyyətinin formalaşmasına da öz müsbət təsirini göstərirdi.

Kələmanın kəndi ərazilərində nədərsə yoxdur? Kənd iki çayın qovuşduğu yerin arasında məskundlaşıb. Buna görə də bu yerə "Çayovuşan" adını vermişlər. Kələman meşələri olduqca zəngindir. Bu meşələrdə palıd, vələs, ağcaqayın, qoz, alma, armud, yemişan, əzgil, qoz, alça, zoğal, zirinc və bir çox başqa ağac və kollar bitir. Burada moruq, qarağat, itburnu, çaytikanı, böyütkən və digər meyvələr yetişir.

Mehdi həkim meşə alma-armudunu dərib kiçik quyularda basdırdığını və Novruz bayramında açıb ləzzətlə yediklərini, anasının itburnudan dadı damağından getməyən turşu hazırladığını, qışda kolların qar-qırovunu silkələyib tökərək lalıqlamış əzgil və itburnunu dərdiyini, çilənin oğlan çağında qış armudunu ağacdən yığdığını indi də kövrələ-kövrələ xatırlayır. Kələmanın bərəkətli torpaqlarında, könülaçan, qəlb oxşayan dağlarında bitən kəklikotunun, zirənin, yarpızın, yemliyin, şoşanın, qurxbugumun, əvəliyin, gicirtkənin, kığın, çasırın, sümürtkənin, südlüotun, baldırğanın və bu qəbildən olan bir çox bitkilərin dadına, rəyihəsinə, müalicə əhəmiyyətinə söz ola bilməz. Hələ uşaq vaxtlarından bu bitkilər Mehдинin maraq diqqətində olmuşdur. Biz kitabın başqa bir fəslində Mehdi həkim və dərman bitkilərindən söhbət açacağıq. Burada isə Mehdi həkimin uşaqılıq xatirələrini qısaca olaraq qələmə almaqla kifayətlənəcəyik.

— Anam alçadan turşu və lavaş hazırlayardı. Kabab bişirəndə bu turşudan nar şərab kimi istifadə edərdik. Alça lavaşı əvəlikli umacı dada gətirərdi, başqa xörəklərdə də bu lavaşdan geniş istifadə edərdik. Mən rəngi qırmızı, sarı alçalardan vedrə-vedrə yığıb gətirərdim. Dərib gətirdiyim soruqdan anam mürəbbə bişirərdi. Qışda soyuqdəymə moruq mürəbbəsi ilə çay içənə bu, loğman rolunu oynayardı.

Qarağatın şirəsi və mürəbbəsi uşaqların qarınağrısında işlədi-lərdi.

Çaylarımızda qızıl xallı balıqlar olardı. Çayın səmtini başqa yana dəyişdirib gölməçələrdən balıq tutmağı xoşlayardım. Qızıl xallı balığın dadı elə bil, hələ də damağımdan getməyibdi. Baldırğanın yeməli özəyini yığıb, ağac qabığı ilə bağlayıb şələ-şələ evimizə gətirərdim. Atam deyərdi ki, baldırğan yeyən adamın mədəsi ağrımaz. Kəndimizin ərazilərində üç növ çasır bitərdi. Birinə sadəcə olaraq çasır, birinə ballı çasır, birinə isə ayıçaşırı deyərdik. Ayıçaşırı zəhərli və acı olduğundan onu yeməzdilər. Baldırğanın yeməli olmayan acısı ayıbaldırğanı, itburnunun da yeməli olmayanı ayihəmərsini adlanırdı.

Meşələrimizdə ayı, canavar, tülkü, porsuq, dovşan və digər vəhşi heyvanlar az deyildi. Bir dəfə meşənin bir sıx yerində axşamüstü yalquzaq ütümə hücum etdikdə tez hündür palıd ağacına dırmandım. Canavar da ağaca dırmanmaq istədi. Lakin hündür-lüyə qalxa bilmədi. Enib ağacın altında ulamağa başladı. Mən bir gün yarım ağacda qalmalı oldum. Meşəyə gələn adamları görüb yerə endim.

Camaatımız qarğıdalı əkirdi. Yetişən vaxta yaxın porsuq qarğıdalı sahələrinə divan utardı. Səhər gedib görürdük ki, porsuq eşənək atıb, qarğıdalılar kökündən qopub yerə sərilibdi.

Dəyirman dağının hündür qayalıqları qartallar məskənidir. Çöldə quzu otarırdım. Birdən qartal şığıyıb quzunun birini caya-nağına keçirib göyə qaldırdı. Hardansa bir zürbə qartal peyda olub quzunu göydə parçalayıb yedilər. Yazıq heyvanın dırnaqları, kəlləsi, yunu yerə düşdü. Qızıl quşlar da kəndin toyuqlarına

dadanmışdılar. Elə zirəlik və cəldliklə toyuğu yerdən götürüb aparırdılar ki, onlara güllə atmağa macal tapmırdıq. Canavar sürülərə təpilib qoyunu boğazlayıb apardığını dəfələrlə görmüşəm.

Tülkülər toyuq hinlərindən əl çəkmirdilər. Amma tələ qurub onları tutmaqda camaat çox mahirləşmişdi. Mənim də qurduğum tələyə bir dəfə tülkü düşmüşdü. Tövlələrin, hinlərin üstünə adamabənzər oyuqlar basdırardıq. Bu, canavarın, tülkünün qorxmasına səbəb olurdu.

Söhbətin bu yerində Medi həkim mənə üz tutub dedi:

— Sən də "Dəlidağın şöhrəti" adlı poemanda "oyuq" məsələsini qələmə almısan.

*Düşmən kimi qışın qarı, soyuğu,
Dam üstünə basdırardıq oyuğu —
Tülkü gəlib aparmasın toyuğu.*

Mehdi həkim Gədəbəy dağlarına, doğulub boya-başa çatdığı Kələman kəndinə, Azərbaycanın bu cənnət guşəsinin gözəlliklərinə bir çox şerlər həsr etmişdi. Onların biri "Kəndim" adlı qoşmadır.

KƏNDİM

*Səni unutmaram heç bircə an da,
Qocası, cavanı qəhrəman kəndim.
Qibləgah olmusan mənə cahanda,
Qışda da, yazda da növcavan kəndim.*

*Qoy sənə "nəyin var?" deməsin heç kəs,
Eşidək: "Bəs nəyin yoxdur?" — belə səs.
Yaratdın qəlblərdə həmişə həvəs,
Oldun el-obaya şöhrət-şan, kəndim.*

*Qoynunda boy atır min cür gül-çiçək,
Yaylaqların gözəl, dağların göyçək.
Hər vaxt dişgöynədən suyundan içək,
Havası insana ey loğman kəndim.*

*Ərzində tarixdən çoxdur yadigar,
Şiş qayan, əlçatmaz zirvələrin var.
Dörd yanın meşədir, qoynun bağça-bar,
Kim sənə eyləmər can qurban, kəndim.*

*Vəsvini mən necə alım qələmə?
Mehdiyəm, gözümdə döndün sənəmə.
Səni dəyişməyəm cəmi aləmə,
Qəlbimə vüqarsan, Kəlaman kəndim.*

Mehdi Qədim oğlunun şair təbiətli olması da onun mehriban və qayğıkeş həkim kimi şan-şöhrət qazanmasına böyük təsir göstərmişdir. Bu da bir tədqiqatçı mövzusudur ki, həkimlərin bir çoxu şairdir və ya şair təbiətlidir. Məsələn, Paşa Qəlbınur kamil göz həkimi və gözəl şairdir. Tanınmış üz-çənə həkimi Baxış Hüseyinov yüzlərlə şerin müəllifidir. Görünür, şer belələrinin qəlbində kövrəklik, həkimlik isə incəlik yaradır. Bu iki xüsusiyyətin birləşməsi həkimlərin qayğıkeşliyini artırır.

İnanırıq ki, gec-tez kim isə meydana çıxıb "Poeziya və həkim" adlı bir elmi iş yazıb dissertasiya müdafiə edəcəkdir. Belə bir tədqiqat işinin aparılmasını bacarığı olan gənclərə tövsiyə edərdim. Onlar elmi dəlillərlə sübut edə bilərdilər ki, şair təbiətli olan həkimlər nəyə görə həm kamil sənətkar, həm də yüksək insanı xüsusiyyətlərə malik olurlar.

BİR AN

*Kəlaman, sən mənim ilk beşiyimsən,
Unutmaram əziz adını bir an.
Əbədi yurdumsan, ev-eşiyimsən,
Unutmaram şirin dadını bir an.*

*Yan desən, yolunda dərhal yanaram,
Qon desmə, dağına uçub qonaram.
Yəsəm, yenə beçə balı sanaram,
Unutmaram arpa cadını bir an.*

*Sənsən gözlərimdən sönməz, nurlu şam,
Sənə saxlayıram ürəyimdə nam.
Yazılıb yaddaşa, unutmamışam,
Dərdi olanını, şadını bir an.*

*Mən necə unudum "Əzməli" dağı,
Qoynundan çağlayan keyvir bulağı,
O "Naxış yurdu"nun yolu-yolağı,
Yaddan çıxmaz kişi, qadını bir an.*

*Kəlamanın gücü var biləyimdə,
Mehdiyəm, onundur xoş diləyim də.
Ata ocağının — mən ürəyimdə,
Əsla söndürməyəm odunu bir an.*

Kəlaman kəndi ilə mənim doğulduğum Kəlbəcər rayonunun Ağcabədi kəndinin təbiəti, demək olar ki, biri-birinə oxşardır. Fərq bircə ondadır ki, bizim kənd daha çox dağlıqdır. Sularında, bitkilərində, meşələrində eyniyyət çoxdur. Buna görə də kəndim erməni quldurlarının tapdağında olduğuna görə dost-tanışlarımı ora dəvət edə bilmirəm. Hələlik kəndimizin təbiətini xatırladan Kəlaman kəndinə "gəlin" deyirəm. Əslində bu kəndlər arasında heç də böyük fərq görmürəm.

KƏLAMANA GƏL

*Gədəbəy — cənnətin gözəl guşəsi,
Yolun düşsə bura, Kəlamana gəl.
Var sarı nərgizi, tər bənövşəsi,
Cahanın qoynunda — bu cahana gəl.*

*Gəlib gözülə gör Çayqarışanı,
Seyr eylə Bozdağı, Qızılqayanı,
Köhnə Çəpəri gör, Şüyürü tanı,
Udub havasını ətə-qana gəl.*

*Hacı Qurban yurdu, Keçi dərəsi,
Bir gözəl yaylaqdır onun hərəsi,
Eşit, qaqqıldasın kəklik fərəsi,
Keçib Əzməlidən, "Dəyirman"a gəl.*

*Gəl, əfsanə eşit, "Maral ölən"dən,
Soruş müdriklərdən, tarix biləndən.
Naxışın yurdunda deyib-güləndən,
Öyrənmək istəsən bu məkana gəl.*

*"Koroğlu zağa"sı adlı yeri gör,
Ələm ağacını — dağda pır gör,
Üzü nurlu qarı, gözəl pəri gör,
Baxıb ana-bacı sana-sana gəl.*

*Bir gözəl yaylaqdır Qoç qoruğu da,
Bitirir çiylək, yer moruğu da,
Burda bal dadı var havada, suda,
Layiqdi bu yerlər şöhrət-şana, gəl.*

*Bu dağda sayıllar eli sayanı,
Gəl gör Pirvəlini, Yekəqayanı,
Qartaldır səmada süzən hayanı,
Burda insan yetir ada-sana, gəl.*

*Dağın o üzündən — kəlbəcərliyəm,
Zənn et gədəbəyli, həm bu yerliyəm,
Yurdum işğal olub, qəm-qəhərliyəm,
Gələndə halıma yana-yana gəl.*

*Mehdilər həyatda dayağım olar,
Zəbt olan yeləri mənimlə alar.
Şamiləm, mənim də xoş günüm olar,
Qulaq asmaq üçün o dastana, gəl.*

Kolamanda — bu cənnət diyarda orta məktəbi 1959-cu ildə bitirən Mehdi 1960-cı ildə yüksək qiymətlərdə Azərbaycan Tibb Universitetinə daxil oldu. Uşaqlıq dövründən dərman bitkiləri və xalq təbabəti ilə maraqlanmasının, qocalardan türkə-çarə müalicə etmək qaydalarını öyrənməsinin ali məktəbdə Mehdiyə böyük köməyi oldu. İlk günlərdən başlayaraq, o, yaxşı oxuyan, təşkilatçılıq bacarığına malik olan bir tələbə kimi tanındı. Qısa zamanda institut yoldaşlarının sevimlisinə çevrildi. Müəllimləri ona rəğbət bəsləməyə başladı. Bütün bular Mehдинin yaxşı oxumasına təkan verdi. O, məktəbin ictimai işlərində də fəal iştirak edirdi. Bayramlarda, tələbə elmi konfranslarında, iclaslarda, bir sözlə, institutun həyata keçirdiyi tədbirlərdə Mehдинin fəaliyyəti həmişə gözə çarpırdı. Onun şer həvəskarı olması və özünün də şerlər yazması Mehдинi daha da məşurlaşdırırdı.

Mehdi tələbə yoldaşlarına köməklik eməyi, onlarla birlikdə çalışmağı da unutmurdu. O istəyirdi ki, onun oxuduğu sinif institutun qabaqcıl siniflərindən biri olsun. Buna görə də yoldaşlarının hamısının yaxşı oxuması üçün əlindən gələni əsirgəməirdi. O, uşaq müalicəsi sahəsində özünə qaranlıq qalan məsələləri ay-

dınlaşdırmaq üçün dərslərdə müəllimlərinə çoxlu suallar verərdi. Elə qayda yaratmışdı ki, mühazirəsinin qurtarandan sonra Mehdi hələ dilləməmiş müəllim ona deyərdi:

— Mehdi, buyur, sualını ver.

Çox vaxt elmi-praktik konfranslarda Mehdi məruzəçilərdən biri olardı. Müəllimlər tələbələrə müalicə üsullarını öyrətmək üçün xəstəxanalara aparanda Mehdi işə müdaxilə edib özünü həkim kimi aparardı. Mehдинin biliyinə bələd olan müəllimləri onun xətrinə dəymirdilər. O, xəstə uşaqların dərmini və müalicə olunmaq üçün lazım olan dərmanların adını düzgün deyirdi. İnstitutun yuxarı kurslarında oxuyanda tanış-bilişləri xəstə körpələrini müalicə etməyi Mehdiyə etibar edirdilər. Bunlar isə onun kamil bir həkim kimi yetişməsinə səbəb olurdu. İqtisadi vəziyyətinə görə xəstəxanalarda özünə iş tapıb gecə növbəsində işləyirdi. Burada da həkimlərə ünsiyyət yaradıb öz biliyini təkmilləşdirirdi. Bütün bunlar Mehдинin adlı-sanlı bir təbib olacağından xəbər verirdi.

İLK MƏHƏBBƏT – İBRƏT DƏRSİ

Vaxt gəlib yetişdi. Gənc Mehдинin qəlbində məhəbbət odu yanmağa başladı. Bir vətən qızı onun ürəyinə yatdı. Lakin qızdan-gəlindən həyalı olan bu cavan oğlan qəlbindən keçəni o qıza açə bilmədi. Çox götür-qoy etdikdən sonra belə qərara gəldi ki, bir şər yazıb könlündən keçəni qıza çatdırsın. O, qələm alıb yazdı-pozdu, pozdu-yazdı. Nəhayət, aşağıdakı qoşma meydana gəldi:

BİLMƏDİM

*Ölçüb-biçib qəlbim qərara aldı,
Bu qəti fikrimdən qaça bilmədim.
Bəxt bülbülüm sizin bağçada qaldı,
Başqa bir tərəfə uça bilmədim.*

*Dinəndə hər sözün mənə bal oldu,
Sifətim qızarıb güldən al oldu.
Hər səni görəndə dilim lal oldu,
Ürəyimi sənə açə bilmədim.*

*Taleyim veribdi bu qismətimi,
Məktubla açıram məhəbbətimi.
Mehdini eyləmə eşqin yetimi,
Nurunu yoluma saça bilmədim.*

Mehdi birneçə dəfə qızla rastlaşdı. Lakin cəsarət edib yazdığı məktubu ona verə bilmədi. Bəs nə etməli? Aradan bir neçə gün keçdi. Mehdi fikir dəryasına qərq olmuşdu. Nəhayət, bir fürsət yarandı. O, imkan tapıb məktubunu qızın kitabının arasına qoydu və tez kənarlaşdı. Sonra nədənsə düşündü ki, səhv iş gördü. Geri qayıdıb məktubu kitabın arasından götürmək istədi. Ancaq gec idi. Kitabı sahibi götürüb getmişdi.

Bundan sonra Mehdi utandığından qızın gözüne görünmək istəmirdi. Bir dəfə təsadüfən qızın qarşından gəldiyini gördü və dərhal başqa səmtə sarı yönəldi. Onun bu hərəkəti qızın diqqətindən yayınmadı. Bəlkə də üz-üzə gəlsəydilər, qız ona nə isə ağır bir söz deyəcəkdi. Amma Mehдинin onu görəndə yan tərəfə getməsi qızı öz-özünə düşünməyə vadar eddi. "Yəqin o, utandığından mənimlə rastlaşmaq istəmədi. Görünür, tərbiyəli oğlandı. Mən ona məktubuna görə ağırsöz demək istəyirdim. Amma, deyəsən, belə hərəkətlə səhv etmiş olardım. Yaxşı oğlana oxşayır. Nə bilim vallah... Yox, hələ onu dərinədən yoxlayıb sonra bir qərara gəlməliyəm". O, əl çantasından şəri çıxarıb əvvəlki kimi hirsle yox, aram-aram oxudu və dodağında təbəssüm hiss olundu...

Məktubdan sonra qızdan bir səs-soraq çıxmaması, hədə gönərməməsi Mehдинin gözündə ümid işartısı yaratmışdı. Buna görə o, yenə də qələmini işə saldı:

MÖHTACAM

*Fəxrəndə, əzizim məndən incimə,
Qoy açıq söyləyim nəyə möhtacam.
Səndən başqa deyim dərdimi kimə?
Dilindən çıxacaq "hə"yə möhtacam.*

*Özümtün özümdən çoxdu gileyim,
Bacarmıram sözü üzünə deyim,
Safdı məhəbbətim, safdı diləyim,
Belədir qəlbimdə qayə, möhtacam.*

*Ömrümü eyləmə dərd-qəmə xərac,
Mehdiyəm, həyatım sənə olsun bac,
Bircə sən edərsən dərdimə əlac,
Qiymət ver — bu eşqə niyə möhtacam?*

Yenə də günlərlə məktub Mehдинin qoltuq cibində qaldı. Yazdığı şerini şəxsən qıza təqdim etməyə üzü gəlmədi. Bu dəfə də kitab kara yetişdi. Mehdi xəlvəti məktubunu qızın kitabının arasına qoya bildi. Qızın rəfiqələrindən biri Mehдинin bu hərəkətini gördü. Məktubu açıb oxumadı. Lakin Fəxrəndəyə bildirdi ki, bir oğlan kitabının arasına nə isə qoyub getdi. Fəxrəndə bu xəbərdən həyalanıb pul kimi qızardı. Bildi ki, bu, Mehдинin işi olacaq. Sırr açılırdı, daha onu gizlətmək olmazdı. Fəxrəndə ələcsiz qalıb şeri həmin yaxın rəfiqəsi ilə birlikdə oxudu və əvvəlki şer əhvalatını da, Mehдинin utandığından onunla rastlaşmaq istəməməsini də ona nağıl etdi. Fəxrəndə bu müddət ərzində Mehdi barəsində çox şey öyrənə bilmişdi. Bunların hamısı Mehдинin xeyrinə idi. Qızın odla suyun arasında qaldığını hiss edən rəfiqəsi ona dedi ki, əziz bacım, indiki zamanda Mehdi kimi abırlı-höyalı oğalanlar azdı. Taleyin onu sənə qarşına çıxarıb. Dediklərini eşidib yəqin etdim ki, Mehdi sənə layiq oğlandı. Görünür, o da sənə kimi özünə layiq qız seçməkdə yanılmayıb.

Mənə elə gəlir ki, ona müsbət cavab verməklə uduzmazsan. Rəfiqəsini dinləyən Fəxrəndə çiyinlərini çəkib dedi:

— Hələlik, qəti bir qərara cələ bilmirəm. Gözləyək, görək axırı nə olur. Rəfiqəsi də Mehdi barəsində "kəşfiyyat" apardı. Onun Fəxrəndəyə layiq olduğunu yəqin edib və öz fikrini ona bildirdi.

Bir gün eşitdilər ki, Mehдинin elmi konfransda mühazirəsi var. Rəfiqəsinin təkidi ilə Fəxrəndə ilə onu dinləməyə getdilər. Mühazirənin şirin yerində Mehdi Fəxrəndənin də salonda olduğunu gördü. Az qaldı ki, özünü itirsin. Tez özünü ələ aldı. Fəxrəndənin burada olması onu cəsarətə gətirdi. Mühazirə alqışlarla qarşılandı. Çıxış edənlər Mehдинin elmi mülahizələrinə yüksək qiymət verdilər.

Bu hadisədən sonra Mehдинin gözündəki ümid işartısı, ümid parıltısına çevrildi. Fəxrəndənin onun mühazirəsinə gəlməstə Mehdiyə elə bil qol-qanad vermişdi. Di gəl yenə də qıza birsöz deyə bilmirdi. Atalar üçə kimi deyib deyər qələmi əlinə alıb bir şer də yazmağa başladı:

QURBAN OLUM

*Gəlib mənə qulaq asan,
Gəlişinə qurban olum.
Mənə sarı qədəm basan,
Yerişinə qurban olum.*

*Zala günəş saçdı, gördüm,
Dərd qəlbimdən qaçdı, gördüm.
Dodaqların qaçdı, gördüm,
Gülüşünə qurban olum.*

*Kənar gəzmə, yet imdada,
Getməsin səfəşqim bada,
Şükür, Mehdi düşdü yada,
Bu işinə qurban olum.*

Bu dəfə məktubu sahibinə çatdırmaq o qədər də çətin olmadı. Fəxrəndənin rəfiqəsi bir neçə dəfə Mehdiylə söhbət etmişdi. Mehdi şərini ona verdi ki, Fəxrəndəyə çatdırsın. Bundan sonra da məsələ tezliklə həll olunmadı. Nəhayət, dilək baş tutdu. Mehdi qəlb istəyincə ailə qura bildi. Bu izdivac hər iki tərəfin mötəbər ağsaqqal və ağbirçəklərinin razılığından, xeyir-duasından sonra mümkün olmuşdu.

*Şəkildə: M. Qurbanov və ömür-gün yoldaşı
Fəxrəndə Hüseyin Əli qızı (1946-1989)*

Biz Mehdi müəllimin məhəbbət tarixçəsini qısa olaraq qələmə almağı lazım bildik. Nəyə görə? Bizə elə gəlir ki, cavan oğlan və qızlarımız ailə həyatı qurarkən Mehdi həkimin məhəbbət tarixçəsindən özləri üçün lazımı nəticələr çıxarmalıdılar. İndi bir sıra qəzetlərimizdə ictimaiyyətin narazılığına səbəb olan eybəcər məhəbbət yazıları dərc edirlər. Bir qız yazır: "Ərə gedənə qədər oğlanla gəzmək, hər cürə əlaqəyə giymək olar"... Biz bunu həya-

li.
li.
ra
h-
ö-
an

sızlıq hesab edirik. qəzetlərdəki açıq-saçıq, məhəbbətə aid tərbiyənin pozulmasına xidmət edən yazıları xalqımızın bu barədə olan gözəl adət-ənənələrinə daban-dabana zidd olan fikirlər hesab edirik. Belə yazılar gələcəkdə boşanma hallarının artmasına,

M. Qurbanov ordu sıralarında xidmət edərkən.

məhəbbətin öyləncəyə çevrilməsinə səbəb ola bilər.

Gəlin Mehdi müəllimin necə həyat qurması ilə indiki qəzet yazılarını müqayisə edək. Atalar deyib ki, evlənmək bir dəfə olar. Buna görə də çox ölçüb-biçiləndən, hər iki tərəfin valideyn və qohumlarının razılığından sonra məhəbbət məsələsi həll edilməlidir. Hər iki tərəfin adamlarının iştirakı və razılığı ilə qızın oğlana verilməsi gələcək ailənin möhkəm olacağına qabaqcadan əsaslı his qoyur. Yeri gəlmişkən onu da deyim ki, mən tədqiqat aparıb vaxtı ilə dərc etdirdiyim

diyim bir məqalədə bildirmişdim ki, 1930-cu ildən 1980-ci ilə qədər, başqa sözlə, əlli il ərzində Kəlbəcər rayonunun 123 kəndinin yüzündə heç bir boşanma halı olmamışdır. Buna səbəb olmuşdur ki, ailələr valideyn və qohum-əqrabaların razılığı ilə qurulmuşdur. Mehdi həkimin və abır-həyalı məhəbbəti təkcə iki gəncin razılığı ilə deyil, onların ağsaqqal və ağbirçəklərinin ümumi razılığından sonra ailə həyatına çevrilmişdir. Hamı belə məhəbbətdən ibrət götürməlidir.

*Ömrün cavan çağı, vaxtsız-vədəsiz,
Fəxrəndə həyata dedi: — Əlvida!
Mehdinin qəlbində bu dərd qoydu iz,
Axtardı, birçarə yetmədi dada.*

*Min şükür, yerində övladları var,
Hər biri Mehdinin qolu-qanadı.
Dilədim, olsunlar xoşbəxt, bəxtiyar
Xatirəsi əziz qalan anadı.*

*Mehdi orduda da xidmət etladi,
Sayılıb-seçilər bir əsgər oldu.
Hamı ünvanına "əhsən" söylədi,
Hədsiz intizamlı cəngavər oldu.*

*Çoxlu tərifnamə, təşəkkür aldı,
nümunə çəkildi adı həmişə.
Komandirlər ondan çox razı qaldı,
Fəxri nişanları çox taxda döşə.*

GƏDƏBƏYİN TƏRƏNNÜMÜ

Mehdi müəllimin gizli saxladığı "Sandıq ədəbiyyatında" doğulub boya-başa çatdığı Gədəbəyin və onun kəndlərinin tərənnümü böyük yer tutur. Şairin "Canım-gözüm Gədəbəyim" adlı şeirində (bu şeri poema da adlandırmaq olar) Gədəbəy rayonunun bütün kəndlərinin nəqşəsi — xəritəsi çəkilmişdir. O, kəndlərin adlarını bir-bir sadalamaqla, əslində Gədəbəyin tarixinin bir qolunu qələmə almışdır. Gəlin Mehdi həkimin adı çəkilən yazısı ilə tanış olaq.

CANIM-GÖZÜM GƏDƏBƏYİM

*Qibləgahım, qəlb diləyim,
Dünənəm, həm gələcəyim,
Canım-gözüm Gədəbəyim.*

*Bu dünyaya mənim kimi,
Çoxu səndə göz açıbdı.
Sənin ana beşiyində,
Dilimiz də söz açıbdı.*

*Saf suyunla, saf havanla,
Canımızdan dərd qaçıbdı.
Sənsən mənim qəlb diləyim,
Canım-gözüm Gədəbəyim.*

*Səndən ərşə ucalıbdı,
Dar bacadan tüstümüz də.
Sənsən bizim heykəlimiz,
Qranitdən büstümüz də.
Borcluyuq biz sənə hədsiz,
Haqqın çoxdur üstümüzdə.
Sənsən mənim qəlb diləyim,
Canım-gözüm Gədəbəyim.*

*Görənləri heyran edən,
Uca-uca dağların var.
Meyvələri baldan şirin,
Bağçaların, bağların var.
Bir çox yerə kök atmısan,
Bar-bəhərli tağların var.
Sənsən mənim qəlb diləyim,
Canım-gözüm Gədəbəyim.*

*Alimlərin, aşıqların,
Şairlərin diyarısan.
Zəhmət ilə bağlı olan,
Sən "şir"lərin diyarısan.
Müdrükləri hədsiz olan,
Mahirlərin diyarısan.
Sənsən mənim qəlb diləyim,
Canım-gözüm Gədəbəyim.*

*Əsla səndən mən dönmərəm,
Doğransam da dilim-dilim.
Ürəyimdə məskən salıb,
Əziz obam, əziz elim.
Arzum budur: bir guşon də,
Mənim ola son mənzilim.
Sənsən mənim qəlb diləyim,
Canım-gözüm Gədəbəyim.*

*Azərbaycan diyarında,
Hər oylağın bir cənnətdir.
Suyun, havan, gözəlliyin,
Bir əvəzsiz qənimətdir.
Qənirsiz gül-çiçəklərin,
Ən misilsiz bir zinətdir.
Sənsən mənim qəlb diləyim,
Canım-gözüm Gədəbəyim.*

*Vətən oğlu, bu yurdu göz,
Soruş, sənə tarix açsın.
Çaldas kəndi, Səbətkeçməz,
Qaranlığa işıq saçsın.
Gözünlə gör Söyüdlünü,
Tanı kimdir igid elim,
Öyrən bir-bir, tanı bir-bir,
Yetisdirib necə alim.*

*İki Qumlu, iki Düz yurd,
Məskən olub məğrur elə.
Ariqdamla, Qaradağı,
Gəz doyunca, gəlseyr eylə.*

*Qrelsklə, Yeni kənd də,
Mənzərədir axar-baxar.
İki göz də satın alıb,
Leşkər kəndə hamı baxar.*

*Böyük, kiçik, Qaramurad,
Qoç igidlər yetiribdi.
İsalı kənd, Mormor kəndi,
Min gül-çiçək yetiribdi.*

*Cucanlıdan, Dördlərdən keç,
Arabaçı — ikidir gör.
Var Zamanı, Motudərə,
Gəl bu yerdə igidi gör.*

*İki Qasım — ağalı var,
Heykəl olub kənd adına.
Farzalı də məskən olub,
Neçə-neçə övladına.*

*Qasımlı var, Əyrivəng var,
Albanlardan yadigardır.
İnəkboğan, Ariqıran,
Gəlib öyrən, nə diyardır.*

*Gözəl kənddir Kərimli də,
Köhnə kəndə güt Yeni kənd.
Musa yalda, Qərçərdə də,
Gör sal qaya, gör bərə-bənd.*

*Kənddir Əli-İsmayılı,
Cəfərli də, Nağılar da.
Hamı cənnət timsalıdır,
Daryurdu tap nağıllarda.*

*Kələminin, Ataxanın,
Hər kəndin var əfsanəsi.
Dikdaşdan get Poladlıya,
Dağda eşit kəklik səsi.*

*Kənddir Qaraməmmədli də,
Qənirsiz bir gözəldir o.
Kəsəmən, cüt Qurudərə,
Oxu mahnı, qəzəldir o.
Qəzəllərdə çoxdur yamac,
Toplar kəndi, topa-topa.
Sonalarda sağlamlığı,
İnsan qalıb gərək gəpə.
Var Koyah, var Hacılar,
Qaravəlli, Əyridərə.
Bir kənd salıb Məmmədcəfər,
Bir tarixdi burda hərə.*

*Kənddir Hacı-Ələkbərli,
Qarıkəndlə, Sarıköynək.
Dəyirmədağ, Ayıtala,
Hamısında kəs duz-çörək.*

*Təzə, Yeni Qorelevka,
Ospasovka, Komintern.
Tarixi var dərdimizdi,
Neçə-neçə, dərin-dərin.
Var Qarovul — Tombada da,
Parakənddə, mərd elimiz.
Yaradandan diləyirəm,
Heç görməsin dərd elimiz.*

*Bir kənd Rüstəm Əliyevdir,
Bir kənd də var Ağamalı.
Qəlbin dolar iftixarla,
Tarixindən olsan halı.*

*Kənddir Əlinağılar da,
Bəydəmirli, Təkəmişan.
Çalburun da, Qalakənd də,
Tarixlərdən qalıb nişan.*

*Gözəllikdə misilsizdi,
Çayrəsullu, Düzrəsullu.
Gərməşovlu, Şınıx, Əmir,
Qarabulaq, Xarxar, Kollu.*

*Kənd var adı Slavyanka,
Dönübdü dağ şəhərinə.
Gözəllikdən sığal çəkib,
Tanrı qabaq-qənşərinə.*

*Zəhmətkənd də, Maarif də,
Gözəlliyə olub guşə.
Qonaqlıdan qalxıb dağa,
Dər tər nərgiz, tər bənövşə.*

*Bir kənd Dayaq — Arabulaqdı,
İkisi Şurakənd, biri Çobankənd.
Burda hər yaylağın, hər bir oylağın,
Havası şan balıdı, suyu şəkər, qənd.*

*Kilsəli də albalardan,
Yadigardı bizə qalan.
Keşməkeşli tarixlilər,
Vüqarımız Azərbaycan.*

*Rəhimliyə, Yaqubluya,
Tanrı özü sığal çəkib.
Deyim Söyün qululardan,
Camalına kim xal çəkib?*

*Var Şəkərbəy, var Heydərli,
Qozqaralı, var Əriknaz.
Əlinə bir qələm götür,
Hünərin var vəsfini yaz.*

*Yaxşı öyrən, yaxşı tanı,
Bir kənd Əmiraslanlıdır.
Şərəflidir adı-sanı,
Bir kənd Sarıhəsənli.*

*Seyrangaha bənzəri var,
Kəndir Ağsu, Gödəkdərə.
Gədəbəyin kəndləri var,
Bir dastandır yazsan hərə.*

*Ey İlahi! Gədəbəyim,
Ancaq sənin qüdrətidir.
Bu qüdrəti vəsfeyləmək,
Məndən ötrü çox çətindir.*

*Bu kəndlər də, bu dağlarda,
Dörd min bitki, çiçək bitir.
Buz çeşməli yaylaqlarda,
Bir-birindən göyçək bitir.*

*Sinəsi çox, yamacı çox,
Təpəsi çox, dərəsi çox.
Qayasında qartalları,
Kəkliyi çox, fərəsi çox.*

*Kamil, kamil aliminin,
İki yüzdən keçib sayı.
Əməksevər insanının,
İnanmıram ola tayı.*

*Torpağında dəmir yatır,
Hər yeri bir xəzinədir.
Qızıl yatır, kömür yatır,
Yerin altı dəfinədir.*

*Qalası var, tarixinin,
Hələ sirri açılmayıb.
Elə bil ki, zülmətdədir,
Üstünə nur saçılmayıb.*

*Gədəbəyin altı muzey,
Üstü muzey bir diyardır.
Bu sərvəti qoruyanlar,
Hamıdan çox bəxtiyardır.*

*Qocasından, cavanından,
Qalın roman yazmaq olar.
Hər naxırçı, çobanından,
Yeddi dastan yazmaq olar.*

*Cığırının, yolağının,
Sayı yoxdur, deyim neçə.
Saydım, sana sığışmadı,
Çaylarını keçə-keçə.*

*Hamı sənət sahibidir,
Çoxdur xalça toyuxanı.
Həddən çoxdur hər kəndində,
Xoş avazla oxuyanı.*

*Qonaqpərvər olmağıyla,
Ad çıxarıb elim-obam.
Məğrur olub süfrəsiylə,
Mənim cəddi ata-babam.*

*Gədəbəyi vəsf etməyə,
Gücü çatmaz qələməmin.
Ondan dastan yazılacaq,
Hələ yüz-yüz, hələ min-min.*

M.Qurbanov sonalar sonası Göygöldə (1981)

*Cönbəlib seyr edir axar-baxarı,
Sonalar sonası deyir Göygölə.
O bu gölü sanır qəlb iftixarı,
Çox gəlib baxacaq hüsnünə hələ.*

*Mehdi bu sözünü deyir həmişə:
Göygöl təbiətin möcüzəsidir.
Dörd yanı gül-çiçək, qırçınlı meşə,
Ürək tərənəsi, qəlb həvəsidir.*

Gədəbəyi belə tərənnüm etməklə yanaşı, Mehdi müəllim öz kəndlərinin yer adlarını çəkməklə bayatı şəklində şeirlər qələmə almışdır. İstər bütünlüklə Gədəbəy, istərsə də doğma kəndi Kələmana həsr etdiyi yazılar Mehdi həkimin yurda, xalqa ürək telləri ilə bağlı olduğu barədə bizdə aydın təsəvvür yaradır. Gəlin onun bu səpgidə olan bayatıları ilə tanış olaq:

*Qoç igidlər oylağı,
Hacı Məmmədyaylağı.
Abı-kövsər özüdür,
Çağlayan hər bulağı.*

*Qoç Koroğlu qalası,
Nədən olub bəlası?
Baxdıqca göz oxşayır,
Dörd yanında talası.*

*Qoç qoruğu ucadı,
Həm cavan, həm qocadı.
Qoç babalar veribdi,
Bu yaylağa bu adı.*

*Hüyərin dərəsinə,
Bəndinə, bərəsinə,
Heyran oldum baxanda,
Vuruldum hərəsinə.*

*Yabı daşı qalası,
Gül-çiçəyi, lalası.
Ətrafında hədsizdi,
Dərə, təpə, çalası.*

*Hacı Binnət yaylağı,
Ərənlərin oylağı,
Ağsaqqalı tarixdən,
Sənə verər sorağı.*

*Dağların min bulağı,
Var Novlu, Cin bulağ.
Cığırların sayı yox,
Qədərsizdi yolağı.*

*Vüqarsan, Qızıl qaya,
Kim edib nazil qaya?
Çox bəlalər görmüsən,
Tarixə yazıl, qaya.*

*Tarixsən Köhnə Çəpər,
Olmusan elə sipər.
Bütün tarixin boyu,
Çox görmüsən qəm, qəhər.*

*Gözəlsən Çayqarısan,
Oldun axıb yarısan.
Elə bil ki, olmusan,
Küsüb sonra barısan.*

*GəlgedəkŞüyyürü göz,
Ətrafi, böyyürü göz.
Qayalıqda, meşədə,
Kəkliyi, cüyyürü göz.*

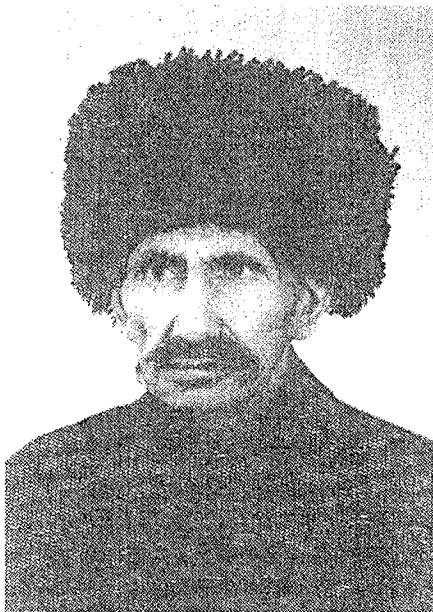
*Gəl gedək Dərbəndi gör,
Hasarda çərbəndi gör.
Dərin-dərin dərələr,
Bərəni gör, bəndi gör.*

*Kələmanın dağı var,
Bağçası var, barı var,
Hacılarda Qurbanın,
Binnətin yaylağı var.*

*Dağların çiçəyi çox,
Hamıdangöyçəyi çox.
Ağacların yarpağı,
Güllərin ləçəyi çox.*

*Nəcisidir, nəcidir?
Qəlbənin həvəsidir.
Kələmanı Medinin,
Ürəyinin səsidir.*

* * *

*Mehdi Həkimin atası Qədim
Əjdər oğlu*

*Başına qoyardı kişi papağı,
Bıǵı saxlayardı Koroǵlu kimi.
Zəhmətə bağlandı ömrün hər çaǵı,
Mehdisi dərdlərin oldu həkimi.*

*Bir sözlü, bir üzlü kişiydi Qədim,
El-oba içində hörməti vardı.
Bu soyu, bu nəslə qədimdən qədim,
Özüylə min arzu gora apardı.*

Mehdi həkimin qardaşı Cəlal dostu ilə.

*Qardaşa əzizdən əzizdi qardaş,
Orucu başına tac sandı Mehdi.
Hara daş qoydusa, ora qoydu baş,
Göstərdiyi yolla həmişə getdi.*

*Orucu gözünün işığı bildi,
İki eyləmədi bircə sözünü.
Qardaşa hörmətə bular dəlildi,
Qurban da verərdi ona özünü.*

*Mehdi müəllimin qardaşı
Ə. Oruc.*

*Mehdinin qardaşı Əjdərov Cəlal,
Bir min doqquz yüz on səkkizinci il.
Dünyaya göz açdı, oldu xoşiqbal,
El-oba içində sayıldı aqıl.*

*Mərd kimi tanındı dost arasında,
Hamı heyran oldu sədaqətinə.
Vaxtsız bu dünyaya deyib əlvida,
Gedibdi Allahın o rəhmətinə.*

GƏDƏBƏY

Mehdi müəllim harada yaşamasına baxmayaraq, həmişə doğulduğu Kəlaman kəndini, doğma Gədəbəyin bir an da olsun unutmur. Onun indiyə qədər dost-tanışlarından başqa heç kimin oxumadığı bir sıra şeirlərini üzə çıxara bilmişik. Onlardan biri də "Gədəbəy" adlı qoşmasıdır.

*Tanrı özü sənə qələm çalıbdı,
Şöhrətim Gədəbəy, şanım Gədəbəy.
Camalın qüdrətdən nurun alıbdı,
Ciyərim Gədəbəy, canım Gədəbəy.*

*Dağların qoynunda məskən salmışan,
Dədəm Qorqud çalan sazı çalmışan.
Tarixdə vüqarlı, məğrur olmusan,
İftixarım, adım-sanım Gədəbəy.*

*Dilbər guşəsisən Azərbaycanın,
Dünyada birisən cənnətməkanın.
Hüsnünə vurğundu hər bir insanın,
Soltanım Gədəbəy, xanım Gədəbəy.*

*O zirvəli dağlar, nərgiz, bənövşə,
Sərvətindi mədən, torpaq, su, meşə.
Müqəddəs borcumdur hər an, həmişə,
Səni qibləgahım sanım, Gədəbəy.*

*Qüdrətdən yaradıb səni Xudaya,
Məncə yaraşıqsan cəmi dünyaya,
Qəlbimlə sevdiyim elə-obaya,
Çoxdur ürəyində yanı, Gədəbəy.*

*Mehdiyəm, ocaqsan, baba-nənəsən,
Mənə gözəllikdə bircə dənəsən.
Kənarda olsam da, yenə də sənsən,
Ürəyimdə axan qanım, Gədəbəy.*

Altı il oxuyub məktəb bitirdi,
Bu venetka əziz xatirə qaldı.
Baxdıqca keçmiş fikrə gətirdi,
Olub-keçələri yadına saldı.

Mehdi xatırlayır müəllimləri,
Onlara ürəkdən minnətdar olur.
Yadına saldıqca kimi, kimləri,
Zehninə çox əziz xatirə dolur.

Əfsus, şəkli burda olan kəslərdən,
Ölüb dünyasını dəyişən də var.
Mehdi xəyallara daldıqca hərdən,
Onun ürəyini sıxır qəm, qübar.

*Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət
Tibb İnstitutunun pediatriya
fakültəsinin 24-cü qrupu. 1960.*

İLK ADDIMLAR...

— Mən hələ yeddinci sinifdə oxuyanda anam qəflətən xəstələndi və az keçmədi ki, vəfat etdi. O gündən həkim olmaq fikri məni bir an da rahat buraxmadı. Mən ömrüm boyu bu namərd xəstəliklərlə mübarizə aparmaq qərarına gəldim. Bu arzuma da nail oldum — keçən il Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun pediatriya fakültəsini bitirib könüllü olaraq Qutqaşenə işləməyə gəldim.

Rayon uşaq xəstəxanasının həkimi Mehdi Qurbanov keçən günləri belə xatırlayır. O, hələ gəcdir, sənətində ilk addımlar atır, onunbu addımları ümid verir ki, Mehdi-nin gözəl gələcəyi var.

Xəstə uşaqların valideynləri ilə söhbət edərkən bu, bizə bir daha sübut oldu. Bum kənd sakini, Qəhrəman Ana Vəsilə Yusifova dedi ki, mənim iki uşağım yemək zamanı bərk zəhərlənmişdi. Bir dəqiqə belə gecikmək olmazdı. Biz tezliklə maşın tapıb onları uşaq xəstəxanasına gətirdik. Həkim Mehdi Qurbanov təcili işə başladı. İndi uşaqlar özlərini yaxşı hiss edirlər. Həkimə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Həkim bir an xəyala gedərək nəyi isə xatırlayırmış kimi qaşlarını çatdı və aramla danışmağa başladı:

— Özü körpə ikən anası vəfat etmiş Məhəbbət Aşurova kəskin nefrit və ikitərəfli sətəlcəm ilə xəstəhalda həkimxanaya gətirildi. Uşağın vəziyyəti çox ağır idi, hətta xəstənin atası Famil Aşurov onu Bakı xəstəxanalarına aparmaq üçün kağız da almışdı. Lakin mahnılarda deyildiyi kimi, anam yadıma düşdü. Düşündüm ki, xəstə Bakıya getmədən müalicə olunmalıdır. Axı, həmin valideynini üç nəfər anasız övladı ailədən ayrı — uşaq evindədir. Birdən həmin uşaq da... Onda bu böyük dərd olardı. Nə isə...

Xəstə müalicə edildi və el arasında deyildi ki kimi, qız indi "ceyrana" dönmüşdür.

Başqa bir valideyn dillənir:

— Mən Tikanlı kəndindənəm. Qızım Bircəgül Həmidova qəflətən ağır "Botkin" (sarılıq) xəstəliyinə tutulmuşdu. Həkim Mehdi qızım Bircəgülü bircə ayın içində müalicə etdi. Uşağa özünüz baxın, — deyə ana qızını otağa gətirdi. Xəstə doğrudan da, indi sağalmışdı, özünü gümrah hiss edirdi.

Belə faktları çox misal gətirmək olar, lakin bir şey aydındır ki, həkim Mehdi Qurbanovun ilk addımları xeyirxahdır. Arzumuz budur ki, o, həyatla həmişə ayaqlaşa bilsin.

B.Babayev

Elmə olan həvəsi Mehdi həkimi Qutqaşen rayonundan ayırdı. Onun rayondan getməsi təntənəli mərasimə çevridi. Kövrəlib ağlayalar da, ona xeyir-dua verənlər də, dalınca su atanlar da oldu. Mehdi həkim alimlik dərəcəsinə alandan sonra da Qələbədəki dostları ilə əlaqəni üzmədi. Bu gün də bu xoş münasibət, dərin ünsiyyət davam etməkdədir.

KÖVRƏK XATIRƏLƏR

Sol çiynimdə ağrılar baş verdi. Qolumu qaldıra bilmədim. Xəstələndiyimi eşidən dostum Paşa Şükürov hələ tanımadığım Mehdi həkimlə, dava-dərmanla mənə baş çəkməyə gəldilər. Mehdi həkim yüz ilin dostu kimi mənə yanaşdı, diqqətlə müayinə etdi, iynə vurdu və faydalı məsləhətlər verdi.

Söhbət əsnasında hiss etdim ki, Mehdi Qurbanov şair təbiətli bir insandır, şer də yazır, lakin nədənsə onları gizlədir. Çox təkiddən sonra bir dördlük gətirdi. Xoşuma gəldi. Mən ona bir neçə şer yazmalı oldum. O da mənə şer həsr etdi. Həmin şerləri kövrək xatirə kimi gündəliyimə yazıb saxlamışam. Onların bir neçəsini Mehdi müəllimin məsləhəti ilə bu kitaba daxil etdim.

Bir axşam Mehdi müəllim aşağıdakı şerini mənə oxudu:

DÖZMÜR

*Dərdi çox böyükdür Dəlidağımın,
Səlimoğlu daha qoynunda gəzmir.
Xınalı kəkliyə oxumur daha,
Səmanın qartalı zirvədə süzmür.*

*Şamil Dəlidağın ürəyi burda,
Aşıq Şəmkininin məzarı darda,
Neçə igidlərin ruhları harda,
Yatıbdı, deyəsən hayımı sezmir.*

*Dəlidağı gedi gördüm, xəstədi,
Baxışından duydu, o, qar istədi...
Mehdiyəm, Bakıda iynə üstədi,
Dağlara həsrətədi, bir an da dözmür.*

Bir tərəfdən xəstəliyin ağrı-acısı, bir yandan düşmənin tapdağında qalan vətən torpaqlarının həsrəti onsuz da məni rahat buraxmırdı. Mehdi müəllim şəri oxuyub qurtardı. Düzü, uşaq kimi kövrəldim və onu cavabsız qoymayıb bədahətən bir şer dedim. Paşa Ağaoğlu onu ağ kağıza köçürdü:

ƏLINİ ÜZMÜR

*Mehdi həkim, yaman kövrəldin məni,
Səlimoğlu haqdan əlini üzür.
Dəlidağ deyəndə kövrəldin məni,
Demirəm, gözlərim yaşını süzmür.*

*Düz dedin, burdadı quru dəsədim,
Ruhum o yerdədi — dağdı məbədim.
Şəmşir məzarına yoxdur mədədim,
Demə dərd qatıarı qəlbimdə düzmür.*

*Dəlidağsız gəlib gördün xəstəyəm,
Altı ildən çoxdur, dar qəfəsdəyəm.
Şamiləm, baxma sən ayaq üstəyəm,
Can şirindi, yenə həyatdan bezmir.*

Bir gecə Mehdi həkim məni xeyli müayinə etdi, qan təzyiqi-mi ölçdü, xüsusi cihazla ürəyimin döyüntüsünü müəyyənləndirdi və başladı dava-dərmana. Onun məndən ötrü çox əldən-ayaqdan getdiyini, ləlik olduğunu hiss edib, bir az dincəlməsini, əlinə qələm, kağız götürməsini xahiş etdim. Mən dedim, o yazdı. Axırda yazdığını oxudu. Ona diqtə etdiyim iki şer də aşağıdakı misralar yaranmışdı:

QALMAZ

*Məni müalicə edən qayğıkeş
həkim, mehriban insan Qurbanov
Mehdiyə birinci xahişim.*

*Sən dönməsən, Mehdi qardaş, Loğmana,
İtib gedər, adım-sanım da qalmaz.
Əgər bel bağlasaq, süni dərmana,
Ömrümdən tək bircə anım da qalmaz.*

*Dırmanıb "Qoçdaş"ın üstündən keçsəm,
Yallardan ətirli gül-çiçək seçsəm.
"Mansır bulağı"nın suyundan içsəm,
"Şəkər"im yox olar, qanımda qalmaz.*

*Şamilə gətirsən moruq sovqatı,
Meşə çiyələyi, cır qarağatı,
Dağlarda səyirtsəm bir köhlən atı,
Heç bir azar-bezar canımda qalmaz.*

GƏL

*Gözəl insan, kamil alim həkim,
Gədəbəy dağları kimi vüqarlı,
müalicə həkimim Qurbanov Mehdiyə ikinci xahişim.*

*Mehdi qardaş, bəxtim səni yetirdi,
Xəstə üstə sağlam, gümrah yaşa, gəl.
Ağrılardan sanki huşum itirdi,
Bax beləcə, Paşa ilə qoşa gəl.*

*Əgər istəyirsən qalım salamat,
Dərmana bir udum dağ havası qat.
İçinə bir qurtum bulaq suyu qat,
Ta özünü salma dağa-daşa, gəl.*

*Baldırğanı gətir soyum, yeyim mən,
Kortum gətir — ona loğman deyim mən.
Qırxbuğum kətəsi ətir öyüm mən,
Ağrım getsin, həkim kimi xoşa gəl.*

*Dərib tər hənövşə — bir-iki ləçək,
Qatıb tər tərgizə ağrım üstə çək.
Şoşan hər dərmanı əvəz edəcək,
Qəlb diləyi belə yetmin başa, gəl.*

*Məni "İstisu"yun vannasına sal,
Bir anın içində olum şad əhval.
Gicirtkəni götür kürəyimə çal,
Azar olsun qoy canımdan haşa, gəl.*

*Apar Kəlbəcərə, dağda görünüm,
Orda boz dumanla, çənlə bürünüm.
Ayağına apar məni, sürünüm,
Sevincdən qərq olsun gözüm yaşa, gəl.*

*Pərən-pərən düşüb — qovuşdur elə,
Körpələşsin Şamil — çiçəklə bələ.
Dağın bal-qaymağı heç düşməz ələ,
Ver yeyim, tez dönüm qızılquşa, gəl.*

* * *

Şəkildə: M.Qurbanov və bacısı Qaratel Əjdərova.

*Mehdi həkim yaman qohumcanlıdı,
Hamısı and içir onun başına.
Hər nə qədər desən istiqanlıdı,
Bu rəftarı gəlirelin xoşuna.*

*Əziz bacısıdır Qaratel xanım,
Sayır həyatında başının tacı.
Onda da qardaşa hədsizdir yanım,
Sevinir — olubdu dərdlər əlacı.*

ETDİYİM SƏYLƏR, SÖYLƏDİYİM RƏYLƏR

*Öyrənmək istədim Mehdi həkimi,
Müraciət etdim bir çox adama.
Səmimi deyirəm, dindirdim kimi,
Elə bil ürəkdən gəldi ilhama.*

*Birisi söylədi: — Əsli-zatı var,
Ot kökü üstündən bitər — deyiblər.
Mən onun qəlbində sanıram vüqar,
Odur yazılmamış gözəl bir əsər.*

*Birisi söylədi: — Çox biliklidir,
Həm çox mehribadır, həm də çox sadə.
Özünü təlimdə yana şam edir,
Hörmətinə görə sayılır dədə.*

*Birisi dilləndi: — Çox qayğıkeşdir,
Ehtiram bəsləyir o çoxlarına.
Sevdiyi zəhmətdir, sevdiyi işdir,
Dünyaya gətirib onu mərd ana.*

*Biri belə dedi: — Övladcanlıdır,
Ehtiram bəslənir evdə də ona.
Gözəl xasiyyəti onu tanıdır,
Bir söz ola bilməz qonşuluğuna.*

*Biri cavab verdi: — Mehdidən hanı?
Xalqa məhəbbəti uca tağlıdır.
Canı-dildən sevir Azərbaycanı,
Vətənə bağlıdır, elə bağlıdır.*

*Biri dedi: — İnan, yoldaşın olsa,
Qibtə eyləyərsən sədaqətinə.
Həyatda əqidə sirdaşın olsa,
Bil, heyran olarsan pak niyyətinə.*

*Birisi dilləndi: — Yəqin bilirsən,
O necə insafli loğman həkimdir.
Mənsə ürəyimdə deyirdim: "Əhsən!"
Belə öyrənirdim Mehdi — kimdir.*

Kiminsə haqqında kitab yazmaq çox böyükməsuliyyətli işdir. Çünki yazdığım kitabı oxuyanlar iki rəydə ola bilərlər ki: — bu adamdan kitab yazmağa dəyər. Çox vicdanlı, bacarıqlı, elcanlı, qayğıkeş, qədərbilən, kamallı, insafli, mürvətli adamdır. Ya da deyərlər ki, filankəs xalq içində hörməti olmayan, lovğa, tamahkar, bacarıqsız, el-obaya heç bir xidmət göstərməyən bir adamdan niyə kitab yazıb? "Mənzil yaxın, kirayə çox, yəqin burda bir əlamət var..."

Mən də üzərimə düşən məsuliyyəti dərinədən dərk edib bir çox adamlarla söhbət edib Mehdi Qurbanovdan söz saldım, onun haqqında ictimaiyyətin rəylərini öyrənməyə səy göstərdim. Eşitdiklərimin hamısını ətraflı surətdə qələmə alsaydım qalın bir kitab yazmalı olardım. Buna görə də eşitdiyim rəyləri ümumiləşdirib qısa şəkildə, şer dili ilə oxuculara çatdırmağı daha gərəkli hesab etdim:

*Çörəyi dizinin üstündə olan,
Eli satar, dili danışar yalan.*

Öyrəndim ki, Mehdi həkim belələrindən deyil, heç vaxt çörəyi dizinin üstündə olmayıb, yalanın düşmənidir.

*Xalqa xidmət etmək mərdə adətdir,
Bu, insana böyük bir səadətdir.*

Rəylərdən inandım ki, Mehdi həkimin işi-peşəsi xalqa xidmət olmuşdur. Bunu onun haqqında xatirə yazanlar da təsdiq etmişlər. Buna görə də o, böyük səadətə qovuşanlardan biridir.

*Xalqa xidmət eylə, yarat da, qur da,
Amandır, sürünü tapşırma qurda.
Bacardığın qədər hər andüşmənlə ol,
Ağacı içindən doğrayan qurda.*

Deyilənlərdən başqa mən özüm də şahid oldum ki, Mehdi həkim yaradan, quran, elmi kəşflər edən bir adamdır. Sürünün qurda tapşırılmasının həmişə əleyhinə olmuşdur, ağacı içindən yeyən qurdlara nifrət bəslədiyini heç kəsdən gizlətməmişdir.

*Hər an diqqət yetir tərپənişinə,
Ləngimə, vaxtında tərپən işinə.
Dindirən, danışar əlli bəhanə,
Tənbəlin işi nə, tərپənişi nə.*

Mehdi haqqında söylənilənləri bu cinaslı dördlüklə də xarakterizə etmək olar. Çünki Mehdi həkim həmişə yerişinə, duruşuna, tərپənişinə diqqət yetirən adamdır. İşdə intizamlı, bəhanələrdən zəhləsi gedən, tənbəllikdən uzaq olan bir şəxsiyyətdir. Onun kitabları, elmi məqalələri də sübut edir ki, o, tənbəllərin özünü və "tərپənişini" heç vaxt bəyənməmişdir.

*Şəkildə soldan: M.Qurbanov,
qardaşı oğlu Sahib Əjdərov və
qardaşı, iqtisad elmləri
namizədi Hüseyn Əjdərov.
Moskva, Qızıl meydan.*

*Böyük-küçüklük var bu mərd nəşildə,
Hamı bir-birinə bəsləyir hörmət.
Keçsə də aradan həttə yüz il də,
Babaya, nənəyə verilir qiymət.*

*Qardaş, qardaşoğlu, hamı Mehdi,
Əzizləyib sandı başının tacı.
Zənn etdi qəlbinin iman, dini,
Dilədilər heç vaxt görməsin acı.*

* * *

*Sidq ilə Allahı kim salsa yada,
Yəqin tanrı dönər ona imdada.*

Hər kimi dindirdim, o belə dedi:
— Mehdi Allah adamıdır. İnşallah, böyük Yaradan həmişə
onun imdadına yetişər.

*Sev Vətəni, yarı da,
Yorulma yol yarıda.
Kişi gərək işiylə,
El-banı yarıda.*

Hamı təsdiq edir ki, Mehdi Qurbanov vətəninin də, ailəsinin
də vurğunudur. Onun işiylə körpə balaları həyata qaytarması
el-banı yarıdan bir adam olmasının aşkar sübutudur.

*Hər kim ipsalmasa, sözü'n başına,
Rəftarı gələcək elin xoşuna.*

Mehdi müəllimin xoş rəftarından, güləruz adam olmasından
həm razılıqla danışar. O, dili özündə olan adamdır, hər sözün
mənasına ip salan adamlardan xoşu gəlmir.

*Kimin evi darsa, ürəyi geniş,
İnşallah, keçirməz həyatda təşviş.*

Mehdidən söhbət salanda hamı onun ürəyi geniş, saf qəlbli, xeyirxah bir insan olduğunu təsdiq etdi.

*İnsaf olsa, hər bir iş düz aranan,
Belə yolla haqq-ədalət yaranar.*

Mehdi müəllimin tələbələri onun həddindən artıq insafli olmasından fəxrlə danışdılar. Hamı onun kimi saf əqidəli olsa, hər yerdə haqq-ədalətdə yaranar, — deyilər.

*Ən dəqiq tərəzi xalqın gözüdür,
Ən həqiqi olan xalqın sözüdür.*

Mənim Qəbələ rayonunda tələbə yoldaşlarım, dostlarım var. Yolum Qəbələyə düşdü. Bir məclisdə Mehdi həkimdən söz saldım. Mehdi Qurbanovun çox əvvəllər Qəbələdə həkim işlədiyinə baxmayaraq, indi də ondan böyük razılıqla danışdılar. Çox bilikli həkim, gözəl insan idi, — dedilər. Xalqın tərəzi gözünü və həqiqi sözünü burada da hiss etdim.

*Sədaqətli olsan xalqa, Vətənə,
Ürəklərdə heykəl qoyarlar sənə.*

Mehdi həkim elə bir xoşbəxt insandır ki, öz sağlığında xalqın qəlbində öz heykəlini ucaltmışdır.

*Dövlət əl çirkidir, sən buna inan,
Hamıdan varlıdır çox dostu olan.*

Mehdi müəllimə bu barədə də müsbət mənada qibtə etmək olar. Kimi dindirdim, Mehdi Qurbanovu deyirsən? — dedi. O,

mənim yaxın dostumdur. Nəyə görə soruşursan? Ondan asılı bir işinvarsa, mən deyim. Beləliklə, yəqin etdim ki, həyatda özünə çox dost qazanmış Mehdi həkim mənəvi cəhətdən ən varlı adamlardan biridir.

*Hər kəs arxalansa, obaya, elə,
Xilas ola bilər düşsə də selə.*

Bu sahədə də Mehdi Qurbanovun bəxti gətirmişdir. O, özünü obasız, əlsiz təsəvvüredə bilmir. Həmişə elinə, obasına arxalanır. Ellə bir ağlayır, ellə bir gülür.

*İnsanı nə qədər salsa da, haldan,
Yenə də zəhmətdir başı ucaldan.*

Biz də qəti qərara gəlmişik ki, Mehdi həkim ancaq və ancaq ağır zəhməti, gərgin əməyi nəticəsində arzusuna qovuşmuş və bunun nəticəsində el içində başı uca ömür sürməyə nail olmuşdur.

*Ən şərəfsiz işdir meydan sulamaq,
Ölümdən bətərdir quyruq bulamaq.*

Xoşbəxtlikdən Mehdi müəllim araqarışdıranlara, meydan sulayanlara, yaltaqlara, quyruq bulayanlara qarşı həmişə barışmaz olmuşdur. Söhbət apardığımız adamların hamısı təsdiq etdilər ki, Mehdi həkim ucuz şöhrət qazanmaq istəyində olanları insan hesab etmir, mənəvi əxlaqsızlığa yol verməmək üçün tərbiyə işlərini yaxşılaşdırmaq üçün böyük işlər aparılmasını vacib sanır.

*Hansı kəs vaxtını verməsə bala,
Nəticəsi dönər ona imdada.*

Apardığım müşahidələr nəticəsində əmin oldum ki, Mehdi müəllim vaxtın qədrini bilən adamdır, sözünə dəqiqdir. Onun, vaxtı mənasız söhbətlərə sərf etməkdən xoşu gəlmir. Vaxtını biliyini artırmağa, insanlara qayğı göstərməyə, körpələrin sağlamlığına və belə gərəkli işlərə sərf edir.

*Zəhmətə dönübdü Qarabağ dadı,
Çoxdandı gözüümüz Qarabağdadı.
Bunu vecə almır buz-qar ürəklər,
Çünkü gərək deyil qara, bağ dadı.*

Yazdığım bu cinaslı rübaini burada əbəs yerə misal gətirmədim. Mehdi müəllimlə hər görüşəndə o, Qarabağ dərdindən yana-yana danışar, müqəddəs torpaqlarımız erməni quldurlarının tapdağında qalmasına dözmür, mənə və mənim kimi bir milyon qaçqının halına acıyır, məsələni sülh yolu ilə həll olunmasını arzulayır. Düşməni ipə-sapa yatmasa, onunla "yan dəmiri" ilə danışmağı lazım bilir. Mehdi müəllimdə Vətən təəssübkeşliyi dedikcə böyükdür.

*Haramzada olur əslini danan,
Satar, işi bərkə düşdüüyü zaman.*

Mehdi həkim əslini, nəcabətini, zətini-kökünü danan adamları insan hesab etmir. O, haqlı olaraq deyir ki, belə adamların ipinin üstünə odun yığmaq olmaz.

Bütün bu insani keyfiyyətlər Mehdi müəllim haqda aydın təsəvvür yaratmağa geniş imkan verir.

*M. Qurbanovun qardaşı, iqtisad
elmləri namizədi Hüseyn Qədim
oğlu Əjdərov. (1936)*

*Heç bir söz yox idi alimliyinə,
Əcəl vaxtsız alıb eldən apardı.
Dərdi oldu qəlbə sacılan iynə,
El-oba ağladı, şivən qopardı.*

*Gərək Mehdi həkim təsəlli tapsın,
Qardaşının gözəl övladları var.
Onlara baxanda dərd-qəmi çapsın,
Ürəkdən sevinib etsin iftixar.*

QİYABİ TANIŞLIQ

Söhbət əsnasında məlum oldu ki, Mehdi müəllim məni qiyabi olaraq çoxdan tanıyırmış. Şəxsi axivim Kəlbəcərdə erməni qəsbkarlarının əlinə keçdi. Mehdi müəllimə bildirdim ki, indi mən çap olunan yazıları arayıb-axtarıram. O, Gədəbəy rayonunun "Tərəqqi" qəzetində (7 noyabr, 1985, N 126) çap olunan bir şerimi əzbərdən oxudu, sonra onu kağıza yazıb mənə verdi:

QÜDRƏTİM OLSAYDI

*Gədəbəy! Qüdrətim olsaydı əgər,
Çiyində qaldırıb ulduza, aya.
Deyərdim, bax, budur qənirsiz gözəl,
Səni göstərərdim bütün dünyaya.*

*Qüdrətim olsaydı, hünər göstərib,
Bağrıma asardım Ər dağı mən.
Bir dəstə çiçəyə, gülə döndərüb,
Döşümdən asardım hər dağı mən.*

*İlhamım edərdim Şəmkir çayını,
Ürəyimdə coşub seltək axardı.
Hikmətdən tikərdim söz sarayını,
Hamı heyranlıla ona baxardı.*

*Ümidim qalıbdı bircə qələmə,
Şövqə gəlib yazsın ürəyimcə rəy.
Cəzə çəkib bildirsən bütün aləmə:
Gəzməli, görməli yerdir Gədəbəy.*

Yüzlərlə şerimdən biri olan bu yazımı itib-batmaqdan qoruyub sazladığına görə ona qəlbən minnətdarlıq etdim. Məni qınasanız da, etiraf edirəm ki, belə yazılarımı tapanda uşaq kimi kövrəlirəm, həm də sevinirəm. Elə zənn edirəm ki, bu tapıntılar Vətən həsrətli, el-oba dərddli yaralarımıza məlhəm olur. Bir sözlə, Mehdi müəllimin təkcə həkim kimi yox, mənən də mənə dayaq olduğunu zənn etdim. Bütün bunlarda qələmimi vadar etdi ki, mənim Mehdi müəllimlə olan mənəvi borcumu qismən də olsa, ödəsin...

Şəkildə: M.Qurbanov və qardaşı Əli Əjdərov. (1987)

*Əli Qədim oğlu mehriban idi,
İşi yurda, xalqa olurdu gərək.
Dedikcə xoşsifət, mərd insan idi,
Ən ağır bir dərddir qardaş itirmək.*

*Görürsüz dərd, bəla, ağır müsibət,
Mehdi həkimdən də yan keçməmişdir.
Əlac tablamaqdı, dözməkdi, fəqət,
Demə qəm şərbəti o, içməmişdir.*

SƏHVİM VƏ NƏFİM

Bir axşam Mehdi həkimlə Paşa Ağaoğlu yenə də məni yoxlamağa gəlmişdilər. Qolumun ağrısı azalmışdır. Amma qara bulud kimi dolmuşdum. Dindirən olsaydı, qan ağlayardım. El-siz-obasız, yurdsuz-yuvasız qalmağımız sanki məni məngənə-də sıxırdı. Aşıq Ələsgər demişkən "Qüdrətdən səngərli, qalalı dağlarımızın içimizdən bizi yeyən qurdların satqınlığı və misli görünməmiş xəyanəti nəticəsində erməni quzğunlarının caynağına keçməsi yenə də məni dərin xəyallara dalmağa məcbur etmişdi. Bu gün metroda bir adamın mündar ağzından eşitdiyim söz heç yadımdan çıxmırdı və mənə çox ağır gəlirdi.

İnsan sayılanbu nakişi belə də deyirdi: — Əlimdə əlac olsaydı qaçqınların hamısını bir yerə toplayıb tonqala qalayardım və ya Xəzərə atıb boğardım". Əlbəttə, mən hövsələmi saxlaya bilməyib o namərdin layiqli cavabını verdim. Məlum oldu ki, elin hesabına harınlaşan bu adamın 4 oğlu var. Qarabağ müharibəsinə getməsin deyə oğlanlarının dördünü də xarici ölkəyə göndərüb. Bu insan sifətini itirən nadan mənə dedi ki: — Özünü xarabalarımızı qoruyaydınız. Mənim oğlanlarım niyə Ağdamdan, Şuşadan, Laçından, Kəlbəcərdən ötrü müharibəyə gedib öləydi?

Bu sözlərinə görə ona: — Özün də Azərbaycandan çıx get — deyənlər də oldu. Sən erməni quldurlarından da Azərbaycana düşmən adamsan.

Mən, baş verən bu hadisəni Mehdi həkimə və Paşaya danışdım. Onlar həddindən çox narahat oldular. Hətta həmin adamı tapıb ictimaiyyət qarşısında ifşa etməyi məsləhət gördülər. Lakin mənim əynim açılmırdı. Onlar acıdılar, üstümdə yarpaq ki-

mi əsdilər, sanki dərdimdən qara bağladılar, ah çəkdlər, hətta gözləri yaşla dolanda oldu. Mən qələmi əlimə alıb aşağıdakı misraları yazıb onlara oxudum:

RİCAM

*Atam qismət oldu dağda torpağa,
Düşkün, qaçqınanam Bakıda bağa.
Qəlbınız əsməsin bu minvalımdan,
Mən çoxdan dönmüşəm əsən yarpağa.*

*Qaçqınlığım məni yıxıb, sürüyüb,
Qönçəsində arzu gülüm çürüyüb.
Qara bağlamayın dərdimdən əsla,
Taleyim özünə qara bürüyüb.*

*Yudsuz-yuvasızam, bəxtim yataıbdı,
Elsiz-obasızam — adım batıbdı.
Əhvalımı görüb nalə çəkməyin,
Özümlün ah-naləm göyə çatıbdı.*

*Rıcam budur: — Əməl edin sözümlə,
Gecə-gündüz qəsdim olub gözümlə.
Ölsəm ağlamasın dərdimə heç kəs,
Hədsiz ağlamışam özüm-özümə.*

Hiss etdim ki, qonaqlarımın qanını qaraltdım. İş-işdən keçsə də səhvimi başa düşdüm. Lakin gec idi. Mehdi həkim də, Paşa Ağaoğlu da əlinə qələm alıb nəsə yazırdılar. Mən onlara maneçilik etmədim. Lal-kar dayanıb gözləməli oldum. Vaxt tamam oldu. Əvvəlcə Mehdi həkim yazdığını oxudu:

NIKBIN OL

*Şamil, çox keçmişən alov içidən,
Halına yanıbdı Murov içindən.
Dərdə təslim olmaq sənə yaraşmaz,
Hünər göstərib çıx qijov içidən.*

*Sən qaçqın deyilsən, yurdun satılıb,
Düşmənin ayağı altda atılıb.
Sorağın döyüşdən gəlirdi hər vaxt,
Nikbin ol, nədəndi qaşın çatılıb?*

*Bir gün oyanacaq yatsa da baxtın,
Yenə qurulacaq dağlarda taxtın.
İnsafın yoxdurmu, bu şerin ilə,
Bizim qəlbimizi yandırdın yaxdın?!*

*Sən də sözlərinə əməl et, qardaş,
Qəlbimdə inamı təməl et, qardaş.
O yurdlar düşməndə qalmayacaqdır,
Qəlbini bir sönməz məşəl et, qardaş.*

Mənə xoş gələn o oldu ki, Mehdi həkim də şerini yazdığım şerin formasında qələmə almışdı.

Sonra Paşa Ağaoğlu yazdığı şerini oxumağa başladı:

DAHA BƏSDİR

*Şamil, az kədərlən, əlləş, çalış, di,
Ataya-anaya məhəbbətimin ---
Yoxdur nə qədəri, nə də sərhədi,
Yuvası qəlbimdi bu hörmətimin.*

*Sən qaçqın deyilsən, qaçırdıbdılar,
Qartalı qayadan uçurdubdular.
Hər köməyi etdin obaya-elə,
Həmişə bununla eylə iftixar.*

*Yurdun çox sevdiyin Azərbaycandı,
O sənə ciyərdi, o sənə candı.
Qaçqınlıq dövründə çox kitab yazdın,
Düzəltdiyin muzey dildə dastandı.*

*Hədsiz ağlamısan, bəsdə ağlamaq,
Daha kifayətdir qara bağlamaq.
Qonaq gələcəyik sənə, dağlara,
Qalır sevinc üstə sevinc tağlamaq.*

Bir tərəfdən sevindim ki, mənim qara bulud kimi dolmağım dostlarımın sinəsini qiymətli, mənə böyük təskinverici sözlərlə doldurdu və bu gecəni həmişə yadda qalacaq bir xatirəyə çevirdi. Əziz qonaqlarımı sevindirmək, etdiyim "səhvi" aradan qaldırmaq üçün onları cavabsız qoymaq içtəmədim.

Tələm-tələsik bir şer yazdım və oxudum. Hiss etdim ki, mənim əhvalımdan qəmginləşmiş dostlarımın sifətində gül açdı, onların dodaqlarında təbəssüm gördüm. Üçümüz də qucaqlaşib öpüşdük. Yazdığım şer belə idi:

ETDİNİZ

*Mehribanım Mehdi, Paşa qardaşım,
Qəlbimdəki yası bayram etdiniz.
Açırtdınız sinəm altdan tələsi,
Yanan ürəyimi aram etdiniz.*

*Hədsiz haqlı idi iradlarınız,
Söz oldu cana can verən barınız.
Necə danım, böyük oldu karınız,
Sağalmaz yarama əncam etdiniz.*

*Məni çıxartdınız qəm dəryasından,
Qaya arasından, daş arasından.
Sanki çıxdı sovlı qılıncım qından,
Endirdim, düşməni bədnam etdiniz.*

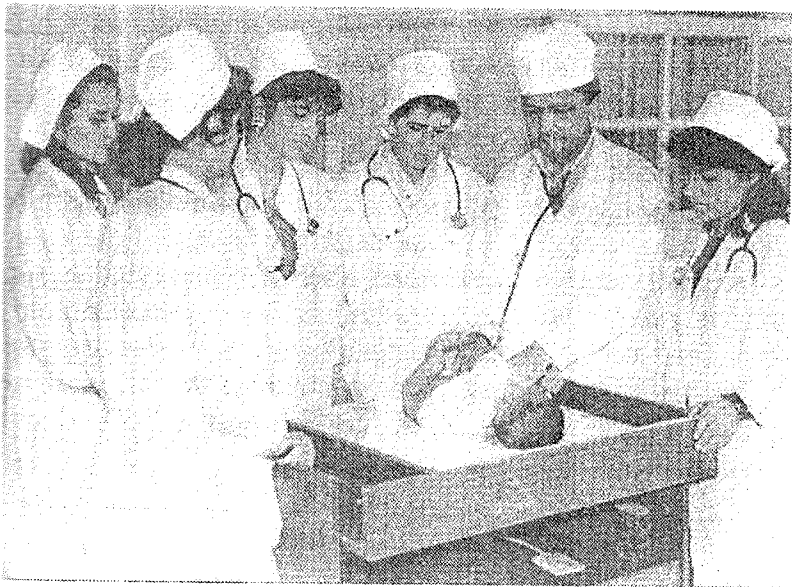
*Bir əyilməz elin balasıyam mən,
Qoy bilsin düşmənin bəlasıyam mən.
Xalqın qisasını alasıyam mən,
Yağlara qarşı qiyam etdiniz.*

*Kürd oğlu Şamiləm, Azərbaycana,
Əzəldən demişəm sevimli ana.
Hazıram qıymağa canımı ona,
Qəlbini qəlbimdə inam etdiniz.*

Bəli, həmin axşam kədərli şer yazıb dostlarıma oxumağım səhvim idi.

Lakin belə bir şeri yazmaqla sirdaşlarımdın qələmlərini işə salmasına səbəbkar olmağım və onların təsiri ilə silkinib qəm dəryasından çıxmağım, məndə nikbinlik ruhunun bərpa olması nəfim oldu.

Səhvimi və nəfimi beyin tərəzisinə qoyub çəkdim. Belə qərara gəldim ki, səhvim pərsəng, nəfim çəkiddir.

Şəkildə: M.Qurbanov xəstə uşağı müayinə edərkən tələbələrində müalicə qaydalarını öyrədir.

*Mehdi həkim baxır xəstə uşağa,
Əlacı öyrədir tələbələrində.
Sağaldı xəstəni ilin hər çağı,
Nail olur böyük qələbələrə.*

*Kim bilir, bu qızlar hardadır indi,
Həkimdir, anadır, bəxtəvərdimi?
Onlara xoş arzum qəlbimdə mindi,
Tanısınlar eldə qoy Mehdi kimi.*

YENƏ DƏ BİR AXŞAM

Mehdi müəllim dostlarla mənə baş çəkməyə gələndə əməlli-başlı şer məclisi yaranırdı. Heç özümüz də bilmədən hərəmiş özümüzdən və ya başqa şairlərdən şerlər söyləyirdik. Bakı şəhərində sıfırdan başlayıb yaratdığım Kəlbəcər muzeyindən söz düşdü. Yenə də kədərli idim... Mehdi müəllim çox incəliklə mənə ürək-dirək verirdi. Vətənə və xalqa gördüyüm işlərlə, yaratdığım kitablarla və yeni muzeylə fəxr etməyimi lazım bilirdi.

Qonaqların başı söhbətə qarışdı. Bundan istifadə edib bir qoşma yazdım və məclis iştirakçılarına oxudum:

DÖNMÜŞƏM

*Mənə ürək-dirək verən xeyir-
xah dostum Mehdi həkimə*

*Mehdi qardaş, qan ağlayır kamanım,
Səsi batan qırıq neyə dönmüşəm.
Heç bilmirəm nəyə qalıb gümanım,
Dəlidağa, bir ögeyə dönmüşəm.*

*Nə dilim var, daha nə də dilçəyim,
Nə gözəllik qalıb, nə də göyçəyim.
Çoxdan bəri solub gülüm-çiçəyim,
Qar-boranlı bir quzeyə dönmüşəm.*

*Şamiləm, yurd həsrəti var gözümde,
Kədər kitab bağlayıbdı üzümde,
Yaradıram muzey, elə özüm də,
Dərdlə dolu bir muzeyə dönmüşəm...*

Bu qoşma Mehdi müəllimi və eşidib-dinləyələri çox kədər-ləndirdi. Onlar belə şeri məndən gözləmədilər. Mehdi müəlli-min yenə də dəsmalla gözünü silməsi nəzərimdən qaçmadı.

Səhvimi başa düşüb dostlarımda nikbinlik ruhu yaratmaq niyyəti ilə həmin gecə belə birqoşma da yazıb oxuyası oldum:

İTİRMİŞƏM

*Qəlbi kövrək dostum
Mehdi müəllimə*

*Ağlama, sinəmiz dağlı qalsa da,
Yanan ümidimi itirməmişəm.
Dağlar üzümüzə bağlı qalsa da,
Açmaq borcun başa yetirməmişəm.*

*El-obayla halal duz-çörək kəsdim,
Kəlbəcərdən ötrü yarpaq tək əsdim.
Qələbə dastanı yazmaqdı qəsdim,
Sanma ələ qələm götürməmişəm.*

*Düşməni qovarıq Azərbaycandan,
Şamiləm, qalarmı yerdə nahaq qan.
Dillərdə qalacaq yazdığım dastan,
Fikrimdə başlayıb bitirməmişəm.*

Bu şer məclisin ab-havasını xeyli dəyişdi. Mehdi müəllimin dodaqlarında da təbəssüm göründü.

Bir axşam Mehdi müəllim Paşa Ağaoğlu ilə yenə də mənə baş-çəkməyə gəlmişdilər. Evdə başqa qonaqlar da vardı. Mehdi həkim bir uşaq həkimi kimi körpələrin müayinəsinin çətinliyindən söhbət edirdi. O, körpənin harasının ağrıməsini deyə bilməməsi-ni, buna görə də xəstəliyin nə səbəbə baş verməsini müəyyən etməyin müəkkəb iş olduğundan danışdı. Bu sahədə o, öz təcrübəsindən misallar gətirərək bizim üçün məlum olmayan üsulları izah edib söhbətinə diqqətimizi daha ustalıqla cəlb edirdi.

Qonaqlardan biri mövzunu dəyişdi. Keçən günləri yada salan oldu. Müqəddəs torpaqlarımızın hələ də erməni quldurlarının tapdağında qalmasından narahatlıqla söz salındı, dünyadakı vəziyyət-

dən danışıldı. Söhbət yenidən keçmişə qayıtdı. Qanunsuz tikilən saraylar barədə fikir söyləndi. Elə bu arada özgəsinin evində qaldığını bilən Mehdi müəllim üzünü mənə tutub dedi:

— Bir çox vəzifəli şəxslər rayonda işləsələr də, vaxtında özlərinə Bakı şəhərində rahat evlər tikiblər. Sənin niyə Bakıda başını daldalamağa bir koman yoxdur?

Söz məni tutdu. Nə cavab verəcəyimi bilmədim. Dillənməyib qələmi əlimə aldım. Yazdığım şəri oxuyub Mehdi müəllimə təqdim etdim.

TİKMƏDİM

*Həkim dostum Mehdi müəllimin:
"Bakıda vaxtında özünə niyə bir koma
tikməmişən?" — sualına cavabım*

*Qoy sənə söyləyim, Mehdi qardaşım,
Bakıda bir koma niyə tikmədim?!
Nə danım, deyildi bu mənim aşım,
Yaman gündən ötrü dəyə tikmədim.*

*Mən deyən oldu belə iş edim?
İmkanım yox idi bu yolla gedim.
Olsaydı, qanunu pozmadım, dedim,
Olub öz sözümə yiyə, tikmədim.*

*Saraylar ucaldır çox gədə-güdə,
Dillənsən, qulağın eşidər hədə.
Çoxdandı həsrətəm qatığa, südə.
Barı bir inəyə pəyə tikmədim.*

*Şamiləm, inşallah, dönərik dağa.
Gücüm çatmasa da, eyvan, otağa.
Qalmağa az deyil o yerdə zağa.
Gəlmişəm mən belə rəyə, tikmədim*

* * *

*Şəkildə: Mehdi həkim tələbələrinin iştirakı ilə
xəstə uşağı müayinə edərkən.*

*Bilik danışdırır dilsiz körpəni,
Elə bil dərdini açıb söyləyir.
Sirr açıb qazanır Mehdi "əzsən"i,
Azardan hamını hali eyləyir.*

*Ondan çox öyrənir tələbələri,
Dilini öyrənir dil açmayanın.
O, belə iş görür illərdən bəri,
Belə münəccimdi Mehdi, inanın.*

* * *

*Şəkildə soldan:
Mehdi həkimin oğlu
Ceyhun, qızı Gülnarə, və
oğlu Elçin*

*Ceyhun həkimliyi edibdi peşə,
Seçibdi atası getdiyi yolu.
Könül arzusuna yetsin həmişə,
Qəlbində yurd salsın sevginin bolu.*

*Ən gərəkli varı-kamalı olsun,
Sayılsın Vətəndə atası kimi.
Xalqa xidmət etmək amalı olsun,
El-oba çox sevər belə həkimi.*

M.Qurbanovun oğlu Ceyhun

MIN BİR DƏRDİN ƏLACI

Mehdi müəllim həddindən artıq təvazökar adamdır. Onun haqqında bu kitabı yazarkən dəfələrlə söhbətimiz olub. Çalışmışam ki, onun həyatını, fəaliyyətini dərinədən öyrənəm. Lakin o, hər dəfə və hətta utana-utana belə deyib:

— Özüm haqqında bir şey deməyə çətinlik çəkirəm. Başqalarından öyrən, haqqında nə desələr, onları yaz. Buna baxmaya-rıq, mən onu çox sorğu-suala tutmağa məcbur olmuşam.

Bir dəfə aramızda olan söhbət mənim ürəyimdən oldu. Həkim olmasam da, hələ gənc vaxtlarımdan dərman bitkiləri ilə maraqlanmışam. Buna səbəb vardı. Əvvəllər Kəlbəcər kimi ucqar dağ rayonlarında həkim çatışmırdı. Müdriklər xəstələnən adamları bitkilərlə sağaltmağa çalışırdılar.

Onlar bir çox təcrübələr nəticəsində hansı bitkinin hansı xəstəliyə əlac olduğunu öyrənmişdilər. Məsələn, mənim doğulduğum Ağcabədi kəndinin sakini, 1998-ci ildə 101 yaşında qaçqın kimi dünyasını dəyişən Mehralı kişi bitkilərlə müalicə etməkdə böyük ad-san qazanmışdı. Onu başqa rayonlara da xəstə üstünə aparırdılar. Belə bir mühitdə yaşamağım mənim də dərman bitkilərinə marağımı artırırdı.

Mehdi müəllimlə söhbət zamanı dərman bitkilərindən ona suallar verdim. O cavab verməli oldu. Söhbətimiz çox uzun çəkdi. Yəqin etdim ki, Mehdi həkim təkcə Gədəbəydə yox, Azərbaycanda və başqa yerlərdə bitən dərman bitkilərindən geniş halıdır. Onların hansı xəstəliklərdə istifadə olunmasında zəngin məlumatı malikdir. Mən də bu sahədə bildiklərimi ona söyləyirdim. Bütün bu sual-cavablarımız mənim zənnimdə yaxşı sonluqla qurtardı.

Mehdi həkimlə söhbət zamanı dərman bitkiləri barədə çoxlu qeydlər aparmışdım. Belə qərara gəldik ki, onun haqqında yazı-

lan kitabda dərman bitkilərindən və onların tətbiq etdikləri xəstəliklərdən söhbət açılısın. Razılaşıdıq ki, dərman bitkilərini və xəstəlikləri əlifba sırası ilə göstərməklə mən şər dili ilə — qısa şəkildə yazım. İkimiz də belə rəyə gəldik ki, kitabda "Min bir dərдин əlacı" adlı belə bir fəsil çap edilsə, bu oxucular üçün maraqlı olar. Buna görə də mən bir müddət işləməli oldum və aşağıdakı misralar meydana gəldi:

XƏSTƏLİKLƏR VƏ ONLARI MÜALİCƏ EDƏN DƏRMAN BİTKİLƏRİ

AYAQ AĞRILARI

*Yerkökü, sarımsaq, zəncəfil, cır nar,
Yəsən ayağından gedər ağrılar.*

BABASİL

*Babasilə dərman — böyürtkən, əzvay,
Yarpıza, ardıca gəzmə özgə tay.*

BAĞIRSAQ QURDU

*Sarımsaq, balqabaq, ayıdöşəyi —
Bağırsaqda qurddan qoymaz heç nəyi.*

BAŞ AĞRISI

*Başın ağrısına soğan, keşniş, hil,
Dərmandır badımcan, dazıotu, bil.*

BƏLGƏM

*Bəlgəmi yox edər lalə, baldırğan,
Novruzgülü, nərgiz, cırə, badımcan.*

BÖYRƏK

*Böyrək dərmandır yarpız, zəfəran.
Zeytun, qarpız, zirə, kərəviz, soğan.*

VƏRƏM

*Vərəmə balıca, dəvədabanı,
Bağayarpağı tək bir dərman hanı?*

QANI ARTIRAN

*Loğman deyib yesən, yemişlə, banan,
Xurma, kəklikotu — artacaqdı qan.*

QAN TƏZYİQİ

*İşlət qoz yarpağı, yemişan, zirinc,
Ensin qan təzyiqi — canın olsun dinc.*

QARACİYƏR

*Qaraciyərə — qoz, hil, kök, albalı,
Məlhəmdir nar, püstə, andız, ol halı.*

QƏBİZLİK

*Badımcan, sarımsaq, acı əvəlik,
İşlət, bədənindən getsin qəbizlik.*

QIZIL YEL

*Keşnişlə çuğundur — bunu demiş el,
Təbiiq etsən, candan çıxar qızıl yel.*

QUSMA

*Ayrıqotu, yarpız, zirə, həm limon,
İşlətsən qusmaya qoyacaqdı son.*

DALAQ

*Üzərrik, zəyəmək, quzuqulağı,
Yerkökü sağaldır xəstə dalağı.*

DUZLAŞMA

*Duzlaşmaya qarşı gücü girlidi,
Pıtraq otu, lobyə çox təsirlidi.*

ƏSƏB

*Əsəbə razyana, yarpız, baldırğan,
Pişikotu əlac olub çox zaman.*

ZƏHƏRLƏNMƏ

*Əgər zəhərlənsən, yarpız, limon ye,
Gətirin qoz, fındıq, acı paxla de.*

ZÖKƏM

*Nə vaxt sənə zillət verəndə zökəm,
Sarımsaq, soğan ye, can olsun məlhəm.*

YARA

*Gicirtkən, turp, zeytun, gəz əzvay ara,
Daziotu işlət, sağalsın yara.*

YEL

*Yelə kortum əlac edib həmişə,
Çobanyastığı da salınıb işə.
İnəyin qıcqıran qatığı, əzvay,
Daş duz qarışığı, yeldə yoxdu tay.*

YUXUSUZLUQ

*Yuxu gətirəndi balqabaq, reyhan,
Başlıqotu, paxla, zirə, yemişan.*

GÖZ İŞİĞİ

*Yesən xurma, badam, gicirtkən, fındıq,
Gözün zəifdirsə, artacaq işıq.*

KÖP

*Mədə-bağırsaqda köp varsa əgər,
Zirə, pişik otu kömək eyləyər.*

OYNAQ AĞRISI

*Oynağın ağrısı qorxma, möhkəm dur,
Loğmandır baldırğan, bir də çuğundur.*

ÖD YOLLARI

*Böyürtkən, çiyələk, bağayarpağı,
Ödün yollarından yox edər daşı.*

ÖSKÜRƏK

*Novruzgülü, cirə, sarımsaq, soğan,
Öskürəyə tutar amansız divan.*

SARILIQ

*Quzuqulağı, turp, tər xiyar, soğan,
İşlət, sarılıqdan xilas olsun can.*

SOYUQDƏYMƏ

*Moruq, zoğal, soğan, gəl eşit məni,
Canından qovdurar soyuqdəyməni.*

TƏNGNƏFƏSLİK

*Varsa novruzgülü, andız, baldırğan,
Bil, təngnəfəslik olacaq yalan.*

TÜKÜN TÖKÜLMƏSİ

*Zeytun, turp, çuğundur, baldırğan kökü,
Yol verməz başından tökülsün tükü.*

HƏZM

*Turp, badımcan, oxud, zəncəfil, zirə,
Həzmə xeyirlidir, qol bilsin hərə.*

UR

*Güldəfnə, ispanax, kişmişlə, xına,
Uru yox edəndi, varınsa sina.*

CAVAN SAXLAMA

*İtburnunun böyük hikmətləri var,
Qəbul etsən, səni cavan saxlayar.*

ÇİBAN

*Zəfəran, gicirtkən, bağayarpağı,
Ye, batsın çibanın səsi-sorağı.*

ÜRƏK BULANMASI

*Fısdıq, yarpız, zirə quzuqulağı,
Əlacdır, ürəyin bulanan çağı.*

ÜRƏK QÜSURU

*Ye armud, yemişan, əncir, çiyələk,
Razyana, qarağat — sağalsın ürək.*

ŞƏKƏR

*Sarımsaq, gicirtkən, kortum, vəzəri,
Əzgil, soğan, cır nar qovar şəkəri.*

Biz, burada Mehdi müəllimin də öyrəndiyi və dördinə əlac axtardığı bəzi xəstəliklərdən qısa söhbət açdıq. Əvvəla, onu deyim ki, adları çəkilən bitkilərdən kor-koranə istifadə etmək olmaz. Yalnız həkimlərlə məsləhətləşib onların tətbiqetmə qaydalarını öyrəndikdən sonra faydalanmaq olar. Adlarını çəkdiyimiz bitkilərin çoxu Gədəbəy dağlarında da bitir. Əhali onların əksəriyyətini uzun illər ərzində sınaqdan çıxarıb xəstəliklərin qarşısını almışlar. Mehdi Qurbanov da gənc vaxtlarında bu bitkiləri tanımağa, onlardan necə istifadə olunmasına bələd olmağa səy göstərirdi. Bu gün də məşhur bir həkim kimi Mehdi müəllim xalq təbabətindən istifadə etməyi unutmur. Bitkilərin tərkibini elmi qaydada öyrənir. Özünü etiraf edir ki, o, bir çox xəstə uşaqları kimyəvi dərmanlarla deyil, xalq təbabətinə əsaslanaraq təbii bitkilərlə müalicə edir və buğ özəl nəticələr verir.

HƏŞİYƏ. Bizə elə gəlir ki, respublikamızın ərəzilərinin dərman bitkiləri ilə zəngin olmasına baxmayaraq, biz hələ də bunlardan xəstəliklərə qarşı lazımınca istifadə edə bilmirik. Mən, kitablarda azərbaycanca "Əsmə", rus dilində "Veternitsa" adlı bir dərman bitkisi haqda oxudum. Onun kökünün ürək dərmanı olduğunu öyrənsəm də, kimdən, hansı həkimdən soruşsam da, bu bitkini tanımadıqlarını söylədilər. Hətta bəziləri bildirdilər ki, "Əsmə" Azərbaycanda bitmir. Lakin xaricdə çap olunan və içərisində bitkilərin şəkilləri olan bir kitab əlimə keçdi. Kitabı və rəqlədikdə altında "Veternitsa" adı yazılan gülü gördüm. Bu bizim dağlarda aprel-may və iyun aylarında bitən, sonra solan, xoş qoxulu gülləri olan bir bitki idi. Xalq arasında bu bitkiyə "Maral çiçəyi" və ya "Buğa çiçəyi" deyirlər. "Maral çiçəyi" dəniz səviyyəsindən azı 2000 metrden hündür yerlərdə bitir. Kəlbəcər dağlarında bitən "Maral çiçəyi"ni yığıb-yığışdırmaqla qurtarmaq olmaz. Mən vaxtı ilə "Bakinskaya raboçiy" qəzetində rayonumuzun bu çiçəkləri toplayıb satması barədə də məsələ qaldırmışam. Gədəbəy dağlarında da "Maral çiçəyi" yetişir.

Yenə də təəssüf edirəm ki, biz hələ də respublikamızda bitən dərman bitkilərinin əksəriyyətindən lazımınca istifadə edə bilmirik. Bu bitkilərdən dərman hazırlayan fabrik tikmirik. Dərmanları qanı qiymətinə başqa ölkələrdən alırıq. Doğrudur, Mehdi müəllim kimi bir çox həkimlərimiz də bu bitkilərdən istifadə edir. "Dərman bitkiləri" adlı kitablar buraxılır — bunu alqışlamaq lazımdır.

Lakin bu sahəyə diqqəti artırmaq, bitkilərdən dərman hazırlayan böyük bir fabrikin inşasına başlamaq lazımdır. Belə olsa, nəinki öz tələbatımızı ödəyərək, hətta xaricə də dərman sata bilərik. Mən həkim olmasam da, Kəlbəcərdə bitən 150-yə qədər dərman bitkisinin nümunələrini toplayıb muzeydə saxlayırdım. Mehdi müəllim də ürəkdən arzulayır ki, bitkilərdən dərman istehsal edən fabrik yaradılsın və təbii bitkilərlə müalicə üsullarına diqqət artırılsın.

BİTKİLƏR VƏ ONLARLA MÜALİCƏ OLUNAN XƏSTƏLİKLƏR

ACIQOVUQ

*Acıqovuq — ödə, qaraciyərə,
İştaha xeyirdir, qoy bilsin hərə.*

ALMA

*Ürəyə, mədəyə, qanazlığına,
Təsir eyləməsə, almanı qına.*

ARMUD

*Armud qızdırmaya, şəkərə, qana,
Dərmandır iştaha, ürəyə, cana.*

ANDIZ

*Andız tənəffüsə, soyuqdəyməyə,
Əlacdır saqqova, yara, mədəyə.*

ASQIRQALOTU

*Asqırqalotudu mikroblar qıran,
İstifadə eylə, gözünlə inan.*

AYIDÖŞƏYİ

*Bağırsaq qurdunun qalmır heç nəyi,
Ona divan tutur ayıdöşəyi.*

AYIQULAĞI

*Böyrəyə, ishala ayıqulağı,
Dərmandır, mikroba çəkəndi dağı.*

BAĞAYARPAĞI

*Bağayarpağını bənzət loğmana,
Çarədir yaraya, ödə, çibana.*

BATABAT

*Ağrı kəsir — canı edir salamat,
Mədəyə, asmaya əlacdır batabat.*

BAŞINAĞACI

*Böyrəyə, yaraya vardır əlacı,
Qanı kəsə bilir başınağacı.*

BORANI

*Boranı təsirli qurdu salandı,
Böyrəyə, mədəyə kömək olandı.*

BOYAQOTU

*Boyaqotu ilə illərdən bəri,
Sağalır qanaxma xəstəlikləri.*

BOYMADƏRƏN

*Qanaxmaya əlac boymadərəndi,
Yazvaya, böyrəyə tədbir görəndi.*

CƏFƏRİ

*Qansızlıq, yel, böyrək, iştah-təhəri,
Ondan tapır, əkər artsan cəfəri.*

CİL

*Cil yox edə bilir qanamanı da,
Aradan götürür pazmanı da.*

CİRƏ

*Dərmandır boğaza — bunu sal yada,
Cirə asmaya da, sonsuzluğa da.*

ÇAYTİKANI

*Vitaminlə boldur, şüadan zədə,
Çaytikanı dəri, sağaldır mədə.*

ÇİYƏLƏK

*Əlacdır böyrəyə, biləsən gərək,
Ciyərə, şəkərə, qana çiyələk.*

ÇOBANYASTIĞI

*Çobanyastığıdır inan, çox zaman,
Astma, mədə, səpki, yara sağaldan.*

CÖKƏ

*Cökə çiçəyidir astma, ürəyə,
Başın ağrısına, dərman böyrəyə.*

DAMOTU

*Damotu — əsəbə təsiri çoxdur,
Baş, ürəkəğrısı — əvəzi yoxdur.*

DAZIOTU

*Daziotu — öyrən dərmandır nəyə,
Böyrəyə, nəfəsə, ödə, mədəyə.*

DƏLİBƏNG

*Mədədə, astmada, gözdə edir cəng,
Sağaldır iflici həm də dəlibəng.*

DƏMİROVOTU

*Dəmirovotu ilə dəri vərəmi,
Sağalır öd, gedir ziyilin qəmi.*

DƏVƏDABANI

*Vərəmə, astmaya, bəlgəmə, tanı,
Əlacdır yaraya dəvədabani.*

DİŞ QURTLAYAN

*Dişqurtlayan dişə, döyrək daşına.
İşlətsən mədəyə, gələr xoşuna.*

ƏRİK

*Sinəyə, bəlgəmə — ol buna şərik,
Dərmandır, ürəyə xeyirdir ərik.*

ƏVƏLİK

*İshala, sinqaya eyləyir əlac,
İştah əvəliyə olubdur möhtac.*

ƏZVAY

*Sövdəyə, yanığa əlacdır əzvay,
Vərəmə, yazvaya, ona yoxdu tay.*

GƏNƏGƏRÇƏK

*Gənəgərçək gərək sirrini açə,
Dərmandır yaraya, əlacdır saça.*

GİCİRTKƏN

*Gicirtkən sağaldır qanaxma, yara,
Mədəyə, şəkərə eyləyir çara.*

GÜLƏVƏR

*Ürəklə, böyrəklə dostdur güləvər,
Gözdə, susuzluqda göstərir hünər.*

GÜLXƏTMI

*Mədəyə, bəlgəmə, sidik yoluna,
Gülxətmi zökəmə tətbiq oluna.*

GÜLÜMBAHAR

*Xərçəngə, böyrəyə, ödə xeyri var,
Bir loğmana dönsün qoy gülümbahar.*

GÜNƏBAXAN

*Günəbaxan yaxşı dərmandır yelə,
Yağı xeyirlidir obaya, elə.*

İNCİÇİÇƏK

*Hikmətli dərmandır inciciçəyi,
Dərdlərdən sağalda bilir ürəyi.*

İTBURNU

*Astmaya, raxitə, qanazlığına,
İtburnu dərmandır əsəbə — sına.*

XARDAL

*Qəbizlik, öskürək dərddir, ol halı,
Onlara, bəlgəmə işlət xardalı.*

XƏŞƏMBÜL

*Xəşəmbül, söyləyim, öyrən neyləyir,
Bir çox yaralara əlac eyləyir.*

XİYAR

*Xiyar hərarətə, canda bəlgəmə,
Dərmandır sinəyə, həm də vərəmə.*

XİMİ

*Ürəyə, damara işi vəfudur,
Dəri xəstələnsə, xımı şəfadır.*

HEYVA

*Qanazlığı, astma — var xeyli nəva,
Böyrəyə, boğaza çarədir heyva.*

KEŞNİŞ

*Keşnişdi həzmini qaydaya salan,
İştah artırandı, ye özün inan.*

KƏCƏVƏR

*Mədə ağrısında göstərir hünər,
İştahı artırır bilir kəcəvər.*

KƏLƏM

*Vərəmə, şəkərə dərmandır kələm,
Mədəyə xeyri var — bilir el-aləm.*

KƏNDALAŞ

*Kəndalaş əlacdır soyuqdəyməyə,
Boğaz ağrıtında yetir köməyə.*

QARAĞAT

*Qarabağ böyrəyə, qanazlığına,
Dərmandır, qarası həyatdır cana.*

QARAGİLƏ

*Bəlgəmə, böyrəyə, ishala, yelə,
Şəkərə dərmandır həm qaragilə.*

QARA İSTİOT

*Çox yeyilir qara istiot həmişə,
Həzmdə, iştahda yarayır işə.*

QARAQINIQ

*Sağalar başının ağrısı — yoxla,
Yuxusuzluq, əsəb qaraqınıqla.*

QARĞIDALI

*Qarğıdalı ödə, böyrəyə, qana,
Dərmandır, qayğını göstərək ona.*

QATIRQUYRUĞU

*Qatırquyruğunun böyükdür kəri,
Ürəkdən, böyrəkdən qovur azarı.*

QAYTARMA (bağlıdaotu)

*Dərmandır islahə, dişə qaytarma,
Onunla sağalır boğaz, qanaxma.*

QƏHVƏ

*Verə bilər ildə üç dəfə meyvə,
Sinirə, zəhinə dərmandır qəhvə.*

QIFOTU

*Qıfotu zəhini qaydaya salır,
Yaddaşsızlar ondan çox razı qalır.*

QIRMIZI BİBƏR

*Qırmızı bibəri işlədib sına,
Əlacdır sinqaya, qanazlığına.*

QIZILAĞAC

*Meyvəsi dərmandır qızılağacın,
Mədə tapa bilir ondan əlacın.*

QOZ

*Qoz bir dərman kimi yarayır nəyə,
Sinqaya, şəkərə, həm də mədəyə.*

QUŞ ARMUDU

*Quşarmudu ən çox qaraciyərə,
Qanın azlığına eyləyir çarə.*

QUŞƏPPƏYİ

*Uşaqda qanaxma baş verən zaman,
Quşəppəyi kəsir onu həmin an.*

LİMON

*Vitamin zəngindir limonda xeyli,
Çayla iç, zökəmdən olma gileyli.*

MƏŞƏGİLASI

*Gözə, qəbizliyə məşəgilası,
Dərmandır, sidiyi qovur qıçası.*

MƏRCANGİLƏ

*Böyrəyə, təzyiqə, şəkərə, yelə,
İshala dərmandır bil, mərcangilə.*

MORUQ

*Dərmandır böyrəyə, soyuqdəyməyə,
Moruq, öd sidiyi qovmasın niyə?*

MİXƏK

*Gərəkli dərmandır ondakı çiçək,
Kəskin ağrıları kəsəndi mixək.*

MURDARÇA

*Murdarça qabığı — hikmətini bil,
Onunla yox olur kolit, babasil.*

NANƏ

*Qarın ağrıtında, bulansa ürək,
Nanəni yadına salasan gərək.*

NAR

*Dərmandır böyrəyə, qaraciyərə,
Cır nar divan tuta bilir şəkərə.*

NARİNGİ

*Naringiylə gedir ishal zavalı,
Düzəlir mədənin, iştahın halı.*

PALID

*Ürəyə, mədəyə palid dərmandır,
Yuxuya, ishala, ödə dərmandır.*

PİTRAQOTU (kortum)

*Böyrəyə, şəkərə, yazvaya, yelə,
Kortum kimi dərman olmayıb hələ.*

PIŞİKOTU

*Pişikotu — hamı belə söyləyir,
Ürəyə, sinirə kömək eyləyir.*

RAZYANA

*Razyana iştahda dönür gərəyə,
Dərmandır vərəmə, şəkərə, zoba.*

SƏHLAB

*Mədə seliyinə dərmandır səhlab,
Hər diyarda ona böyükdür tələb.*

SİĞIRQUYRUĞU

*Sığırquyruğu bil dərmandır nəyə,
Sinə yumşaltmaya, soyuqdəyməyə.*

SOĞAN

*Mədəyə, iştaha, başağrısına,
Zökəmə dərmandır, soğanı sına.*

SOLMAZÇİÇƏK

*Sağalar, öd, böyrək solmazçiçəklə,
Mədəni, çox dərin demirəm hələ.*

SUMAQ

*Sumaq da artırır zehni, yaddaşı,
İstifadə olur şəkərə qarşı.*

SÜRVƏ

*Sürvədir böyrəyə, astmaya dərman,
Nəfəs yollarına — sınıb, inan.*

ŞAFTALI

*Əgər ürək, böyrək — el olsun halı,
Xəstəsə, əlacı edər şaftalı.*

ŞAM

*Vitamin artırır, dərmandır müdam,
Astmaya, böyrəyə, yaralara şam.*

ŞOMU

*Şomu qəbizliyi yox edə bilər,
Şəkərə təsiri çox edə bilər.*

ŞÜYÜD

*Zehini, iştahı süyüd artırır,
Yuxusuz olanı yaxşı yatırır.*

TƏRXUN

*Tərxun qanaxmaya, dişə, nəfəsə,
Dərmandır mədəyə — söz budur kəsə.*

TOPUZTİKAN

*Xeyli zəhərli dir, bir topuztikan,
Mərkəzi sinirə sayılır dərman.*

ÜSKÜKOTU

*Üskükotu — xeyri çoxdur ürəyə,
Zehni artırmaqda dönür gərəyə.*

ÜZƏRLİK

*Üzərliyi yandır getsin bədnəzər,
Toxumu sinirə əlac eyləyər.*

ÜZÜM

*Üzüm faydalıdır, qoy bilsin hərə,
Ürəyə, mədəyə, qaraciyərə.*

VAXTSIZ ÇİÇƏK

*Bil-əsəbə, gec sağalan yaraya,
Vaxtsız çiçəkşişə dönür çaraya.*

VƏZƏRİ

*Vəzəri artırır iştahı, qanı,
Şəkərə qarşıdır, öyrənib tanı.*

YATIQQANQAL

Yatıqqanqal ilə usaqda sökər,
Sağalır sarılıq, həm axıdır tər.

YEMİŞAN

Ürək ağrısına çarə yemisan,
Qamın təzyiqini endirir asan.

YERKÖKÜ

Yerkökü çarədir qanazlığına,
Ağciyər, öskürək möhtacdır ona.

YERQOZU

Yerqozu nizama salandı qanı,
Lənkəran tərəfi bidə məkanı.

YOVSAN (acıst)

Qarınağrısına sayılır dərman,
Qızdırma olanda yox edir yovşan.

ZƏFƏRAN

Zəfəran saçağı ağrını kəsir,
Sinirə, mədəyə göstərir təsir.

ZƏNCƏFİL

Ətirli bitkidir, həli, zəncəfil,
Həzmlə mədəyə xeyirlidir, bil.

ZİRƏ

İştaha, böyrəyə dərmandır zirə,
Mədə ağrısına eyləyir çarə.

ZİRİNC

Ürəyə, təzyiqə dərmandır zirinc,
Sidik qovur, edir böyrəyi də dinc.

Biz burada 101 dərman bitkisinin adını çəkdik. Bu bitkilər biz göstərdiklərimizdən daha çox xəstəliklərdə tətbiq edilir. Yənə də təkidlə xahiş edirik ki, yalnız həkim məsləhəti ilə bu bitkilərdən faydalanın. Şəxsən mən həkim deyiləm. Lakin lap çoxdan xalq təbabəti ilə məşğulam. Xalqdan öyrəndiyim bəzi xəstəliklərin dərmanları haqqında Mehdi müəllimə məlumat verdim. Bu xeyirxah insan yuxarıda yazılanların kitabına daxil edilməsini məsləhət gördüyü kimi, aşağıdakıların da kitabda olmasını lazım bildi.

Şəkildə: M.Qurbanov tələbələrində elmi məsləhətlər verərkən.

*Verərdi həmişə elmi məsləhət,
Onu diqqət ilə dinləyənrə.
Verərdi qiymətli övüd-nəsihət,
Seçib götürərdi payını hərə.*

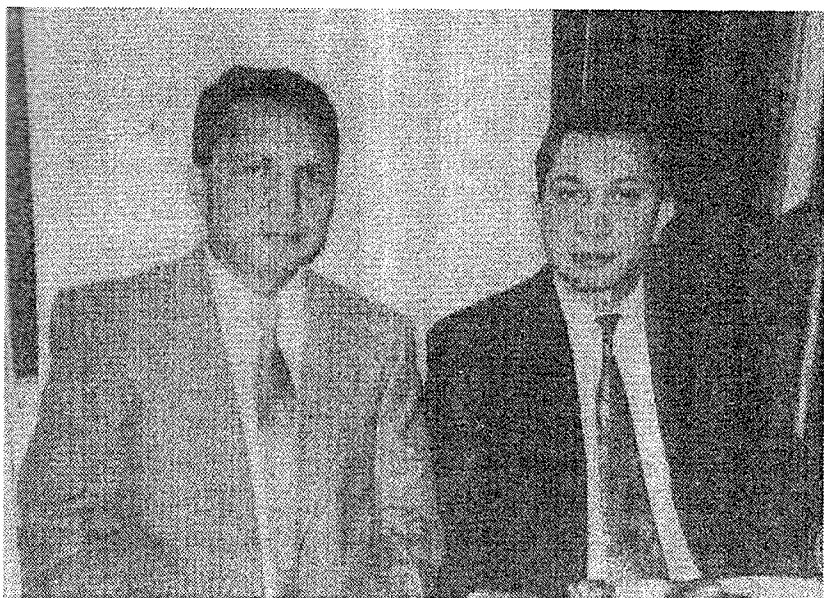
*Çalışırdı hamı bilikli olsun,
O, bunu sanırdı vətənin nəfi.
Çalışırdı hamı kəmələ dolsun,
Çünkü ölüm olar həkimin səhvi.*

Şəkildə: Mehdi həkim tələbələri ilə birlikdə xəstə uşağı müayinə edir.

*Yəqin ki, sağalıb bu körpə uşaq,
Böyüyübdü, boya-başa çatıbdı.
İndi şıltaqdımı, yoxsa utancaq,
Kim bilir, o necə yaşa çatıbdı.*

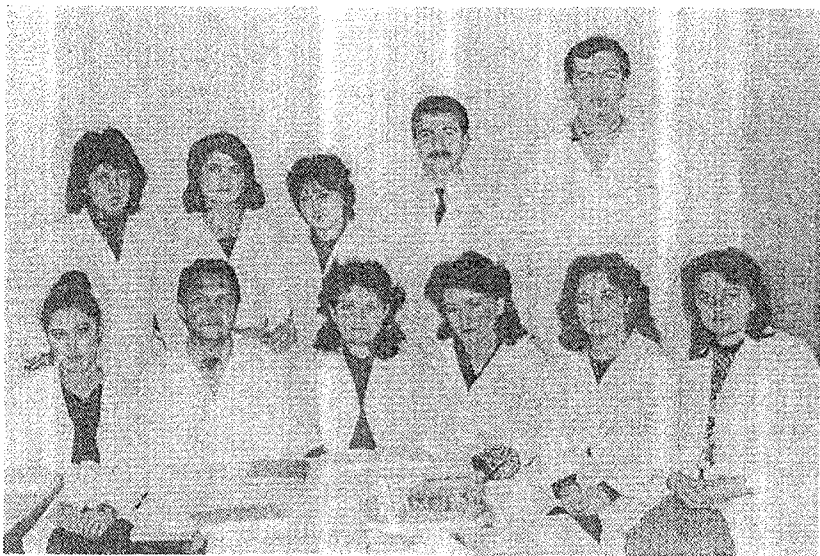
*Qayğıkeşlik edib Mehdi həmişə,
Hamı dərin bilik öyrənsin deyə
Tələbələri çox qoşurdu işə,
Biliyi olurdu böyük hədiyyə.*

*Şəkildə: M.Qurbanov və qardaşı oğlu, iqtisad elmləri doktoru
Təhmasib Əjdərov.*

*Əmi, qardaşoğlu bilib dadını,
Yenə oturublar süfrə başında.
Təhmasib alıbdı alim adını,
Dərin zəkasıyla cavan yaşında.*

*Bu cavan oğlana—iqtisadçıya,
Əmisi həyatda olubdu örnək.
Hazırdır, lap ona canı da qıya,
Qədirbilən olaq hamımız gərək.*

*Şəkilə: M.Qurbanov tələbələri ilə birlikdə uşaq xəstəliklərinin
başvermə səbəbləri və onların müalicə üsulları barədə söhbət
aparır.*

*Uşaqda xəstəlik nədənbaş verir?
Bunları öyrənmək böyük hünərdi.
Dilsiz azarına bəs nədən tədbir?
Yox eləmək olar nə yolla dərdi?*

*Mehdi hər bir dərdin səbəblərini,
Elmi əsaslarla izah eyləyir.
Tələbələr onun əsərlərini,
Oxuyub, azara əlac söyləyir.*

Şəkildə: M.Qurbanov tələbələri arasında.

*Mehdi heç unutmur tələbələri,
Baxıb xatırlayır tez-tez onları.
Gah gülür, gah artır qəlbə kədəri,
Yadına salanda imtahanları.*

*Baxır şəkillərə: — Bax, bu tələbə,
Bilirdim bir gözəl həkim olacaq.
Bax, cavab vermirdi bu da tələbə,
Çətin eldən yaxşı qiymət alacaq.*

*İndi də düşünür: Pis oxuyanlar,
Həyatda olacaq qüsurlu həkim.
Sevinir yaxşıdan yaxşıları var,
Dodağını büzməz onlara heç kim.*

Şəkildə: M. Qurbanov tələbələri ilə birlikdə təbiətin qoynunda.

*Təbiət vurğunu Mehdi müəllim,
Sevir meşələri, çəmənləri də.
İstəyir yurda da o, olsun həkim,
Yaşillıq eyləsin bom-boz yeri də.*

*Çalışırdı onun tələbələri,
Təbiətə keşik çəkənlər olsun.
Yaşillığı sanıb azar çəpəri,
Hər yerdə gül, ağac əkənlər olsun.*

Şəkildə sağdan: M.Qurbanov, oğlu Ceyhun, qızı Gülnarə və həyat yoldaşı Fəxrəndə xanım.

*Fəxrəndə göynətdi Mehdi həkim,
Bağrının başını qoyub getdi o.
Amma Ceyhun kimi, Gülnarə kimi,
İki gözəl övlad qoyub getdi o.*

*Ömür-gün yoldaşı! Vaxtsız itirmək,
Ağırdan ağırdı — bu dərd bəllidir.
Ceyhunla, Gülnarə həm ürək-dirək,
Mehdiyə həm böyük bir təsəllidir.*

XALQ ARASINDA TÜRKƏÇARƏ MÜALİCƏ OLUNAN XƏSTƏLİKLƏRDƏN

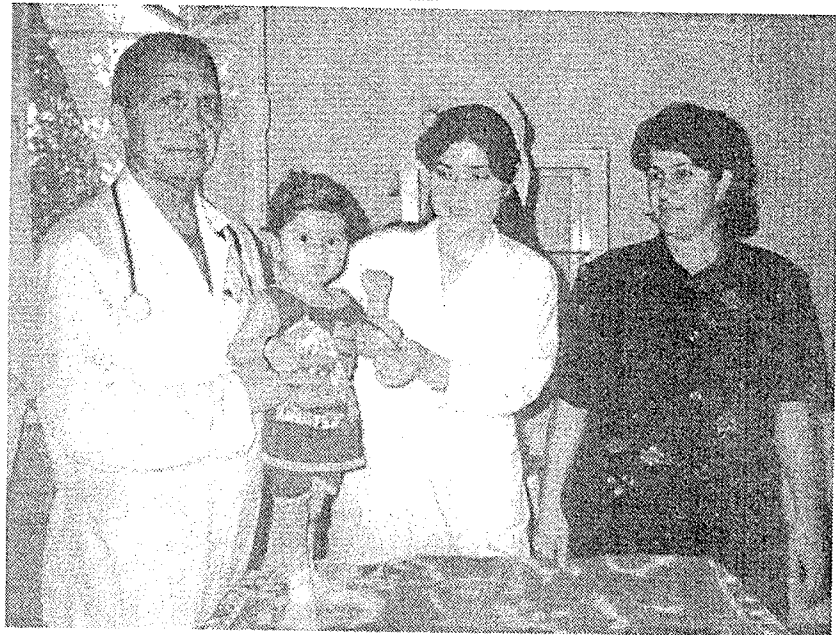
1. Revmatizm (yel) xəstəliyi. Bir stəkan tamam qızcırmış və yalnız otla yemlənən inək qatığına bir xörək qaşığı daş duzun üyüdülmüşünü və bir çay qaşığı əzvayın (aloyenin) qurusunu qatıb qarışdırırlar. Bir-iki saatdan sonra yeldən ağrıyan yerə və onun ətraflarına bu qatıqdan sürtürlər. Xeyli vaxt keçdikdən sonra ağrıyan yerin qatığını sağlam yerə sürülən qatığa nisbətən daha tez quruduğu müşahidə edilir. Prosesi o vaxta qədər davam etdirmək lazımdır ki, hər iki yerə sürülən qatıq eyni vaxtda qurusun. Bu xəstəliyin sağlması əlamətidir. Qatığı axşam və səhər (bir dəfə də olar) ağrıyan və ağrımayan yerə sürtmək və soyuqdan qorumaq lazımdır.

2. Qan təzyiqi xəstəliyi. 15-16 orta böyüklükdə qoz yarpağını 5 stəkan suda, qabda bir stəkan su qalana qədər qaynadırlar. Qalan bir sitəkan suyu süzüb soyuducuda saxlayırlar. Hər səhər yeməkdən bir və ya yarım saat qabaq bir orta xörək qaşığı içirlər. Prosesi ən çoxu 12-15 gün davam etdirmək olar. Əvvəlcə həkimlə məsləhətləşib, qan təzyiqini ölçdürüb, sonra dərmanı qəbul etmək məsləhətdir. Bir ilin ərzində hər rübdə bir dəfə bu qayda ilə göstərilən dərmandan istifadə olunarsa, qan təzyiqi birdəfəlik candan yox ola bilər.

Dəmirov. Dəri xəstəliyidir. Bədəndə qabıq verən bu dəri xəstəliyini sağalmaz hesab edirlər. Lakin şüşədə olan "Uksusnaya kislota"-nın yarısına su qatıb gündə bir dəfə pambıqla dərinin xəstə yerinə sürtmək lazımdır. Yanğıya dözmək olar. Bir müddətdən sonra dəridən xəstəlik yox olar.

Bütün bu deyilənlər həkimin nəzarəti altında keçirilməlidir. Siz bu kitabı oxuyanda rəyləri yazılan xatirələri oxuyub yaqin edəcəksiniz ki, hamı Mehdi həkimin xeyirxahlığını ön plana çö-

kir. Yuxarıdakı bitkilərdən, xəstəliklərdən söhbət açmağımıza, onları şər dili ilə qələmə almağımıza səbəb Mehdi həkimin xeyirxahlığı oldu. O, məsləhət bildi ki, bunlar oxucuların marağına və onların xalq təbabətinə bələd olmasına köməklik göstərir. Biz onun məsləhətinə əməl etdik.

Şəkildə: Mehdi həkim müalicə edib sağaltdığı uşaq, tibb bacısı və körpənin anası ilə birlikdə.

*Həyata qayıtdı Mehdi uşağı,
Qəlblərin qəlb bağı gülüstan oldu.
Ağlayan körpənin güldü dodağı,
Ürəyinə sevinc dəryası doldu.*

*Dərdli ürəklərə Mehdi həmişə,
Şadlıq bəxş etdi, fərəh payladı.
Son qoydu qəlblərdə olan təsvişə,
Hörmətlə çəkildi hər yerdə adı.*

Şəkildə: Mehdi həkim oğlu Elçinlə.

*Ata nəsihəti həyat yoludur,
Gərək əməl etsin övladı ona.
Ata sözlərində hikmət doludur,
Gərək hər kəlməsi yerisin qana.*

*Elçin mərd oğuldu — ata sözünü,
Sırğa edib asır qulağından o.
Yaxşı tanıdıbdı eldə özünü,
Çıxmır cığırından, yolağından o.*

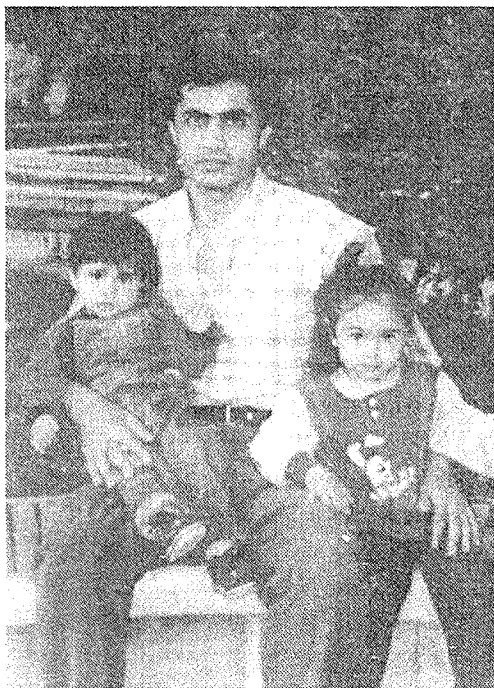
Şəkildə: Mehdi həkim VI kursda oxuyan tələbələri arasında.

*Bu gənclər çatmışdı altıncı kursa,
Durmuşdu həkimlik astanasıda.
Yəqin işləyirlər indi hardasa,
Çox güman ki, uşaq xəstəxanasında.*

*Yəqin ki, öyünür onun hər biri,
— Mənə dərs deyibdi Mehdi müəllim.
Onu zənn edirəm zamanın piri,
Hamı onun kimi bilikli həkim.*

XATİRƏLƏR VƏ TƏRƏNNÜMLƏR

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Mehdi müəllimi öyrənib ondan kitab yazmağım üçün çox adamlarla söhbət etməli oldum. Bundan sonra işim xeyli çətinləşdi. Çox adam Mehdi həkim haqqında xatirə yazmaq istədiyini bildirdi. Onlar təkidlə xahiş etdilər ki, mütləq onların xatirələri Mehdi müəllim haqqda yazılan kitaba daxil edilməlidir. Lakin bu xahişlərin böyük əksəriyyətini yerinə

yetirmək mümkün olmadı. Çünki onda bir neçə cild kitab yazmaq lazım gələrdi. Buna isə imkan yox idi.

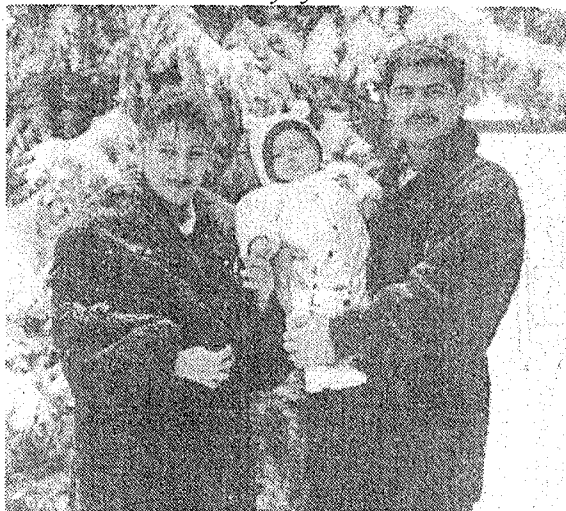
Onu da qeyd edim ki, Baxış həkim barəsində kitab yazanda da belə bir əhvalat baş vermişdi.

Mehdi həkim haqqında yazılan bir çox xatirələri və şerləri kitaba daxil etdik. Amma xahiş edirik ki, yazılarını toplamadığımız şəxslər bizdən inciməsinlər. Sağlıq olsun, Mehdi müəllimdən gələcəkdə ikinci kitab yazılanda onların arzuları da nəzərə alınar.

*Şəkildə: Mehdi həkiminin oğlu Elçin,
Elçinin qızı Fəxrəndə
və oğlu Əli.*

*Baldan çox şirindi ataya övlad,
Gözünün nurudu, can-ciyəridi.
Fəxrəndə — arzudu, Əli — bir murad,
Elçinə dünyanın bərabəridir.*

*İkisi də çatsın qoy boya-başa,
El-oba içində sayılan olsun.
Oxları dəyməsin həyatda daşa,
Ad-sanlı adları yayılan olsun.*

*Şəkildə: Mehdi həkimin oğlu Ceyhun, onun
ömür-gün yoldaşı Nərgiz xanım və övladları
Hüseyn.*

*Mehdinin sevimli oğludu Ceyhun,
Həmişə biz onu bəxtəvər görək.
Vətəninə olsun həmişə vurgun,
Kökünün üstündə ucalsın görək.*

*Sevsin el-obanı, sevsin zəhməti.
Bu işdə babası Qədim əçəksin.
Əməklə qazansın dərin hörməti.
Həyatda kamalla tanınsın mətin*

*Şəkildə sağdan: Şamil Əsgərov, Mehdi Qurbanov və
Paşa Ağaoğlu.*

*Dostluq səfa deyil, cəfadır, cəfa,
Dostluğun məqsədi vəfadır, vəfa.
Sonra olacaqsan əgər vəfasız,
Əvvəldən başını girlə cəfasız.*

*Əhməd xani
Üç dost başlayıbdı burda söhbətə,
Gərək qatlassınlar hər bir zəhmətə.
İnsallah, dözəllər ağır cəfaya,
Söz olmaz onlarda olan vəfaya.*

*Xoşbəxt o adamdır, həyatı boyu,
Yarayır insanın, elin işinə.
Xalqa xidmət olur hər götür-qoyu,
Hamı heyran olur bu vərdisinə.*

*Belə xoşbəxtlərin biridi Mehdi,
Fəhlə də, alim də razıdı ondan.
Çoxunun gözünün piridi Mehdi,
Üzü el içində ağdı hər zaman.*

KÖRPƏLƏRİN QAYĞIKEŞİ

Hələ dil açmayan körpələrlə danışmağı bacaran, onların dər-dini bilən və əlac edən kamil həkimlərdən biri də Mehdi Qurbanovdur. Mən onu 10 ilə yaxındır ki, bir təcrübəli həkim, dərin bilikli, alimlik səviyyəsi yüksək, həddindən artıq qayğıkeş, elmi mülahizələri hikmətli bir həkim kimi tanıyıram. Mehdi Qurbanov ensiklopedik biliyə malik kamil həkim və sadə bir insandır. Onun uşaq infeksiyon xəstəliklərinin müxtəlif sahələrinə həsr olunmuş çoxlu elmi işlərinin çap olunması, beş kitabının əldən-ələ gəzməsi, bir dərsliyi, metodik tövsiyyələri Mehdi müəllimin kamil bir sənətkar olmasının parlaq bir sübutudur. O yorulmaq bilmədən dərin bilikli bir alim kimi qüvvə və bacarığını gənc nəslin səviyyəli inkişafına sərf edir.

Mehdi Qurbanovun ən kamil uşaq həkimlərindən biri olması mənə məlum idi. Nəvəm ağır xəstələndi. Onun müalicəsini Mehdi həkimə etibar etdik. Onun şəfəli əlləri nəvəmi yenidən həyata qaytardı. İndi onun 4 yaşı var və sağlam bir uşaqdır. Təkcə mən deyil, bu nəcib insani xüsusiyyətlərə malik olan həkim minlərlə baba və nənələrin, ata və anaların övlad və nəvələrini ölümün pəncəsindən xilas etmişdi.

Mən səmimi və hərarətli birüzlə həkimlik və alimlik yolunda Mehdi müəllimə yeni-yeni müvəffəqiyyətlər və körpələri-mizin sağlamlığı naminə uzun ömür və can sağlığı arzulayıram.

Budaq Budaqov, akademik

AQIL AĞAYEV,

*Slavyan Universitetinin xarici dillər
kafedrasının müdiri, filologiya
elmləri namizədi, dosent*

DAĞ VÜQARLI DAĞLAR OĞLU

Mehdi həkimlə tanışlığımızın tarixi çox da uzun olmayan bir dövrü əhatə edir. Lakin ona vurğunluğum uzun illər ərzində möhkəmlənmiş dostluq münasibətlərini andırır. Təmənnasız səmimiyyəti, özünəməxsus mehribanlığı, ilk sözündən həmsöhbətinin qəlbindən keçənləri oxumaq bacarığı, tanıyıb-tanımasından asılı olmayaraq hər kəsə qarşılığını gözləmədən əlindən gələn köməyi göstərməyə hazır olmağı, qayğıkeşliyi, dost-tanışa daim diqqəti və bir çox digər insani keyfiyyətləri ilə müasirlərinin çoxlarından fərqlənən Mehdi müəllim tək mənim deyil, bütün onu tanıyanların qəlbində özünəlayiq yer tutmuşdur.

Bəzən uzun illər dostluq etdiyiniz, həmişə arxalandığınız, qəlbinizin ən ülvə hisslərini bölüşdüyünüz bir dostundan gözlənilmədən aldığınız mənəvi zərbə üreyindən "heyf onunla keçirdiyim o günlərə" fikrini dolaşmasına gətirib çıxarır.

Mehdi həkimin adamı özünə cəlb edən insani keyfiyyətlərinə yaxından bələd olduqdan sonra adamda onu gec tanıması barədə dərin təəssüf hissi oyanır...

Respublikanın ucqar dağ rayonunda zəhmətkeş bir ailədə dünyaya göz açmış balaca Mehdi zaman keçdikcə dünyanı az-çox dərk etdiyi vaxtdan ətrafında saf dağ havası ilə nəfəs alan, məkrdən, hiylədən uzaq əliqabarı, vicdanlı, qəlbi təmiz, dağ vüqarlı, mərd, sədaqətli insanları görmüş, onların gözəl xüsusiyyətlərindən mənəvi qida almış, bütün varlığı ilə onlara bənzəməyə çalışmışdır.

Tədris planı, rektoru elmi dərəcəli müəllim kollektivi olmayan bu ailə universitetindən əxz elədiyi keyfiyyətlər ibtidai məktəbin I-ci sinfindən X sinfin son imtahanlarına qədər onu müşayiət eləmiş, Mehdiyə uğurlar gətirmiş və nəticədə o, qızıl medala layiq görülmüşdür. Gərgin fiziki və əqli zəhmətdə bərkimiş, mətinləşmiş gənc Mehdi əsl həyat mübarizəsinin, çətinliklərin hələ irəlində olduğunu çox yaxşı dərk etmişdir.

Orta məktəb illərində hamıdan pünhan saxladığı ən ülvü bir arzusunu — həkim olmaq istəyini həyata keçirmək üçün Bakıya gəlmişdir. Azərbaycan Tibb İnstitutuna sənədlərini təqdim edib qəbul imtahanlarına buraxılan Mehdi bu çətin, böyük hünər və bilik tələb edən sınaqdan alnıaçıq, üzüağ çıxmışdır.

O vaxt qəbul imtahanlarından uğurla çıxmış abituriyentlərin hamısı institut rektoru və fakültə dekanlarının apardıqları fərdi söhbətdə iştirak etməli, nə üçün məhz həkimlik peşəsini seçmələri barədə suallara cavab verməli, nəyə qadir olduqlarını nümayiş etdirməli idilər. Elə bu söhbət zamanı pediatriya fakültəsinin dekanı, mərhum professor Seyfəli Məhəmmədzadə rektor müraciət edərək: "Bu balaca oğlandan yaxşı uşaq həkimi olar, onu bizim fakültəyə qəbul edin, yaxşı mütəxəssis, hazırlayarıq" söyləməsi ilə gənc Mehdi həmin fakültə tələbələri sırasında qəbul olunmuşdu. Sevincinin həddi-hüdudu yox imiş yaşadlarından fiziki cəhətcə çox-çox fərqlənən bu gəncin. Kövrək, hələ möhkəmlənməmiş çiyinlərini necə ağır bir işin altına verdiyini sonradan şüurlu surətdə, dərindənərk edəndə onu vahimə basmışdı. Mehdi çox gözəl başa düşürdü ki, öz hisslərini, ağrı-acısını izah etməyə hələlik "dili-ağızı olmayan" bu məsum körpələri hər an gözələnən bəlalardan xilas etmək təkcə dərsliklərdən öyrənmək deyil, onların ağrı-larını adi hərəkət, davranış və mimikalardan oxumaq, barmaqlarını zərif körpə bədəninin müxtəlif nahiyyələrinə toxundurmaqla hər kəsin hiss edə bilmədiklərini duymaq, anlamaq bacarığına da malik olmaq vacibdir.

Ali məktəb auditoriyalarında məşhur alim və həkimlərin oxuduqları maraqlı müəhazirələr, xəstəxanalarda balaca xəstələrlə gö-

rüşlərdə aparılan müşahidələr tibb elmindən pediatriyanı onun fıkırləşdiyindən də çətin olduğunu dönə-dönə təsdiq edirdi. Lakin bunlar gəncliyi ağır zəhmət və çətinliklərlə keçmiş tələbə Mehdi-ni əsla qorxutmurdu, əksinə, onu bu peşəyə daha möhkəm tellərlə bağlayır, varqüvvəsi ilə çalışmağa, öyrənməyə, uşaq psixologiyasının dərinliklərinə varmağa sövq edirdi. Bu öz bəhrəsini verdi, orta məktəb ənənəsinə sadıq qalan Mehdi institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirdi. Elmə ciddi marağı Mehdi həkimi SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının Pediatriya institutunun aspiranturasına aparıb çıxarmışdı. Moskvada dövrünün sayılan, məşhur alimlərinin rəhbərliyi və məsləhəti ilə aspirantura vaxtı hələ tamamlanmamış namizədlik dissertasiyasını yazıb müdafiəyə təqdim etmiş, tibb elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. Doğma institutuna qayıtdıqdan sonra Mehdi həkimin elmi fəaliyyətinə pedaqoji işi də əlavə olundu: Həkim-alim-müəllim.

Çoxşaxəli fəaliyyəti Mehdi müəllimi tələbəlik, aspirantlıq illərindən daha çox səylə çalışmağa vadar edirdi. Elə bunun nəticəsidir ki, tibb elmləri namizədi dosent Mehdi Qurbanov öz sahəsində respublikamızın sayılıb-seçilən həkim, alim və müəllimlərindəndir.

Hamımız kimi ondan da yan keçməyən iqtisadi çətinliklərə baxmayaraq, mənim Mehdi qardaşım bütün bilik və bacarığını xətəxanada həkim kimi körpə balalarımızın sağlam və gümrəh böyüməsinə, auditoriyada dosent kimi gənc həkim nəslinin yetişməsinə, alim kimi elmi axtarışları ilə pediatriya elminin inkişafına sərf edir.

Mehdi qardaşım çox kövrək və incə qəlb sahibidir. Hamımızdan gizli saxladığı şairliyi də var. Əlinə fürsət düşəndə, birdə ilham pərisi onunla həmsöhbət olanda qəlbindən keçən ən ülvəi hissləri misraların boyuna düzür. Yaxın gələcəkdə Mehdi qardaşımın bədii yaradıcılığını özündə əks etdirən kitabının işıq üzü görməsi tək mənim deyil, onu yaxından tanıyanların da arzusudur.

Dağ vüqarlı, şair qəlbli dostuma çoxşaxəli fəaliyyətində ürəkaçan, ömür uzadan uğurlar diləyirəm.

* * *

*Aqillər Mehdinin tərifləyirsə,
Ondan bir dastanda yazmağa dəyər.
Tanıyanlar ona kişi deyirsə,
Bu kamil insanı çoxları öyər.*

*Şəkildə: M.Qurbanov və yaxın dostu
Fərhad Tağıyev Soçidə.*

*Müsbət keyfiyyətlər cəm olub anda,
Yaymaq borcumuzdur obada-eldə.
Dərindən tanınsa, Azərbaycanda,
Daha məşhur olar ağızda-dildə.*

*Kimdir, yer üzündə ən bədbəxt insan?
— Unudulan, yaxın dostu olmayan.
Xoşbəxtdir dostları dönük çıxmayan,
Vəzifədən getsə, kolda qalmayan.*

*Sədaqətli dostdur Mehdiylə Fərhad,
Allahın kölgəsi üstündə olsun.
Həyatda etməsin dərdi, qəmi yad.
Nə də namərd onun qəsdində olsun.*

N.M.HÜSEYNOVA,

*Azərbaycan Tibb Universitetinin uşaq
infeksion xəstəlikləri
kafedrasının professoru*

SAF ÜRƏKLİ, EL GƏRƏKLİ, ÇOX MEHRİBAN, SADƏ İNSAN

Bu yazının sərlövhəsində haqqında qısa fikir söylədiyim Mehdi müəllimi on ildən çoxdur ki, yaxından tanıyıram. Sözün həqiqi mənasında o, saf ürəkli, el-oba üçün çox gərəkli, xalqı və Vətəni ürəkdən sevən, hədsiz mehriban, sadə insan, sənətinin kamil bilicisi, ictimaiyyət arasında dərin hörmət qazanan Mehdi Qurbanovun haqqında nə qədər xoş sözlər desək də, yenə də az olar. O, sözündə möhkəm, sağlam əqidəli, işdə tələbkər və sərt olmaqla yanaşı, ürəyi həddindən artıq kövrək və yanımlı, insan-pərvər, sədaqətli və birüzlü dost, səmimi bir şəxsiyyətdir.

Mehdi müəllimin gərgin elmi fəaliyyətinə, həkimlik ustalığına, xəstələrə qarşı qayğıkeşliyinə, müəllimlik məharətinə yalnız müsbət mənada qibtə etmək olar. O, beş samballı əsərin, 100-dən çox dəyərli elmi məqalələrin müəllifidir. Onun uşaq infeksiyon xəstəliklərinin müxtəlif sahələrinə həsr olunan kitabları həkimlərimizə yol göstərən qiymətli elmi nəticələr toplusudur.

Gədəbəy dağlarından pərvazlanıb Bakıya qonmuş bu sənət qartalı özü ilə saz-söz, duzlu-məzəli kənd əhvalatları gətirmişdir. Şair təbiətli olan bu hərtərəfli insan toylarımızın, şənlikləri-

mizin yaraşığıdır. Onun belə məclislərdə söylədiyi şerlər, hikmətli sözlər həmişə hamının diqqətini cəlb edir və alqışlarla qarşılır. Biz onu belə mərasimlərdə məmuniyyətlə dinləməyi adət etmişik. Elə güman edirik ki, Mehdi müəllimsiz keçirilən şənlik əsl şənlik ola bilməz. Bizi bu qənaətə gətirən onun fitri qabiliyyətidir.

Mehdi Qurbanov gözəl ailə başçısı, qayğıkeş atadır. Eyni zamanda, o bütün uşaqları öz övladları kimi sevir və onlara qayğı göstərir.

Mən Şamil Əsgərovu bir alicənab insan, Azərbaycanın vurğunu, gözəl şerlər müəllifi kimi uzaqdan-uzağa tanıyıram. Biləndə ki, o, Mehdi müəllim haqqında bir kitab yazmağı öhdəsinə götürüb, buna çox sevindim. İnanıram ki, Medi müəllimə verilən qiymət, bizim həkim kollektivinin əməyinə verilən böyük qiymət olacaqdır. Buna görə də Şamil müəllimə uğurlar diləyirəm.

Qədir-qiyməti bizim üçün əziz olan Mehdi müəllimə möhkəm can sağlığı, daha əzəmətli nailiyyətlər arzulayıram.

* * *

*Baxın, gör necə də səmimi sözlər,
Yazılıb burada Mehdi həkimdən.
Həyat qoyubdu silinməz izlər,
Ondan çox söz dedi, soruşdum kimdən.*

*Əvəzsizdi xalqın verdiyi qiymət,
Yüksək qiymət alıb sınaqda Mehdi.
Gərgin əməyilə qazanıb hörmət,
Olmayıb danlaqda, qınaqda Mehdi.*

F.İSLAMZADƏ,

*N.Nərimanov adına Tibb
Universitetinin biokimya
kafedrasının professoru*

EL-OBAYA SEVİNC PAYLAYAN HƏKİM

Mehdi Qurbanovun minlərlə körpələrin həyata qaytardığını, neçə-neçə ailələrə sevinc payladığını söyləsək, yalnız-yalnız həqiqəti demiş olarıq.

Bu yazını imzalayanlardan biri — B.İslamzadənin yeganə nəvəsi çox ağır bir xəstəliyə düşər oldu. Bir neçə alim onu müayinə etdi, müalicə dərmanları yazdı, lakin uşağın vəziyyəti nəinki yaxşılaşdı, daha da ağırlaşdı. Bu, bizim həyəcanımızı daha da artırdı. Gözümüz görə-görə körpə əldən gedirdi. Belə bir çətin dövrdə Mehdi müəllimə müraciət etməli oldum.

Mehdi müəllimin böyük qayğıkeşliyi, dərin biliyi, apardığı müayinə və etdiyi müalicələr tezliklə öz müsbət nəticəsini verdi. Bir həftədən sonra uşaqda tam yaxşılaşma müşahidə olundu. İkinci həftənin axırında uşaq tam sağaldı və o yenidən yaxşı əhval-ruhiyyə ilə öz oyuncaqları ilə oynamağa başladı. Uşağın xəstə olduğu zaman qəlbimizə dolan kədər seli tezliklə axıb yox oldu. Onun yerinə ürəyimizə sevinc seli axmağa başladı. Bu nəhayətsiz sevinci ailəmizin və bütün qohum-əqrabalarımızın ürəyinə Mehdi müəllim bəxş etmişdi.

Mehdi Qurbanovu tək-cə mükəmməl biliyə malik olan bir alim-həkim kimi yox, həm də xoşxasiyyətli, üzügülər, həddindən artıq qayğıkeş tələbələrə dərin bilik verməyi bacaran, işgüzar, təşkilatçı, ictimai işlərdə olduqca fəal iştirak edən nadir bir şəxsiyyət kimi tanıyıırıq.

Biz ona alimlik və həkimlik yollarında yeni-yeni müvəffəqiyyətlər və möhkəm can sağlığı arzu edirik.

* * *

*Mehdi həkim pənah yerinə,
İmdada yetəndi, həya çatandı.
Fərq qoymur xəstənin o, heç birinə,
Ona müqəddəsdi həkimlik adı.*

*Hədsiz sadəliyi, qayğıkeşliyi,
Qızıl taca dönüb başında ona.
Gözəl insanlığı, dərin biliyi,
Adını çatdırıb şöhrətə, şana.*

KAMAL QƏŞƏM OĞLU HÜSEYNOV,

*N.Tusi adına ADPU-nun fəlsəfə
kafedrasının dosenti*

GƏNCLİYİNDƏ OLAN MARAQ, GƏLƏCƏKDƏN VERDİ SORAQ

Mehdi həkimi tanıyanlar söyləyirlər ki, onun erkən yaşlarından elmə, təhsilə böyük həvəsi və marağı olmuşdur. Orta məktəbdə əla oxumaqla yanaşı, ailənin və evin qayğılarına da yaxından köməklik göstərirdi. Hələ o zaman onda uşaq həkimliyinə böyük maraq yaranmışdı. Bu da səbəbsiz deyildi. 1950-60-cı illərdə kəndlərimizdə uşaq həkimi çatışmırdı. Yiyə-vay dərindən onlarca, yüzlərcə körpə dünyasını dəyişirdi. Bu, gənc Mehdiyə də ağır təsir edirdi. Belə xoşagəlməz hadisələr onda qətiyyət yaradırdı ki, uşaq həkimi olsun və onların həyatdan gətməsinin qarşısını alsın.

O, bu arzu ilə yaşadı və N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb

İnstitutunun pediatriya fakültəsinə daxil olub buranı müvəffəqiyyətə bitirdi və indiki Qəbələ rayonuna uşaq həkimi göndərildi.

Beləliklə, onun gəncliyində olan marağı gələcəkdən qabaqcadan soraq verdi və nəticədə bu nəcib arzu və qəlb diləyi başa yetdi. Mehdi altı il rayon mərkəzində uşaq həkimi işlədi. Həmişə kollektivin dərin hörmətini qazandı, əhalinin sevimlisi oldu. Aradan uzun illər keçməsinə baxmayaraq bu gün də qəbəlililər onu çox böyük hörmətlə xatırlayır, onların balalarına həyat bəxş etdiyini unutmur və haqqında xoş sözlər söyləyirlər. Bizcə, bundan böyük şərəf ola bilməz.

Elmi fəaliyyəti, çalışqanlığı, praktiki fəaliyyəti, daha elmlə həkim olmaq arzusu Mehdi Qurbanovun aspiranturaya qəbul edilməsinə səbəb oldu. Açıq etiraf etmək lazımdır ki, sadə kəndli balasının aspiranturaya qəbul olunması hərəyə qismət olmurdu. Yaxud, müdafiə ərəfəsində kimsəsizlik və arxasızlıq ona böyük çətinliklər yaradırdı. Amma Mehdi həkimin sadəliyi, işgüzarlığı, hər şeydən əvvəl biliyi və səmimiyyəti nəticəsində ona arxa duran xeyrixah insalar tapıldı. O, elmi işini müvəffəqiyyətlə başa çatdırdı. SSRİ Elmlər Akademiyasının Pediatriya İnstitutunda yüksək qiymətlə müdafiə edib tibb elmləri namizədi adını aldı.

Bu gün Mehdi müəllim respublikamızın ən məşhur uşaq həkimlərindən biridir. Bu əvəzsiz sənətkar gənc həkim kadrlarının yetişdirməsində əlindən gələni əsirgəmir. O, necə deyərlər, gözünün yağını əridib xalqın balalarının dərin bilik almasına sərf edir. Onun kitabları və saysız-hesabsız elmi məqalələri həkimlərin yolunda sönməz şam yandırır.

Gözəl və qayğıkeş ailə başçısı olan Mehdi müəllimi 30 ildən artıqdır ki, yaxından tanıyıram. Hər səhər onunla rastlaşıram. Onun gülər üzündə insanpərvərlik, vətənpərvərlik, qayğıkeşlik, bir çox müsbət keyfiyyətlər öz təcəssümünü tapmışdır desəm, əsla yanlışmaram.

Gənc nəslin təhsilinə, onun maariflənməsinə dərin ehtiram bəsləyən, elmin inkişafı üçün əlindən gələni əsirgəməyən, bütün qüvvəsini, enerjisini uşaqların sağlamlığına həsr edən, Meh-

di həkimə gələcək işlərində uğurlar arzulayıram.

* * *

*Xalqa xidmət etmək böyük şərəfdir,
Həyatda hamının olmur qisməti.
Vətəni sevməyən bil, naxələfdir,
Beləsi qazanar ancaq nifrəti.*

*Mehdilər nə qədər çox olsa eldə,
Böyüyər vətəndə sağlam uşaqlar.
Əgər kamil həkim yox olsa eldə,
Azar insanları eyləyər şikar.*

*Şəkildə: Mehdi həkim və kiçik
oğlu Nicatla birlikdə.*

*Nicat da Mehдинin nicatı olsun,
Düşmən toxmağıdır oğul, — deyiblər.
Böyüyüb, oxuyub kəmalə dolsun,
Xalqa xidmət edib göstərsin hünər.*

*Mehdi ən qayğıkeş, gözəl atadı,
Həmişə yarisın onların adı.
Gözünə çıraqdır onların adı,
Heç biri çıxarmaz bunu yadından.*

TİBB ELMİNİN ZÜMRÜD QUŞU

Eşidəndə ki, filologiya elmləri namizədi, Azərbaycan Yazıçı-lar Birliyinin üzvü, şair respublikanın əməkdar mədəniyyət işçi-si, mənim köhnə həmkarım Şamil Əsgərov Azərbaycan Tibb Universitetinin uşaq infeksiyon xəstəlikləri kafedrasının dosenti, tibb elmləri namizədi Mehdi Qurbanov haqqında kitab yazır, bu, mənim hədsiz sevincimə səbəb oldu. Buna görə də Şamil müəllimin gəldiyi bu qərara heyran qaldım.

Dünyada insanların düşdüyü çətinliyə şərikin çıxanlar onların xilasına köməkdarlıq göstərən mərhəmətli, xeyirxah insanlara böyük ehtiram göstərən adamlar haqqında kitab yazmaq həmişə qismət olmur. Mən belə nəcib işi mədəniyyətin qələbəsi hesab edirəm. Buna görə də Şamil müəllimə təşəkkürümü əvvəlcədən bildirirəm. Həmçinin ürəkdən arzu edirəm ki, mənim Mehdi Qurbanov haqqında bildiklərim o kitabda əksini tapsın. Mən Mehdi müəllimi Qəbələ rayonunda uşaq həkimi işlədiyi dövrdən tanıyıram. Nə vaxt görüşmək üçün Mehdi müəllimin yanına getdikcə, həmişə ona pənah gətirən çoxlu insanların növbəsinə rast gəlmişəm. Onu tanımayan adamlarda ilk baxışda belə təəssürat yaranırdı ki, Qəbələ xəstəxanasında Mehdi həkimdən başqa həkim yoxdur. Lakin onu tanıyan, biliyinə, bacarığına bələd olandan sonra hamıda aydın təsəvvür yaranırdı ki, Mehdi müəllimin qəbuluna düşmək üçün təsadüfən növbədə dayanmırlar. Çünki bu nəcib insan və kamil həkim öz şəfali əlləriylə həmişə insanlara sevic bəxş edir.

Mehdi müəllimin intellektual səviyyəsi konkret bir obaya sığmadı. O, Bakıya gəldi. Moskvada öz ixtisası üzrə müdafiə edib alimlik dərəcəsi aldı. Bu ona imkan yaratdı ki, təkcə bir rayonu yox, respublikanın hər yerinə sevinc paylasın.

Ulu Peyğəmbərimiz öz hədislərində çox aydın izah edir ki, hər gün bir adamı sevindirmək, uzun illərin ibadətindən daha üstündür. Mən öz dazilimdə hesablamaq istədim ki, bu ibadətlərdən Mehdi müəllimin payına neçə il düşür. Ruhun candan ayrılmaqmaqamı kimi ən ağır anlarda Mehdi müəllimin yanına gətirilən minlərlə körpələri o, həyata qaytarmışdı. Beləliklə, o, neçə-neçə ailələrin sönən ümid işıqlarını yenidən yandıraraq onlara tükənməz miqdarda sevinc bəxş etmişdi. Mehdi müəllim 32 il həkim işlədiyi dövrdə neçə-neçə ailələrə bəxş etdiyi sevincin miqdarını hesablayıcı elektron maşınları da aşkar etməyə aciz olar. Buna görə də Mehdi müəllim qadir Allahın ən xoşbəxt bəndələrindən biridir.

Mən də xoşbəxtəm ki, Mehdi müəllimin insanlara bəxş etdiyi sevinc payından bizim ailəmizə də bir qismət payı düşdü.

Yeni dünyaya gəlmiş nəvəmin vəziyyəti çıxılmaz dərəcədə ağır idi. Bir çox həkimlər ona şəfa verməyə çalışdılar. Lakin bir irəliləyiş hiss edilmədi. Belə çətin məqamda yenə də Mehdi müəllim özünü bizim harayımıza çatdırdı. O, şəfalı ələriylə uşağı yoxladı, sanki uşaq dərдинin nə olduğunu ona açıb dedi. Mehdi həkimin müalicəsi elə bil ki, möcüzəyə səbəb oldu. Uşaq bir neçə günün ərzində büsbütün sağaldı və sevincimizin həddi-hüdudu olmadı.

Mən körpələrə həyatbəxş edən və ailələrə sevinc paylayan mehdi həkimi əfsanələrdə deyilən simurq quşuna bənzədirəm. Simurq quşu yananda onun alovunda neçə-neçə simurq quşları yaranır. Mehdi müəllimin də qəlbi ona pənah gətirən xəstə uşaqlara simurq quşu kimi yanır və bununla da xalqımızın gələcəyi olan minlərlə körpələrə həyat bəxş edir, başqa sözlə, yeni simurq quşları yaranır.

Mən tam cəsarətlə deyə bilərəm ki, Mehdi müəllim ən şərəfli həyat yolu ilə addımlayır. Bu sevinc müjdəçisinə, bu xalqdan ötrü yanan simurq quşuna, bu xeyirxah əməllər carcısına uzun ömür, can sağlığı, səadət və xoşbəxtlik arzulayıram.

* * *

*Mehdi müəllim kimdir? — Sevinc paylayan,
Xalqdan ötrü yanan simurq quşudur.
Onun pak əməli, işi hər bir an,
Körpə balaların qurtuluşudur.*

*Borcumuzdur yadda saxlayaq müdam,
Hikmətdir atalar bizə söyləyən.
Yer üzündə kimdin ən xoşbəxt adam?
— Xalqına, yurduna xidmət edləyən.*

*Şəkildə sağdan: M. Qurbanov, həyat yoldaşı Sədaqət xanım və
qardaşı oğlu Təhmasib*

*İnsana sərt olur həyatın üzü,
Mehdi itirəndə Fəxrəndəsini,
Bir müddət canından bezikmiş idi,
Eşitdi qohumun, dostun səsini:*

*— Ölənlə kim gedib məzara, oğlan?
Sən də əməl eylə el adəti var.
İndi Fəxrəndəyə rəhmət oxuyan,
Mehdi həkimin bir Sədaqəti var.*

*Onlar Fəxrəndənin xatirəsini,
Həmişə əzizdən-əziz saxlayır.
Sədaqət götürüb öz körpəsini,
Onun məzarını gedib yoxlayır.*

İSMAYIL AĞAZADƏ

SİZƏ MİNƏTDARIQ, HƏKİM!

Gələcək həyat yoldaşımı qarşılamaq üçün N.Nərimanov adına ADTU-ya tez-tez gedərdim. Bu qocaman təhsil ocağının tədris korpuslarının, eləcə də kafedralar yerləşən xəstəxanaların həyətində ağ xalatlılı tələbələrini öz müəllimləri haqqında müxtəlif fikirlər söylədiklərinin çoxları kimi mən də canlı şahidi olmuşam. Rıfulla Abdullayev, Ələsgər Vəliyev, Mehdi Qurbanov, Baxış Hüseynov və başqalarının adları bu gün də yaddaşımda qalır. Onlar barədə eşitdiyim xos sözlər hələ o vaxtdan onlara qarşı məndə maraq və yaxşı mənada qıbtə hissi oyatmışdı. Öz peşəsini dərindən bilən və müəllim kimi tələbələrini ixtisasının sirrlərini hərtərəfli öyrətməyi bacaran bir insan kimi gözəl keyfiyyətlərə malik olanlar "necə də xosbəxtsirlər" — fikri qəlbimdən keçərdi...

Ailə həyatı qurduq, ilk övladımızın dünyaya gəlməsi xosbəxt ailəmizin sevincini bir qədər də artırdı. Lakin az keçmədən ciyərparamızın güclü həkim nəzarətinə və köməyinə möhtac olduğunu biləndə sevincimiz kədərlə əvəzləndi. Doğum evindən ümitsiz və qeyri-qənaətbəxş vəziyyətdə evə gətirdiyimiz körpəmizə yaxın dost və tanışların məsləhəti ilə müraciət etdiyimiz Fəxriyyə xanım (Bakı şəhəri Xətai adına doğum evinin tanınmış həkimidir), sonradan isə yaxşı müəllim və həkim kimi adı tez-tez hallanan Mehdi Qurbanov əsl həkim qayğısı və diqqəti ilə müalicə apardılar. 3 yaşı bu yaxınlarda tamam olmuş gümrah,

sağlam və olduqca dəcəl Rəqiyyəmizin bu günü üçün hər iki həkimə hamılıqla borcluyuq...

Fəxriyyə xanımın hərtərəfli müayinəsi, düzgün nəticə çıxarması, lazımı təyinatı çox qısa bir zamanda öz bəhrəsini verdi. Bir həftəlik gərgin zəhmət ailəmizdə yenidən körpənin üzərindən qara buludların sovuşduğu barədə ümid yaratdı. Fəxriyyə xanım son müayinəsini aparıb "körpəni vaxt itirmədən yaxşı bir infeksiyona göstərin" — məsləhətini verib getdi.

Yeni qayğılar, yeni həyəcanlar. Yenidən yaxşı uşaq infeksiyona axtarırları.

Yaxın bir həkim qohumun məsləhəti və təhriki ilə Ə.Qarayev adına Respublika uşaq xəstəxanasına, Tibb Universiteti uşaq infeksiyona xəstəlikləri kafedrasının dosenti Mehdi Qurbanovun qəbuluna getdik. Xəstəxananın xalatlılı tələbə qızların Mehdi müəllim barədə eşitdikləri ürəkaçan söhbətlər yadıma düşdü. Ürəyimdə bir yüngüllük, qızdırma içində süst uzanıb hərəkətsiz qalmış körpəmizi Mehdi həkimin xilas edəcəyinə ümid oyandı. Həkim dərəcəsi kabinetində xəstəni müayinə edirdi. Körpənin anasına suallar verir, aldığı cavablara heç bir reaksiya vermədən zəif körpə bədənində barmaqlarını ehtiyatla gəzdirir, dəri altında — daxildə onların vəziyyətini düzgün müəyyənləşdirməyə çalışırdı. Mehdi həkim balaca xəstəni, mən isə həkimin davranışını, si-fətində olan dəyişiklikləri diqqətlə izləyir, onun hər kəlməsini dinləməyə can atırdım.

Sonradan Mehdi Qurbanovun tək-cə istedadlı, zəngin bilik və təcrübə sahibi olan həkimini kimi deyil, həm də qayğıkeş, sadə, təvazökar, hamıya eyni dərəcədə diqqətli, təmənəsiz kömək göstərməyə hazır bir insan olduğunu da gördük.

Dünyaya gəlmiş ikinci övladımız — oğlumuz Fuadın da sağlamlığını yalnız ona etibar etmişik. Hər iki övladımızın bugünkü fiziki sağlamlığına, gümrahlığına görə bu gözəl insana, istedadlı və öz peşəsinin vurğunu olan alimə minnətdar və borcluyuq. Ailəmizə bəxş etdiyiniz sonsuz sevincə görə çox sağ olun, həkim!

İsmayıl Ağazadənin dilindən

*Sağ ol Mehdi həkim, Fəxriyyə xanım,
Bizə qaytardınız Rəqiyyəmizi.
Xalqa məhəbbətdir Sizdəki yanım,
Hər vaxt xoşbəxt görək həyatda Sizi.*

*Mən buna əminəm — Rəqiyyə, Fuad,
Böyüyüb kamala, yaşa dolanda.
Sizi məhəbbətlə edəcəkdə yad,
Gümrah nənə, baba olasız onda.*

Müəllifin arzusu:

*Rəqiyyə böyüyüb eldə seçilsə,
İftixar sayılsın Azərbaycana.
Fuada şan-şöhrət ölçüb-biçilsin,
Zəhmət sirdaş olsun həyatda ona.*

BƏHRAM QULİYEV,
polis mayoru

ARZU EDİRƏM Kİ...

Xəstələnən bir dostuma baş çəkmə-yə getmişdir. Mehdi həkimi ilk dəfə burada gördüm. O xəstəni müayinə et-di, dərman yazdı və bildirdi ki, bir həf-tədən sonra işə çıxacaqsan.

Mehdi həkim gedəndən sonra onun kimliyini soruşdum. Dedilər ki, Azər-baycan Tibb Universitetinin müəllimidir, uşaq həkimidir. Bu cavabı eşidəndə qəti etirazımı bildirib dedim: — 69 yaşında xəstəni uşaq həkimi müalicə edir? Bu nə deməkdir? Heç necə böyük səh-və yol verdiyinizi başa düşürsünüzmü?

Dedilər, uşaq həkimi olsa da, hərtərəfli biliyə malikdir. Razılaşmadım.

Bir professor həkim dostum var. Səhər onun yanına getdim. Onun da tanıdığı dostumun ağır xəstəliyini bildirdim. Amma, Mehdi həkimin xəstəni müayinə etdiyi barədə heç nə demədim. Professorla xəstənin evinə getdik. Özü ilə lazımı aparatları gətirən professor çox diqqətlə sorğu-sual apardı, müayinə etdi, xəstəliyin nədən baş verdiyini söylədi, nüsxə yazdı. Məlum oldu ki, Mehdi həkim yanılmamışdı. O da bu xəstəliyin baş verdiyi səbəbi professor dediyi kimi izah etmişdi. Onun yazdığı nüsxə professor yazdığının eyni idi.

Doğrudan da, bir həftə ərzində xəstə sağaldı.

Bu hadisədən sonra Mehdi müəllimə rəğbətim artdı. Onun haqqında daha çox məlumat əldə etməyə məndə böyük maraq yarandı. Öyrənib yəqin etdim ki, Mehdi həkim bacarığı, sözü özündə olan, yüksək mədəniyyətli, dərin bilikli, qayğıkeş bir insandır. O, bizim gələcəyimiz olan körpələrin sağlam böyüməsi üçün qüvvə və bacarığını əsirgəmir. Dərin bilikli, həm də özü kimi insafli, mürvətli həkimlər yetişməsi üçün çox böyük fəallıqla pedaqoji ustalıq göstərir. Özünü ağır aparır, tərifi xoşlamır, "çox olsa, həkimlik borcumu yerinə yetirməyə çalışıram" — deyir.

Heç də gizli deyildir ki, iş vaxtından sonra xəstə üstünə getməyən, xəstə sahibləri ilə kobud rəftar edən, "cib xərcliyi" ni qabaqcadan alıb sonra xəstəyə baxan həkimlər də vardır. Mehdi həkim çox xoşbəxt adamdır ki, sadaladığım adamlardan deyil. Mənim nöqteyi-nəzərimdə Mehdi həkimlik üzrə elmlər namizədi olsa da, insanlıq elmi üzrə akademikdir. Belə şəxsiyyətlərisə xalqa daha çox gərəkdir. Arzu edirəm ki, Mehdi həkim bundan sonra azı yüz il də xalqımıza gərəkli olsun.

* * *

*Elimiz, obamız qədirləndi,
Həqiqəti deyir. yanılmır zəndi.
Bəhram da danışır düzgün olanı,
Haqq sözüdür dilinin şəkəri, qəndi.*

*Mehdidən eşidib, tanımayan da,
Bu həkimə rəğbəti yaranıb onda.
Biliyə görə, işinə görə,
Adı yayılıbdı Azərbaycanda.*

*Mehdi körpələrin münəccimidir,
Dili olmayanın bilir dilini.
Xəstəyə əlindən gələni edir,
Sevir Vətəni, sevir elini.*

F.İ.CƏFƏROV,
*professor, milli Akademiyanın müxbir
üzvü N.Nərimanov adına Azərbaycan
Tibb Universitetinin normal fizeologiya
kafedrasının müdiri*

BÖYÜK ŞƏXSİYYƏT

Öz sənətini gənc həkimlərə uğurla tədris edən Azərbaycan tibb elminin layiqli nümayəndələrindən biri dosent Qurbanov Mehdi kitab yazıldığını eşitdikdə çox sevdim.

Eyni zamanda dünyada insanların düşündüyü çətinliklərə şərik olan, məharətli, xeyirxah bir insanın siması gözüm önündə canlandı. Xüsusi ilə gecə-gündüz bilmədən körpələrin sağlamlığı keşiyində əlindən gələni əsirgəməyən bir həkim, alim haqqında neçə kitab yazılsaydı, az hesab edərdim.

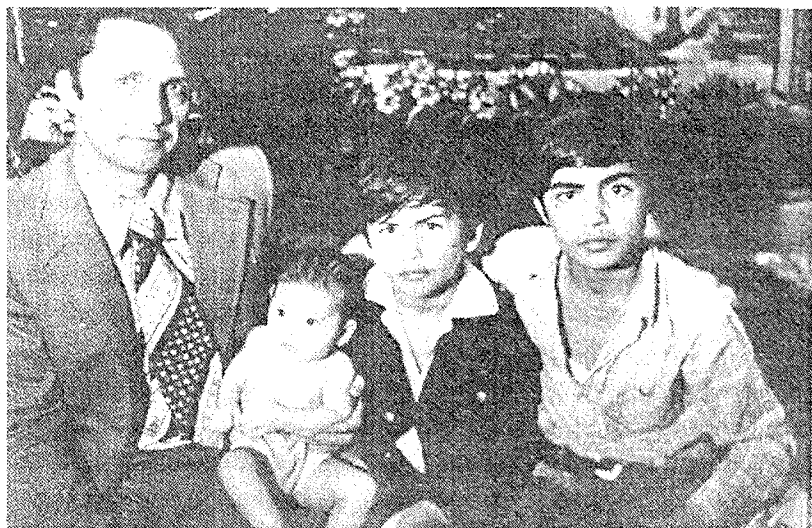
Mehdi Qurbanov qədərsiz miqdarda körpələri həyata qaytar-mış, neçə-neçə ailələrə dəfələrlə Mehdi həkim paylamışdır. Dost və tanışlarından dəfələrlə Mehdi həkim haqqında xoş söz-lər eşitmişəm. Onun haqqında hamının rəyi müsbət olmuşdur. Söhbətlər əsnasında onun alicənab adam olduğunu, özünü lovğa aparan adam olmamasını, mayasının səmimiyyətdən yoğruldu-ğunu, xəstə uşaqlara qədərindən artıq can yandırdığını, verdiyi sözə mütləq əməl etdiyini, həkimlik sənətini hər yerdə hörmətə mindirdiyini və bu kimi xoşagələnlər sözləri eşitdikdə daxilən se-vinmiş, onu böyük şəxsiyyət hesab etmişəm.

Mənim nəvəm ağır xəstələnmişdi. Bir neçə həkimin onu müa-yinə edib, müalicə yazmasına baxmayaraq, uşağın vəziyyəti daha da ağırlaşdı. Biz Mehdi müəllimə müraciət etdik. Mehdi müəlli-min uşağı müalicə etsizi müddətində uşaqda tam yaxşılaşma mü-şahidə olundu. Demək olar ki, 10-15 gün müddətində nəvəm tam sağaldı. Yeganə nəvəmin sağaldıqdan sonra yaxşı əhval-ruhiyyə ilə öz oyuncaqlarıyla oynaması və deyib-gülməsi bizim ailəyə bö-yük sevinc gətirdi. Bununla bərabər mən hesab edirəm ki, hə-kim-alım Mehdi Qurbanov çox-çox ailələrə belə sevinc bəxş et-mişdir. Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq N.Nərimanov adı-na Tibb Universitetinin "uşaq infeksiyon xəstəlikləri" kafedrasının dosenti Mehdi Qurbanova alimlik və həkimlik yollarında yeni-ye-ni müvəffəqiyyətlər və can sağlığı arzu edirəm.

* * *

*Qədərsiz evlərə sevinc paylamaq,
Mehdi Qurbanova nəsib olubdu.
Körpə qayğısına eli həyləməq,
Onun ürəyinə nəsib olubdur.*

*Baxın, professor Cəfərov, Faiq,
Mehdiyə görə niyə rəğbət bəsləyir.
Aydın zənn eləyir tərifi layiq,
Onu tanımağa bizi səsləyir.*

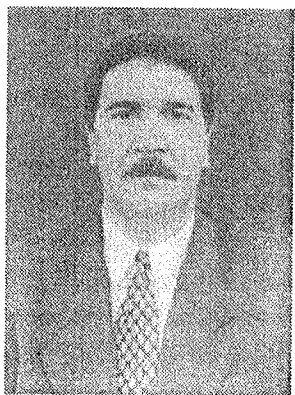

*Şəkildə: Mehdi həkim, qızı Gülнарә,
oğlanları Ceyhun və Elçin*

*Oğlu Elçin, Ceyhun, qızı Gülнарә,
Fəxrəndədən ona yadigar qalıb.
Onları gözündən qoymur kənara,
Sanki bir ətirli bağça-bar qalıb.*

*Ev qurub, arzuya çatıblar daha,
Hədsiz bəsləyirlər ataya hörmət.
Onları tapşırıb qadir Allah,
Öz doğma övladı sanır Sədaqət.*

*Hec biri zənn etmir ögey anadır,
Sədaqəti bilir doğma bir ana.
Dünya bir yanadır, o bir yanadır,
Etiram göstərir hər biri ona.*

BAXŞEYİŞ ABBASOĞLU,
*"Ağdam" qəzetinin redaktoru, II qrup
Qarabağ müharibəsi əlili, "Azərbaycan
bayrağı" ordenli baş leytenant.*

GÜLƏN GÖZLƏR ÖNÜNDƏ

... Saf ürəkdə hər bir hissin — insanlığın, qeyrət, vətənpərvərlik, dostluq, nəciblik və təvazökarlığın öz həddi, qədəri var. Ancaq nadir insanlar olur ki, onların təmiz ürəklərində bu xoş, güclü hisslərin hamısı yurd salır, özü də hədsiz, qədərsiz.

Elə o da belə nadir insanlardan biridir. İnsanlığı ucsuz-bucaqsız səmayə, qeyrət və vətənpərvərliyi dastanlara, nəciblik və təvazökarlığı bəşər aləminə, dərin elmi zəkası isə kitablara sığmaz. Yaxşılığı, hörməti ayaq açıb Azərbaycanı gəzir, adı-sanı el-el, oba-oba dolaşır, bacarıq və qabiliyyəti dillərdən düşmür.

Qəlbində bulaq saflığı olan bu insanın üz-gözünü on gün gördüm, on gün ünsiyyətdə oldum. Gördüm ki, doğrudan da həyatda bəzi insanları kamil tanımaq üçün heç də onunla illər boyu duz-çörək kəsmək, gecəli-günlüzlü oturub-durub daxilinə bələd olmaq lazım deyilmiş.

Mən onu on gündə, bəlkə də on illərlə dostluq etdiyi tanışları qədər tanıdım.

Bu insan A.Qarayev adına Bakı şəhər uşaq xəstəxanasının yoxsuluxucu xəstəliklər şöbəsinin məsləhətçisi, dosent, tibb institutu pediatriya fakültəsinin tələbələri üçün "Uşaq infeksiyon xəstəlikləri" dərslisinin müəlliflərindən biri Mehdi Qurbanovdur. O, həm müəllim, həm də həkimdir. Yüzlərlə tələbəsi respublikamızın ayrı-ayrı yerlərində tanınmış pediatrdır.

Mən də onunla sevimli tələbələrindən biri olmuş, şəhər uşaq poliklinikasında ordinator işləyən həkim Qəzənfər Xudiyevin vasitəsilə tanış oldum. Qəzənfər həkimin öz müəllimi barəsində

söhbətinə çox heyranlıqla qulaq asdım. Və onun məsləhəti ilə ağır vəziyyətdə olan bir aylıq körpəmizi onun müayinəsinə gətirdim. Düzü, Mehdi həkimin üstünə bir ümid çıraq kimi gəlmişdik. Əlim hər yerdən üzülmüşdü.

Onun haqqında bu sözləri üç qız övladımızdan sonra dünyaya gəlmiş Turqut adlı oğlumuzu həyata qaytardığına görə yazmıram. Onsuz da yüzlərlə, minlərlə ata-ananın balasını ölümün pəncəsindən xilas edib həyata qaytarmaqla ailələrə nur çiləmiş Mehdi həkim haqqında nə qədər xoş sözlər desən onsuz da azdır. Mən bir jurnalist kimi xalqımızın belə bir oğlunu görüb, duyduqlarımı qələmə aldım.

Mehdi müəllim ömrünün ahıllıq illərini yaşasa da, sanki gür şəlaləni xatırladır. O, xidmətləri ilə yüksəlmiş, hörmət qazanmışdır. Ömrünün illəri xaliya vurulmuş rəngarəng ilmələrə bənzəyir. Təbabət elminə ancaq qəlbinin hökmü ilə qədəm qoymuş Mehdi həkim: — İnsan bəzən öz səhhətinə məftunluğunun sirlərini sadəcə olaraq açmaqda aciz qalır, söz tapmur. Mən də bilmirəm nə deyim. Axı həkimliyin müqəddəsliyi hamıya onsuz da bəllidir! — deyir.

İçdiyi Hippokrat andına həmişə sadıqlığını göstərən Mehdi həkim günəşniyyətli, bahar ürəkli adam olduğundan təkə özünü düşünmür, gələcəyimiz olan körpələrimizi yaşatmaq, ailələrə sevinc bəxş etmək üçün başqalarının üstünə şəfəq saçır, hər dəfə yaşatmağa tələsir.

Cəldlik və dəqiqlik. Bir də ki, səmimilik və təvazökarlıq. Nəhayət, birdə ki, əhvali-ruhiyyə. Təbiətən çox təmkinli, səbirli geniş adam olan Mehdi həkimi ömrü boyu həmkarlarına da, xəstəliklərinin valideynlərinə də sevdiren məhz bu keyfiyyətləri olmuşdur.

Hiss edirəm ki, Mehdi həkim hər şeydə təbiilik görməyə çalışır. Təbii xidmət onun üçün böyük xeyirxahlıq, həm də vətəndaşlıq borcudur. O, işində əlindən gələni edir, hər kəs üçün təmənnasız olaraq səy və bacarığını əsirgəmir. Ümidlə üstünə gələnlərin körpələrini sağ-salamat evə yola salanda həmin gün onun əsl bayramına çevrilir.

Mehdi həkim bir insan kimi hamının kədərinə, məyusluğuna

ortaq olmağa, şərik çıxmağa çalışır, xəstə körpələrin valideynlərinə ürək-dirək verə-verə onların narahatçılıqlarının üstünə su çiləyir.

Əlbəttə, Mehdi həkimin ömrü boyu çəkdiyi zəhmət, keçirdiyi narahatçılıqlar heç də hədər getməmişdir. O, minlərlə xəstənin valideynlərinin hədsiz minnətdarlığını, razılığını qazanmışdır.

Bu gün çoxlarının, eləcə də mənim ikinci Allah kimi tanıdığım, danışdıqca sanki təbib əlləri xəstə körpənin ruhunu sığallayan Mehdi həkim həyatdan əli üzülmüş uşaqların ömründə canlı məşələ dönərək həyata qaytardığı balaların, onların valideynlərinin gülən gözlərinin qarşısında dayanıb onların qara, mavi ala gözlərinə ayna kimi baxanda orada öz varlığını görür, rahatlanıb dincəlir. Bu zaman Xəlil Rza Ulutürkün şerindən bir parça yada düşür. Və elə hiss edirəm ki, bu dolu misralar Mehdi həkimin varlığına biçilmişdir:

*Canlı məşələ döndün,
Gündüz, ya gecə yarı.
Silib alın tərini,
Əllərini yuyanda,
İkinci Allah kimi,
Yaşadın bu cahanda!*

* * *

*Bilirəm, qeyrətlə qəzəbə doldun,
Qarabağ uğrunda döyüşdə oldun.
Gözəl Ağdamı da əldən verdilər,
Ürəkdən göynəyib saraldın, soldun.*

*Vətənin uğrunda olmusan əlil,
Bu böyük şərəfə dəlildir, dəlil.
Qədrini bilirsən mehdilərin də,
Qarabağ qayıtsın, qəmi qəlbdən sil.*

Şəkildə: M.Qurbanov tələbələri ilə birlikdə.

*İmtahan sınaqdır həmişə, hər il,
Bilik tələbənin qələbəsidir.
Baxıb gördüyünüz bu foto-şəkil,
Doxsan beşinci il xatirəsidir.*

*Dolanıb keçəcək çox illər hələ,
Şəkildə olanlar xatırlanacaq.
Böyük sevgi ilə, məhəbbət ilə,
Mehdi müəllimi hamı anacaq.*

HƏYATIMI ONA BORCLU SANIRAM, LOĞMAN OLDUĞUNA ÇOX İNANIRAM

Bu fikrim dosent, tibb elmləri namizədi, insanpərvər və vətənpərvər, əvəzsiz uşaq həkimi Mehdi Qurbanov haqqındadır.

Adını Nərmən qoyduğumuz ilk övladım anadan olandan 15 gün sonra temperaturası qalxdı, qarnı pozuldu və görünməz əziyyətlər çəkdi. Bir çox həkimlərin müayinəsi, laboratoriya analizləri, müalicə vasitələri uşağa heç bir əlac edə bilmədi. Ümidimi yerdən-göydən üzöldüyü bir vaxtda, iki il sonra bir xoş təsadüf baş verdi.

Uşağını Mehdi həkimin həyata qaytardığı bir ata ilə rastlaşdım. Onun məsləhəti ilə Mehdi həkimi axtarmağa başladım. Atalar çox doğru deyib — axtaran tapar. Nəhayət, mən də axtardığımı tapdım.

Mehdi həkim məni gülərüzlə qarşıladı, mehribanlıq göstərdi. Nərmənin iki ildə çəkdiyi zillət, ona edilən müalicələr barədə söhbət açdım.

Diqqətlə dinlədi və bəri başdan mənə ürək-dirək verdi. Laboratoriya analizləri etmək şərti ilə uşağı ev şəraitində müalicə etdi. Mehdi həkimin bircə ay apardığı müalicə sevindirici oldu. İndi Nərmənin 7 yaşı var. Heç bir xəstəlikdən şikayəti yoxdur. Bəli, Mehdi həkimin loğman biliyi, şəfəverici müalicə tədbirləri yaşamasından əlimizi üzdüyümüz Nərməni həyata qaytardı.

Mən və bütün ailə üzvlərimiz körpələr pənahı olan, qayğıkeş insan Mehdi həkimə minnətdar olduğumuzu bildirərək, ona deyirik:

— Yüz yaşa, əllərin var olsun.

* * *

*Xalqa xidmət eylə, hər kim olsan da,
Mehdi həkim kimi yaşa dünyada.
Unutma heç zaman qayğıkeşliyi,
Qara fəhlə, rəhbər, həkim olsan da.*

*Həmişə çalışıb dərd əlacı ol,
Bacarıb hamının işinə yara.
Xalqın bar gətirən bir ağacı ol.
Yaxşıqla yetiş imdada, kara.*

Şamil

* * *

Riyaziyyatçı alim, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Firudin Şimşəyin ilk tanışlıqdan Mehdi müəllimə rəğbəti artdı. Onunla görüşlərində Mehdinin təmiz qəlbinə, kamilliyinə bələd oldu və bunu izziz qoymadı. Bütün bunlar Firudin Şimşəyin belə bir şer yazması ilə nəticələndi.

TANIDIM

*Gözəl insan, kamil uşaq həki-
mi, ustad müəllim Mehdi Qurbano-
nova*

*Zənnim yanlışmadı, Mehdi həkimi,
İlk tanış olduğum gündə tanıdım.
Hələ qoyulmamış dostluğun himi,
Qoy deyim sınayıb nədə tanıdım.*

*Bələd ola bildim pak niyyətinə,
Söz ola bilməzdi cəmiyyətinə.
Lovğalıq yad idi təbiətinə,
Mən onu sadədən, sadə tanıdım.*

*Məni valeh etdi mərd insanlığı,
Uşaq sağaltmaqda qəhrəmanlığı.
Ulu yaradandan şüküranlığı,
Allahına sadıq bəndə tanıdım.*

*Sınadım həyatda üzü bir oldu,
Gördüyü işiylə sözü bir oldu.
Dönüb gözlərimdə sanki pir oldu,
Əməl eyləyəndə vədə, tanıdım.*

*Şamil bir kədərli qoşma oxudu,
Şimşək hər kəlməni qəlbə toxudu.
Mehdinin özündə halı yoxudu,
Yaş ilə dolanda didə, tanıdım.*

MEHDİ

*Gözəl həkim, yaxşı dost, səmi-
mi insan olan Mehdi həkimə.*

*Poladdan tökülüb dostluq qalası,
Kim deyir əyilib sınandı Mehdi.
Dosta sevgisində, əqidəsində,
Neçə yol yoxlanıb sınandı Mehdi.*

*Dostu uca tutub öyəndi, öyən,
Sanki ona dəyər dostuna dəyən.
Bilənlər bilərlər, bilsin bilməyən,
Əlləri şəfalı loğmandı Mehdi.*

*Quldur həkimliktək xoş bir əmələ,
Həm də ki, vurgundu şerə, qəzələ.
Ürəkdən qələmin alanda ələ,
Yaxşı bir şairdi, yazandı Mehdi.*

*Ömründə acı söz gətirməz dilə,
Yaxşı dostu üçün olar qul, kölə.
Adamlar çaxsa da dünyada lalə,
Hər bir əməlində insandı Mehdi.*

*Ürəyi tanımaz saxtalıq, hiylə,
Çoxlar çarə tapıb onun əliylə.
Loğmanlıq adını xoş əməliylə,
Saf əqidəsiylə qazandı Mehdi.*

*İstəməz birkişi əyilə, sına,
Çoxlar çarə tapıb onun əliylə.
Loğmanlıq adını xoş əməliylə,
Saf əqidəsiylə qazandı Mehdi.*

*İstəməz birkişi əyilə, sına,
Əgər inanmırsan dostluq et, sına.
Quraqlıqda yanan dost bağçasına,
Bahar yağışıtək yağandı Mehdi.*

*Artıb çoxalsa da başımın çəni,
Başa ucalıqdı saçan ağ dəni.
Altmışı qovsa da ömür köhləni,
Maşallah, sütül bir oğlandı Mehdi.*

*Mürvət qəlb hissini deyəndi sözlə,
Onun sevgisini sözündə izlə.
Xalqa çox gərəksən, özünü gözlə,
Amandı, amandı, amandı, Mehdi!*

Səmimi hörmət və ehtiramla:

Mürvət Qədimoglu (Həkəri)

ƏSİL İNSAN, ƏSL DOST

Mən, Mehdi müəllimdən xatirə yazmaq istəyim barədə bir nəfər ədəbaz xəbər tutdu. O dedi: — Mehdi həkim kimdir ki, ondan kitab yazılır? Akademikdirmi? Mənim kimi yüksək vəzifə sahibidirmi?

Ona cavab vermək istəmədim. Daha da qızıxdı:

— Deyirsən ki, Mehdidən kitab yazılmasının səbəbkarı sən olmusan. Gözün onu da görür, məni də görür. Vəzifəm yoxdu? Pulum yoxdu? Maaşım yoxdu? Bağ-bağatım yoxdu? Bunların hansı Mehdi müəllimdə var? Niyə məndən kitab yazmırsan?

O, sözünə belə davam etdi: — Bir nəfər dostunu bir qıza elçiliyə göndərir. Elçi ev sahiblərinə deyir ki, onu da görürsünüz, məni də. Nəyim ondan əskikdi? Qızınızı mənə verin.

Gəl gedək o kitab yazmaq istəyənin yanına, qoy Mehдинin üstündən bir xətt çəkib məndən kitab yazsın. Onun da, sən də barəsində yazı yazacağam.

Bu yerdə özümü saxlaya bilməyib ona belə cavab verdim:

— Sən hər şeyi pulla-varla ölçmə. Elə bu əqidənə görə səndən kitab yazmaq olmaz...

Bu yerdə əlimə Mehdi müəllimdən kitab yazmaq istəyən Şamil Əsgərovun bu yaxında qəzetdə dərc olunmuş bir yazısı düşdü. Məqalə dünyasını dəyişən Nüsrət Cəfərov adlı bir bərabər haqqında idi. Yazıda deyilirdi ki, biz əsl insanlar olan çobanların, naxırçıların, fəhlələrin, sadə peşə adamlarının yubileylərini keçirmirik, çobanın hasil etdiyi yunun ən yaxşısını paltar edib geymirik, pendiri ləzzətlə yeyirik, amma onu bəyənmirik.

Məqalə də bərabər Nüsrətin elə yüksək insani keyfiyyətlərindən söz açılmışdı ki, mən həmin yaxını bir neçə dəfə və çox böyük maraqla oxudum.

Qayıdaq mətləb üstə. Doğrudur, Mehdi Qurbanov kimi

elmlər namizədi olan adamlar çoxdur. Onların da içərisində barəsində kitab yazılmağa layiq olan insanlar deyil. Mehdi həkimin təkcə adlı-sanlı bir uşaq həkimi olması ondan kitab yazmağa kifayət etməzdi. Bəs, Mehdi müəllim nəyə görə belə bir şərəfə layiqdir?

Mənə elə gəlir ki, Şamil müəllimi birinci növbədə Mehdi həkimin insanpərvərliyi, gözəl xasiyyəti ondan kitab yazmağa vadar edibdi.

Uzun illərdə ki, mən Mehdi müəllimlə ürək telləri ilə bağlayan səbəblər çoxdur. Bu səbəblərin yalnız bəzilərindən söhbət açmaqla kifayətlənəcəyəm.

Atalar deyib ki, alim olmaq asandır, insan olmaq çətin. Xoşbəxtlikdən Mehdi müəllim həm kamil alimdi, həm də əsl insandır. Yüksək insani keyfiyyətlərə malik olan Mehdi Qurbanov həddindən artıq sadə, pak ürəkli, kin-qərəz tanımayan, qayğıkeş, səmimi bir insandır. Uşaqları xəstə olan valideynlər ona müraciət etdikdə o, böyük vəzifə sahibi ilə çobana heç bir fərq qoymur. Eyni qayğı ilə onların uşaqlarını müayinə edir və sağlamlığı üçün əlindən gələni əsirgəmir.

Mən, hələ indiyə kimi Mehdi müəllimin ağzından kiminsə barəsində söylənilən bir pissöz eşitməmişəm. O, bəd işlərə qarışan adam deyil. Bir sifətə, bir üzə malik insandır. Xeyirxahlıq etmək onun ömrünün əsas mənasıdır.

Təkcə iş vaxtında deyil, istirahət günlərində də, gecə yarıda da ona müraciət etdikdə gülər üzlə adamları qarşılayır və xəstə olan yerə yollanır.

O, neçə dəfələrlə mənə zəng edib ki, Paşa, yenə də sənə bir əziyyət verəcəyəm. Xəstə uşağa baxmaq üçün yanıma adamlar gəlib. Onlar taksi tutub məni aparmaq istəyirlər. Hiss edirəm ki, çox imkansız adamlardır. Maşının işləyirmi? Gəlsənə, bir o xəstə olan yerə baş çəkib qayıdaq. Mən çox böyük məmuniyyətlə razı olmuşam. Çox hallarda isə Mehdi müəllim onun üstünə həya gələnlərlə bərabər avtobusla, metro ilə gedib xəstənin imdadına çatmışdır.

Mehdi müəllim insanlarla davranışda həmişə yüksək mədəniyyət sahibi olduğunu nümayiş etdirmişdi. O, dərs dediyi tələbələrle də xoş rəftar edir. Lakin bütün bunlarla yanaşı, tələbələrə qarşı həddindən artıq tələbkardır. İstəmir ki, ali məktəb biliksiz həkimlər buraxsın. Dərindən hiss edir ki, tələbələr savadsız həkimlər olsa, bu böyük fəlakətlərə səbəb olar. Buna görə də dərs dediyi cavanların kamil həkimlər olması üçün, o, necə deyirlər, gözüünün yağını da əridib bu işə sərf edir. Tələbələr də bu pak niyyəti başa düşür, nə qədər tələbkər olsa da, ona dərin rəğbət bəsləyirlər.

Mehdi müəllimi tanıyanlar haqlı olaraq ona "el adamıdı" — deyirlər. Bir məclis olmaz ki, Mehdi orada çıxış etməsin. Onun hikmətli, duzlu-məzəli sözləri məclis iştirakçılarının ruhunu ələ alır. Onu hərarətlə qarşılayırlar. Bu təbiət vurğunu olan həkim gözəl şeirlər yazır. Bir çox şairlərin şeirlərini əzbər bilir və yeri gələndə məharətlə işlədir.

Mehdi müəllim vəfalı bir dostdur. Bəziləri kimi dostunun dar günündə kənara çəkilmir. Vəzifə dostluğuna bel bağlamır. Bilir ki, belə dostların ömrü uzun ola bilməz.

Mehdi müəllim haqqında kitab yazılmasını ona görə vacib və gərəkli hesab edirəm ki, cavanlarımız onun həyat yolunu öyrəndikdə çalışırlar ki, onlar da xasiyyətdə, xalqın balalarına, Vətənə xidmət etməkdə ona bənzəsinlər. Onun daxili aləminə bələd olanlar, hansı arzu və istəklə yaşadığını müəyyən edə bilənlər şübhə etmərəm ki, Mehdi müəllimdən nümunə götürə bilərlər.

Ürəkdən inanıram ki, dostum Mehdi həkim haqqında kitab meydana çıxanda o, özünü Vətənə və xalqa daha çox borclu hesab edəcək, uşaqlara qayğını daha da artıracaq, biliyini təkmilləşdirəcək, yüksək insani xüsusiyyətlərini daha da artıracaq. Bu da ümumi işimizi, gələcəyimizin olan uşaqların sağlam böyüməsinə səbəb olacaq. Bu yolda əzizim Mehdi müəllimə böyük-böyük uğurlar arzulayıram. Ona həsr etdiyim şəri də bu yazıma əlavə edirəm.

ÇATMISAN

*Sınaq meydanından həmişə
üzüağ çıxan vəfalı dostum Meh-
di həkimə*

*Dostum Mehdi, saysız körpə dadına,
Dönmüsən Loğmana taya, çatmısən.
Fərq qoymayıb varlı, yoxsul adına,
Bir an ləngiməyib həya çatmısən.*

*Körpələr qeydinə qalmaqdan ötü,
Xəstəliyi "taxtdan" salmaqdan ötrü.
Onu tez hədəfə atmaqdan ötrü,
Vaxtında ox olub yaya çatmısən.*

*Xalqa məlhəm bitir könül bağında,
Yaxşılıq yurd salıb qəlb otağında.
Qazıntı aparıb elmin dağında,
Dərin qatda olan laya çatmısən.*

*Bir pislik eləmək düşməz yadına,
Dastan da bağlamaq olar adına.
Gündüz, gecə yetib el imdadına,
Sifətində abır-həya, çatmasın.*

*Mənə qadir Allah edib mərhəmət,
Paşayam, bəxtimə olmusan qismət.
Pak işində eldə qazanıb hörmət,
Şöhrətdə ucalıb Aya çatmısən.*

HAMININ SEVİMLİSİ

Mehdi həkimin adı o qədər şöhrətlənib ki, çoxları onunla görüşüb həmsöhbəti olmaq istəyir, şər həvəskarları onu vəsf etməyi özünə borc bilir. Elələri vardır ki, hələ Mehdi müəllimin üzünü görməyib. Lakin adını eşidib, sadə və mehriban bir insan olduğunu yəqinləşdirib. Onun mənə göstərdiyi qayğı da dost-ta-nışlarımı valeh edib, bu dostlardan Sabir adlı biri Mehdi müəllimlə üz-üzə tanış olmasa da ona göstərilən el rəğbətindən rıq-qətə cəlib adına şər qoşubdu. Bu şərdə mənim də adımlı hallandı-rırdı. O, Mehdi həkimdən kitab yazdığımı eşidib bu şərinin ki-taba daxil etməyin arzusunda olduğunu bildirdi. Mən ona dedim ki, şərini məmuniyyətlə kitaba daxil edirəm, amma bir şərtlə. Bu şərtlə ki, mənim adımlı oradan çıxarasan. Çox mübahisədən son-ra o şərini aparıb beş gündən sonra qaytarıb gətirdi, müəyyən yerlərdə ixtisar etsə də, yenə də şərində adımlı qalırdı. Çox təkid-dən sonra, məndən incik qalsa da, şəri qısaldaraq Mehdi müəlli-min xatirinə ondan kitabda istifadə etməli oldum.

SANIRAM

*Üzünü görmədiyim, bir salam
verdiyim əziz Mehdi həkimə*

*Mehdi həkim, məni tanımasan da,
Dərindən bələdəm xasiyyətinə.
Adına layiqdi şöhrət də, şən də,
Hörmətim böyükdü şəxsiyyətinə.*

*Yenə bir məclisdə söhbətin oldu,
Dedilər dərdləri bilən həkimdi.
Mənə danışmağım çox çətin oldu,
Bircə onu dedim bilirəm kimdi.*

*Dillərdə əzbərdi qayğıkeşliyin,
Dedilər çox sadə, mehribandı o.
Taleyin həyatda qoy olsun yeyin,
Deyirlər səmimi, mərd insandı o.*

*Mənim bir dostumun körpəsini də,
Həyata qaytarıb alim əllərin.
Şamil dəlidağa deyirsən: — Dədə,
Qurbanı olaram belə dillərin.*

*Onun qiymətini düzgün verəni,
Əsil kişi, əsil insan sanıram.
Ona Dədə adı rəva görəni,
Ürəyimə əziz mehman sanıram.*

Sabir Mustafayev

AZI YÜZ İL

*Adlı-sanlı uşaq həkimi, səmi-
mi insan olan Mehdi həkimə it-
haf edirəm.*

*Görməsə-bilməsə dostum Şamilin,
Qolu ağrayanda hayına yetdin.
Çox şəfəli oldu nə yaxşı əlin,
Mümkün olanların hamını etdin.*

*Hər gün, günəşırı baş çəkdin ona,
Gərəkli iynələr yetirdin qana.
İşin qələbəylə yetişdi sona,
Mənim ürəyimdə qalıb bitdin.*

*Sayılırsan kamil uşaq həkimi,
Razılıq eylədi dindirdi kimi.
Mənsəni tanıdım sadə, səmimi,
Səbrinin həyada atmırsan həddin.*

*Allahverdi bilir təmiz  r ks n,
Dostluqda vəfalı,  sd  zir ks n.
Vətənə g r ks n, elə g r ks n,
Azı yüz il belə dik qalsın q ddin.*

*Allahverdi Doluxanov,
kənd təsərrüfatı elmləri namizədi.*

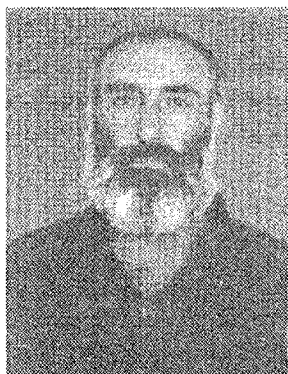
* * *

* akild : Mehdi müəllim tələbələri ilə
imtahana hazırlıq ərəfəsində.*

*Hamı hazırlaşır imtahanlara,
Bu böyük sınaqdır tələbələrə,
Ancaq öyrənməkdir bu     çara,
Həmişə dərindən dərk etsin hərə.*

*Həmişə imtahan ərəfəsində,
Mehdinin üstünə suallar yağır.
Sanki məlhəm olur onun səsində,
Tələbələr ondan bilik, bar yığır.*

SAHİB QASIMOV,
Qarabağ müharibəsi veteranı

NARAHATLIQDAN DOĞAN SEVİNC

... Tibb elminin möcüzələrini hər həkim adı daşıyan insan göstərə bilməzdi. Bu xarüqələri göstərən həkimlərdən tanıdıklarım da vardı, adını eşidib üzünü görmədiklərim də.

Şəfahı əlləri ilə nə qədər ailəyə xoşbəxtlik toxumu səpmiş, sevinc payı ərnağan etmiş Mehdi Qurbanov da həm adını eşidib, həm də üzünü gördüyüm, möcüzəsinin şahidi olduğum həkim, müəllimdir.

Onu tanımağım təsadüfdən deyildir. Yaxın dostumun dünyaya yenice açmış körpə övladı yoluxucu xəstəlikdən son dərəcə pis hala düşmüşdü. Bir müddət aparılmış müayinə və müalicə körpənin vəziyyətini yaxşılaşdırmaq əvəzinə daha da pisləşdirmiş, hərərət yüksək səviyyəyə qalxmışdı.

Biz uşağı, necə deyərlər, ölüm ayağında Bakıya — A.Qarayev adına şəhər uşaq poliklinikasının yoluxucu xəstəliklər şöbəsinə, adını eşitdiyimiz həkim, müəllim Mehdi Qurbanovun yanına müayinəyə gətirdik. Biz son dərəcə narahatlıq hissi keçirdik. O isə səbrlə körpəni müayinə edib xəstəxanaya götürdü. "Narahat olmayın, hər şey yaxşı olacaq. Ciddi xəstəlik olsa da, aradan götürəcəyik!" — dedi.

Həkimin çox arxayınçılıq hissilə dediyi bu sözlərdən sonra narahatçılığımız xeyli səngidi. Müalicənin birinci günü tamam olanda artıq körpənin hərərəti normal həddə düşmüş, vəziyyəti xeyli yaxşılaşmışdı. Bir neçə gündən sonra körpə demək olar ki, yaxşılaşdı.

Xəstəxanaya baş çəkdiyimiz hər gün biz Mehdi həkimin hər körpə xəstənin üstündə necə əsdiyini, nə qədər narahatlıqlar

keçirdiyinin şahidi olurduq. Onun bu narahatçılıqlarından neçə-neçə ailəyə sevic doğurdu.

Mehdi həkimin şəfali əlləri ilə nə qədər ailədə körpələr sağalıb böyüyüb, böyüyür, böyüyəcək.

Vətənimizdə işıqlı gələcəyimizin qurucusu və sahibi olacaq uşaqlarımıza qayğı göstərmək Mehdi həkimin gündəlik həyatının qanununa çevrilmişdir.

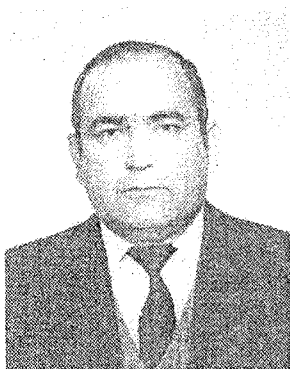
Mehdi həkimin saçları ağarmışdır. Bu ağ saçlar onun zəhmətinin nəticəsidir, keçirdiyi narahatçılıqların töhfəsidir.

Saçlar xalqa xidmət yollarında ağarırsa o kədər doğurmur Mehdi həkim! Saçların belə ağarması çoxlarına nəsib olsun!

* * *

*Geriyə qayıdır Qarabağımız,
Sağalar, yox olar sinə dağımız.
Bu cənnət diyarda yenə də yanar,
Sönməz ocağımız çil-çırağımız.*

*Əlbirlik yaransa, ölkədə Sahib,
O doğma yurdlara olarıq sahib.
İnamım böyükdür Azərbaycan,
Bir gün sayılacaq bu işdə qalib.*

Mirzəyev Xəlil Müseyib oğlu,
Azərbaycan Tibb Universitetinin farma-
kologiya kafedrasının dosenti

ÜRƏYİMİN VÜQARI, QƏLBİMİN İFTİXARI

Mehdi həkimi otuz ildən artıqdır ki, yaxından tanıyıram. Çoxdan bəridir ki, o, N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin dosentidir. Onun şəfali əllərinin dəfələrlə körpə sevincinə səbəbkarlığının şahidi olmuşam.

Mehdi həkim Gədəbəyin Kələman kəndində uzaq dağlar qoynunda anadan olduğu kimi, o dağlar qədər böyük ürəyə və geniş qəlbə malikdir. Onun xəstə uşaqları və onların valideynlərinə göstərdiyi yüksək insani münasibətləri gördükdə fəxr edirəm ki, Azərbaycan xalqının belə geniş qəbli həkim oğlu var. Mən də onu yaxından tanıyanlar kimi Mehdi həkimi ürəyimin vüqarı, qəlbimin iftixarı hesab edirəm.

Mehdi həkimin necə biliyə və qabiliyyətə malik olduğunu sübut edən və gözümün qabağında baş verən iki faktı misal gətirmək istəyirəm. 15-16 il bundan qabaq yaxın qohumum Aytəkin Mirzəyeva mədə-bağırsaq sistemi pozğunluğundan altı aydan artıq idi ki, əziyyət çəkirdi. Beş yaşlı Aytəkin Mehdi həkim böyük fədakarlıqla cəmi 10 gün müalicə etdi. Uşaq anadangəlmə sağlam oldu, mədəsində birçə dəfə də olsun, şikayətlənmədi.

1988-ci ildə üç aylıq körpə Ülvi Mirzəyev ölümə üz-üzə dayandı. Hamımızın ondan əlimizi üzdüüyü bir vaxtda Mehdi həkim körpənin dadına çatdı. Gərgin əmək sərf edərək onu 20 gün müalicə etməli oldu. Mehdinin şəfali əlləri, səbri, təkmini və ən başlıcası, dərin biliyi uşağı ölümün əlindən aldı və ürəyimizə tükənməz sevinc bəxş etdi.

Belə faktlardan istənilən qədər misal gətirə bilərəm.

Əziz dostum Mehdi müəllim! Əllərin var olsun! Gələcəyimiz olan uşaqların sağlamlığı naminə qadیر Allah sənın mənalı ömrünü daha da mənalı etsin və bundan sonra sənə ənazı sağam və gümrah ömür bəxş etsin.

Mən bir həkim kimi Sizinlə fəxr edirəm.

* * *

*Allah yaxşılارın tərəfindədir,
Pislər pıslıyının hədəfindədir.
İnsan xasıyyəti, ürək paklığı,
Kökündə, zatında, sələfindədir.*

*Yaxını, uzağı, elm-ulusu,
Mehdidən danışır ürək dolusu.
Bizi yaradandan gəlin diləyək,
Qoy başa yetişsin hərxoş arzusu.*

AKİF ƏSGƏROV,

*Nərimanov rayonu, 3 saylı sənət
liseyinin direktoru.*

MƏN NECƏ FƏXR ETMƏYİM

Bir məclisdə mən də iştirak etməli oldum. Nədənsə söhbət hərlənib gəldi Mehdi həkimin üstünə. O, burada müzakirə obyektinə çevrildi. Hamı ondan razılıqla danışır, sadə və bəlikli bir uşaq həkimi olduğunu xüsusi ilə vurğulayırdılar. Mən haqqında söhbət gedən Mehdi həkimin həmyerlim-gədəbəyli olduğunu bilmirdim. Məclis iştirakçılarından biri üzünü mənə tutub dedi:

— Sən niyə ağzına su alıb dinməyirsən? Bəlkə Mehdi müəllimlə aran yoxdur?

Bu suallar məni dindirməyə vadar etdi:

— Bu nə sualdı mənə verirsiniz? Onu tanımadığım halda, necə ola bilər ki, onunla aram olmasın?

Həmsöhbətim dilləndi:

— Necə yəni Mehdi müəllimi tanımırırsınız? O, sizin Gədəbəy rayonunun Kələman kəndindəndir. Tibb Universitetinin müəllimidir, adlı-sanlı uşaq həkimidir.

Mənim Mehdi adlı tanınmış bir uşaq həkimi barədə məlumatım var idi. Onun haqqında xoş sözlər eşitmişdim. Doğrusu, məclis iştirakçılarını dinlədikcə Azərbaycanımıza can-başla xidmət edən, uşaqların münəccimi kimi tanınan, adı hörmətlə çəkilən eloğlumla daxilən fəxr etdim. Belə bir azərbaycanlı həkimin varlığı ürəyimdə qürur hissi yaraddı.

Aradan bir müddət keçdi. Adını çəkdiyim məclis iştirakçılarının birinin 4-5 yaşında olan uşağı bərk xəstələndi. Uşağın atası mənim yanıma qaçaraq xahiş etdi ki, Mehdi həkimə bir kağız yazım, uşağı onun yanına aparsınlar. Qaldım odla suyun arasında. Axı, mən Mehdi müəllim tanımaya-tanımaya ona necə xahiş məktubu yazaydım? Lakin çox fikirləşsəndən sonra belə bir məktub yazdım:

— Hörmətli Mehdi müəllim! Kağızı Sizə təqdim edəcək adam mənim dostumdur. Bir həmyerli kimi örlə Sizdən xahiş edirəm ki, onun uşağına diqqətlə baxasınız.

Uşağı Mehdi həkimin yanına apardılar. O, dərhal uşağı müayinə etməyə başlayır. Uşağın atası ona eşitdirir ki, Sizə bir məktub da gətirmişəm. Mehdi həkim narazı halda deyir:

— Ay rəhmətliyin oğlu, heç hənanın yeridi? Uşağa təcili iynə vurulmalıdır.

Belə deyib o, uşağa iynə vurur, dərman verir.

Bundan sonra məktubumu ona verirlər. Mehdi müəllim gülümsəyib deyir:

— Akif Əsgərovun nəsil-nəcabətini yaxşı tanıyıram. Nə yax-

şı uşağın əlacını tapdım, yoxsa onun yanında xəcalətli qalardım.

Uşaq tezliklə sağaldı. Mənə xoş gələn o oldu ki, Mehdi həkim məktubsuz-filansız uşağa baxıb ona əlac etmişdi. Ona xahiş edilməsə də, öz vicdani borcunu həmişə yerinə yetirir. Baş verən bir hadisə də Mehdi həkimin kimliyi, hansı vicdanın sahibi olduğu barədə hamımıza aydın təsəvvür yarada bilər. Bir dostum yanıma gəlib dedi:

— Xəstələnen uşağı Mehdi həkimin yanına aparmışdım. Onunla tanışlığım yox idik. Qəbuluna beş uşaq gətirmişdilər. Növbədə biz üçüncü idi. Sonradan gələn ər-arvad uşaqlarını irəli keçirib amirane şəkildə dedilər:

— Həkim, biz tələsirik, əvvəlcə bizim uşağa bax.

Mehdi həkim xoş sifətlə dillənir:

— Əzizlərim, sizdən qabaq növbədə duranlar var. Darıxmayın, 10-15 dəqiqədən sonra növbəniz çatır. Uşağınıza tələsik yox, diqqətlə baxaram. Xahiş edirəm ki, narahat olmayasınız.

Uşağın atası deyir:

— Həkim, biz filankəsin qohumuyuq. Biz heç yerdə növbə gözləməmişik. Bizə hamı hörmət edir.

Mehdi həkim astadan ona belə cavab verdi:

— Siz öz-özünüə hörmətsizlik edirsiniz. Böyük qohumunuza görə növbəni pozsam, burada olan valideynlər mənə nə qiymət verərlər? Ürəklərində deməzlərmi ki, bu həkim necə də qorxaq və yaltaqdır. Əgər Siz böyük vəzifəli qohumunuzun xatirini çox istəyirsinizsə, onun adından sui-istifadə etməyin və mənim Sizin xeyrinizə olan bu məsləhətimdən inciməyin.

Həmin qohumlu bəxtəvər Mehdi müəllimi hədələyib uşağını müayinədən keçirməyib çıxıb gedir.

Bu söhbəti eşitdikdə Mehdi müəllimin kişiliyinə bir daha vurulldum. Belə bir həmyerlimlə mənə necə fəxr etməyim?

Mehdi müəllimlə tezliklə görüşmək, ona minnətdarlığımı bildirmək arzusundayam.

* * *

*Mehdini görməmiş ona inandı,
Akifin özü də gözəl insandı.
Dedikcə işgüzar, dedikcə sadə,
Dosta sədaqətli, həm mehribandı.*

*El oğlu Mehdi iftixarıdı,
Onun adı-sanı qəlb vüqarlıdı.
Hər kim qazanıbsa belə hörməti,
Məncə el-obanın bəxtiyarıdı.*

*Şəkildə sağdan: Mehdi həkimin qardaşı qızı Kəmalə, Mehdi həkim,
oğlu Nicat, qızı Gülnarə və qardaşı qızı Şəhla.*

*Hamı xoş arzuyla qovuşan olsun,
Qadadan, bəladan sovuşan olsun.
Elə böyükbu qohum-qardaşlar,
Yurda, el-obaya şöhrət-şanolsun.*

*Mehdinin yolunu saxlasın hamı,
Adı qəlblərinin olsun ilhamı.
Bütün ömrü boyu ürəklərində,
Yurd salsın həmişə el-oba hamı.*

**ŞİRMƏMMƏD
XANMƏMMƏDOV,**

Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyətinin sabiq başçısı

GÖZƏLLİYİ VƏ DÜZGÜNLÜYÜ SEVƏN İNSAN

Mən, çox şadam ki, əziz və hörmətli dostum Mehdi müəllim haqqında ürək sözləri demək mənə nəsib olmuşdur. Mən bu insanı tanıdığım illərdən həm öz işini yaxşı bilən həkim, gözəl ailə başçısı, böyük qəlbə, təvəkkürə malik olan bir şair kimi ürəyimdə yer tapıb.

Mehdi müəllim kövrək hisli, geniş ürəkli, insanlara qarşı çox həssas bir yoldaşdır. Mən onunla tanış olmağıma və sonradan bu tanışlığı dostluğa çevrilməsinə görə özümü xoşbəxt sayıram.

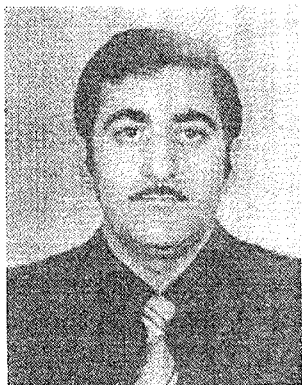
Uşaqlıq illərini dağlar qoynunda keçirən bu vüqarlı insan həmişə coşğun bulaq tək çağlayıb, bəd əməllərə, pis niyyətli insanlara həmişə barışmaz mövqedə durub.

Gözəlliyi və düzgünlüyü sevən Mehdi müəllim bütün ömrü boyu haqq və ədalət prinsiplərinə əsaslanıb və həmişə düzgünlüyü müdafiə edib.

Mən, bu kiçik xatirəmlə, əziz və hörmətli dostum Mehdi müəllimə uzun ömür və can sağlığı arzulayıram. Və sonda ona çox sevdiyim bir bənd şəri həsr edirəm.

*Cavanlıq daima qalaydı məndə,
Nə dövlətim, nə də varım olaydı.
Düşməzdim dalına hər vəfasızın,
Əhdimdən dönməyən yazım olaydı.*

*Dağ başına çəmən düşə, çən düşə,
Həyat məndə nə vardırsa tən düşə,
İstəməzdim a dostlarım saçlarıma dən düşə.
Əgər əldə ixtiyarım olaydı.*

AKİF QARAYEV,

*Tibb elmləri namizədi, Azərbaycan
Tibb Universitetinin biologiya
kafedrasının dosenti*

TƏBİƏTİN VƏ SƏNƏTİN VURĞUNU

İnsanlar dünyaya göz açan vaxtdan təbiətlə ünsiyyətdə, onunla əlaqədə olur. Uşaq çağlarından təbiət mənzərələrini seyr edir. Özünün də onun gözəlliyini əks etdirməyə və özünə münasib sənət seçməyə çalışır. O adamlar xoşbəxt, gərəkli, dəyərli hesab olunurlar ki, onlar təbiəti seyr etməklə dərk edə bilər. Sənətinin vurğunu olur və cani-dildən xalqa xidmət etməyə səy göstərir.

Belə şəxslərdən biri təbiət və sənət vurğunu, bacarıqlı, bilikli və yüksək insani keyfiyyətləri ilə xalqın dərin hörmətini qazanan tibb elmləri namizədi, dosent Mehdi Qurbanovdur.

Mehdi müəllim ustad sənətkar, peşəsini dərinlən bilən say-seçmə həkimlərdən biridir. O, 25 ildən artıqdır ki, öz zəngin biliyini Tibb Universitetinin pediatriya fakültəsinin tələbələrinə öyrədir. Azərbaycanın elə bir rayonu, elə bir guşəsi yoxdur ki, orada Mehdi müəllimi tanımasınlar və yetişdirdiyi həkimlərin işindən razı qalmasınlar.

Biz Tibb Universitetinin bütün əməkdaşları, körpələrimiz xəstələyəndə böyük inam və ümidlə Mehdi müəllimə müraciət

edirik. Çünki onun şəfaverici əllərinin dəfələrlə şahidi olmuşuq.

O, gözəl diaqnostik həkim-alimdir. Onun 100-dən çox elmi işi çap olunub. 5 kitabı tələbələrin istifadəsinə verilib. O, Universitetin teparıya üzrə elmi işlər ekspert komissiyasının və birdəfəlik elmlər namizədliyi almaq üçün müdafiə şurasının üzvüdür.

Mehdi müəllimin mənim bütün nəvələrimin həkimidir. O, hədsiz miqdarda alimləri, körpələri müalicə edib, həyata qaytar-mış, qəmli körpələrə tükənməz sevic bəxş etmişdir.

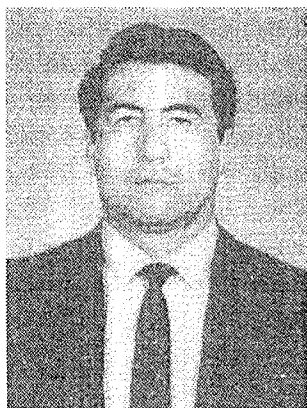
Şair təbiətli, gözəl nitq qabiliyyətli, məclislərdə poeziya dili ilə danışan, fərq qoymadan bütün xəstə körpələrə eyni münasi-bət göstərən Mehdi müəllimi Universitetimizin bütün əməkdaş-ları sevir.

Gözəl insan, tanınmış alim, körpələrimizin xilaskarı Mehdi müəllimə möhkəm can sağlığı, xoşbəxtlik, uzun ömür və faydalı işində daha böyük nailiyyətlər arzulayıram.

* * *

*Akıfin Mehdiyə səmimiyyəti,
Böyükdür, inşallah dəyişməz qəti.
Düzgün qiymət verir onun işinə,
Dərindir qəlbində ona hörməti.*

*Qoy Mehdi fəxr etsin ehtiramı,lı,
Dostdan arxalıdı — istehkamı,lı.
Bax, bu xoşbəxtlikdir həyatda ona,
Vətən təsiblidir, xalq inamı,lı.*

FİRDOVSI VƏLİYEV,
tibb elmləri namizədi, N.Nərimaov
adına Azərbaycan Tibb
Universitetinin Terapiya
kafedrasının dosenti

SÖZÜ İLƏ İŞİ BİR OLAN İNSAN

Mehdi müəllim sözün əsl mənasında sözü ilə əməli üst-üstə düşən bir insandır. O, təcrübəli həkim-alim, öz dostu və xalqı yolunda ölümə gedən insan olmaqla bərabər, əsl poeziya vurğunudur. Onun bu xüsusiyyəti istər kollektivdə, istərsə də xəstələrlə, onların valideynləri ilə və həmçinin tələbələrlə münasibətdə də özünü büruzə verir. Mehdi müəllimlə söhbət edərkən insan sanki biranlıq da olsa, dərdi-sərini unudur, insanın həyata, insanlığa, təbiətə münasibətində bir canlanma hiss olunur.

Mehdi Qurbanovun şəfəli əlləri sayəsində saysız-hesabsız miqdarda körpə həyata qaytarılıb, neçə-neçə ailədə "dünyanın ən qüdrətli himni olan — körpə qığıldısı"nın eşidilməsinə nail olunub. Onu hamı xeyirxah, təmiz qəlbli, xalqa bağlı, mehriban bir insan kimi tanıyır.

Mehdi müəllim — Uşaq infeksiyon xəstəliklərinin müxtəlif sahələrinə dair çap olunan elmi əsərləri, metodik tövsiyə dərsləri ilə Azərbaycan tibb elminin inkişafında, onun yeni-yeni zirvələrə yüksəldən alimidir. Bütün bunlarla bərabər o, gözəl ailə başçısı, qayğıkeş ata vətənpərvər bir insandır. Onu müəllim və tələbə kollektivinə, ictimaiyyətə, ayrı-ayrı ailələrə sevdiren bir üzlü, bir sifətlə olması, körpələrin sağlamlığı üçün əlindən gələni əsirgəməməsi, yalana nifrət etməsi, özünü ağır aparması, sözü yerində demək bacarığı, əyilməzliyi, yaltaqlardan zəhləsi gətməsi, poeziya vurğunluğu, həddindən artıq sadə olması və digər

gözəl xasiyyətlidir. O, körpələri ağır xəstə olan valideynlərin yerinə özünü təsəvvür edə bilir...

Buna görə də onları sevindirməyi — körpənin həyata qaytarmağı özünün birinci dərəcəli vəzifəsi hesab edir. Belə qəlblə yaşamaq işə istənilən müsbət nəticəni verir.

Mən, Mehdi müəllimə, təbii həyatın çətin, keşməkeşli yollarında uğurlar arzulayır və onunla fəxr edirəm.

* * *

*İnsanın başını ucaldan nədir?
— Qeyrəti, insafi, xeyirxahlığı.
İnsanın adını alçaldan nədir?
Həm qəlb xəbisliyi, həm bədxahlığı.*

*Xeyirxahlıq olub Mehdiyə peşə,
Bu da ucaldıbdı yurdda başını.
Bədxahlıqdan uzaq qaçıb həmişə,
Xəbisi görəndə çatıb qaşını.*

ŞAMIL VƏLİYEV,

*tibb elmləri namizədi, N.Nərimanov
adına Azərbaycan Tibb Universitetinin
formolapotologiya kafedrasının dosenti*

ŞAİR TƏBİƏTLİ TANINMIŞ HƏKİM

Mən Mehdi müəllimi uzun illərdir ki, tanıyıram. Mehdi müəllimin bizim ailəyə bəxş elədiyi o sevincli, o xoşbəxt dəqiqələr hələ də gözlərim önündədir. Təcrübəli həkim-alim Mehdi Qurbanovun şəfahı əlləri sayəsində nəvəm həyata qaytarıldı. O, sözündə möhkəm, işində yeri gəlsə, sort olmağı bacaran, kövrək

qəlbli, istiqanlı bir insandır. Onun xəstələrlə, onların valideynləri ilə münasibətini gördükdən sonra insan qəlbində, sözün əsl mənasında, həkim adına, həkimlik sənətinə olan hörmət birə-beş artmış olur.

Mehdi Qurbanov öz təbii bilik və bacarığını sabahkı həkim olacaq gənc tələbələrə öyrətməyə tam hazır olan həkim-alimdir. Mehdi müəllim haqqında danışarkən onun bir xüsusiyyətini də qeyd etmək istərdim. Ümumiyyətlə, yeri-göyü, insanı, insanlığı xəlv eləyən Ulu Tanrı şairliyi də ondan əsirgəməyib. Şair olmaq — dahi olmaq deməkdir.

Onun qəlbini dərinliyindən süzülən, içindən gələn misraları dilədikcə şair təbiətli gözəl alim, xeyirxah insan və təcrübəli həkim Mehdi Qurbanovla fəxr etməyə bilmirsən.

Mehdi həkim kimi kamil bir insanı xalqa daha yaxşı tanımaq bizim insani borcumuzdur. O, buna haqlı olsa da, özünü təbliğ edən deyil. Nə qədər böyük işlər görsə də, insanlara hədsiz xeyirxahlıq etsə də, belə işlərini dilinə almaz. Amma başqa elsvər, vətənpərvər adamlar, yaxşı həkimlər haqqında xoş söhbətlər etməkdən yorulmaz. Bizim Mehdi həkimin təbiblik və insanlıq sahəsindəki fəaliyyətini geniş surətdə ictimaiyyətə çatdırmağımız çox vacibdir.

Çünki belə bir nəcib iş insanların təbiətinə müsbət təsir edər, çoxuna ibrət dərsləri olar.

Mən, N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universitetinin uşaq infeksiya xəstəlikləri kafedrasının dosenti Mehdi Qurbanova könül xoşluğu, möhkəm can sağlığı, şəxsi həyatda və işində yeni-yeni müvəffəqiyyətlər arzulayıram.

* * *

*Gözəl təbib olan Mehdi həkimin,
Şirin danışığı, şairliyi var.
O, yaxın yoldaşı olubsa kimin.
Onunla edibdi qəlbən iftixar.*

*Şamil Vəliyevdə duyubdur onu,
Mehdini bir insan sanıbdır.
Dostluğa çevrilib bu işin sonu,
Körpə uşaqlara loğman sanıbdı.*

RƏŞİD MAHMUDOV

*Azərbaycan Tibb Universitetinin dosenti,
fizioloq*

ŞƏRƏFLİ HƏYAT YOLU

Mehdi N.Nərimanov adına Tibb Universitetinin (köhnə Tibb İnstitutu) bitirdikdən sonra təyinatla Qəbələ (köhnə Qutqaşın) rayonunda pediatr işlədi. O, rayon ictimaiyyəti arasında qısa müddət ərzində böyük nüfuza və hörmətə malik oldu. Mehdi bu hörməti özünün professional savadı və qabiliyyəti hesabına qazanmışdı. Yeri gəlmişkən onu da qeyd edim ki, hazırda da Qəbələ rayonunda Mehdi həkimdən söhbət düşəndə ehtiramla yad edilir. İndinin özündə də Qəbələ rayonundan onun yanına xəstələr gəlir və müalicə alırlar. Mehdi'nin təyinat vaxtı qurtardıqdan sonra Tibb Universitetinin uşaq infeksiyon kafedrasında aspiranturaya daxil oldu. Elə bu dövrdən də onunla dost kimi möhkəm əlaqələrimiz yarandı. Lakin Mehdi həkimdən əvvəl mən onun böyük qardaşı, rəhmətlik Hüseyn Əjdərovla yaxın ailəvi dost idim.

Hüseyn müəllim olduqca səmimi, mükəmməl həyatı təcrübəyə və böyük diopazona malik dost olan, ağıllı, hamıya hörmətlə yanaşan, yaxşını pisdən seçən, ehtiyacı olanlara əl tutan, gözəl alim, işgüzar, ağsaqqal, prinsipial və xalqını sevən, ona can-başla xidmət edən, bir insan idi.

Hüseyn müəllimdə müşahidə elədiyim bu keyfiyyətlər mənə

Mehdi ilə daha da yaxşılaşdırdı.

Mehdi öz sənətinin vurğunudur. O, Azərbaycanda uşaq infeksiya sənətinin bilicilərindən biridir.

Mənim qohumlarımla, dostlarımla və öz uşaqlarımla xəstəliyində birinci olaraq Mehdi həkim yada düşür. O, ən ağır xəstələrə, hətta ölümcül vəziyyətdə olanlara şəfa verdiyinin və neçə-neçə ailələri sevindirdiyinin şahidi olmuşam. Elə Universitetimizin müəllimlərinin və ya qohumlarının uşaqları xəstələndikdə ilk növbədə sənətinin yaxşı bilicisi kimi Mehdiyə müraciət edirlər. Mehdi təmənnəsiz həkimdir. O, Universitetimizin "skoraya pomoshudur".

Mən, Mehdiyə hansı insani keyfiyyətləri müşahidə etmişəm:

1. Mehdi çox səmimi olmaqla yanaşı, proqramatik adamdır, hissiyata qapılmır.

2. O, çalışqan və təvazökardır. Onun tərifdən xoşu gəlmir.

3. Mehdi novatorçu alimdir. O həmişə axtarışdadır. Heç təsadüfi deyildir ki, ilk dəfə olaraq Azərbaycan dilində "Uşaq infeksiyaları xəstəlikləri" kitabının müəllifidir.

Bununla o, Universitetimizin Azərbaycan bölməsində oxuyan tələbələrin tələbatını ödədi və bu kitabla özünün adını tarixə saldı.

Mən bunu Mehдинin ən böyük müvəffəqiyyəti hesab edirəm.

4. Mehdi dostuna sadıqadamdır. O, dostunu daima axtarır — arayır, onun xeyrində və şərində iştirak edir. Dost olduğu adamla əlaqəni itirmir.

Bunu da mən insanda yüksək keyfiyyət hesab edirəm.

5. Mehdi təəssübkeş adamdır. O dostunun, qohumunun, əlinin-obasının həmişə qayğısına qalır.

6. Mehdi işdə ardıcıl və prinsipialdır.

7. Mehdi gözəl ailə başçısıdır, qayğıkeş insandır.

Bütün bu xüsusi insani keyfiyyətlərinə görə Mehdi başqalarından fərqlənir. Ona görə də Tibb Universitetinin kollektivi və tələbələr arasında sevilən bir şəxsiyyətdir.

Medini belə püxtələşməsi onun həyatının keçməkeşli keçməsi ilə əlaqədardır. Yəni onu, əziyyət çəkə-çəkə həyatın özü for-

malaşdırmışdır. Mən Mehdiyə uzun ömür, can sağlığı və həyatda, işdə müvəffəqiyyətlər arzu edirəm. Elə həmişə belə olasan! Allah sənə yar olsun. Öpürəm!

* * *

*Hörmətli oxucu, oxu, həm eşit,
Gör sənə nə deyir Mahmud Rəşid.
Tanıyır kökündən, tanıyır himdən,
Dağlarca razıdır Mehdi həkimdən.*

*Sözündə şişirtmə tapmazsan qəti,
Qəlb dostuna verir düzgün qiyməti.
Dediyni təsdiq edir tanıyan,
Mehdi həm alimdi, həm əsil insan.*

SEVİMLİ MÜƏLLİMİMİZ

Biz Nərimanov adına Tibb Universitetinin 512-ci qrup tələbələri eşidəndə ki, istəkli müəllimimiz Mehdi Qurbanov haqqında kitab yazılır sevincimizin həddi hüdudu olmadı. Hamımızın ürəyindən keçdi ki, bizim də ürəyimizdən keçənlər həmin kitabda öz əksini tapsın. Bu mümkün olsa, kitabın müəllifi hörmətli Şamil müəllim bizim Mehdi müəllim barədə təsərrüfatlarımızı qəbuletse, özümüzü çox xoşbəxt hesab edərik.

Mehdi müəllim dərin bilikli pedaqoq, adlı-sanlı həkim, gözəl və xoşxasiyyətli bir nəcib insan kimi ömrümüzün sonuna kimi ürəyimizdə ən hörmətli və unudulmaz yer tutacaq. Onun keçdiyi dərslər, bir qayda olaraq, maraqlı və yüksək səviyyədə olur. O, elə bir ustad müəllimdir ki, biz onun keçdiyi dərslər prosesində difteriya "Skarlatina", "Göyöskürək", "Su çiçəyi" və digər xəstəliklər barədə geniş məlumatlar əldə etməklə yanaşı, müalicə üsullarını öyrənə bilirik.

Bizim bəxtimiz onda gətirmişdir ki, Mehdi müəllim təkcə bir görkəmli təbabət alimi deyil, mədəniyyət, siyasət, poeziya və digər sahələr üzrə də kamil mütəxəssisdir. Yeri gəldikcə bu sahələr də dərsi əlaqələndirir və bizim dünya görüşümüzü genişləndirir. Bu da sevimli müəllimlərimizin universal bir şəxsiyyət olduğundan xəbər verir. Bəzən havalar şaxtalı keçəndə də, kafedrada lazımı şərait olmadıqda da Mehdi müəllimin görüşünə onun mənalı söhbətlərini dinləməyə çox böyük həvəslə gedirik. Belə vaxtlarda şaxta yadımızdan çıxır, biz əziz müəllimlərimizin hərarətli söhbətləri ilə qızınırq.

Mehdi müəllim öz dərin zəkası, tələbkarlığı, qayğıkeşliyi, son dərəcə yüksək insani keyfiyyətləri ilə bizə, sözün əsil mənasında həyat bəxş etmişdir. Bizim bütün bunları unutmağa haqqımız yoxdur. O, çox yaxşı bilir ki, bu günkü körpələr bizim gələcəyimiz deməkdir. Əgər bu körpələr sağlam böyüyərsə, onlarda sağlam ruh da olar. Mehdi müəllim bizə-gələcəyin uşaq həkimlərinə qiymətli tövsiyələr verir və bütün varlığı ilə alışı ki, biz bilikli və təcrübəli həkimlər olaq. Bu böyük qayğısına görə biz səmimiyyət təmsali olan müəllimlərimizə ürəkdən təşəkkürümüzü bildiririk.

Mehdi müəllimin bizə oxuduğu şerlərindən bir bəndi misal gətirməyi özümüzə borc bildik.

*Yaxşılar hərəsi bir cürə yaxşı,
Hər əsr yaxşını yetirə bilməz.
Nacinslər külünglə, pislər yağışla,
Yaxşılığın yerin itirə bilməz.*

Biz bu misraları həmişə sırğa kimi qulağımızdan asmağa və həmişə yaxşı olmağa səy etmişik. Mehdi müəllimin etimadını doğrultmağa çalışacağıq.

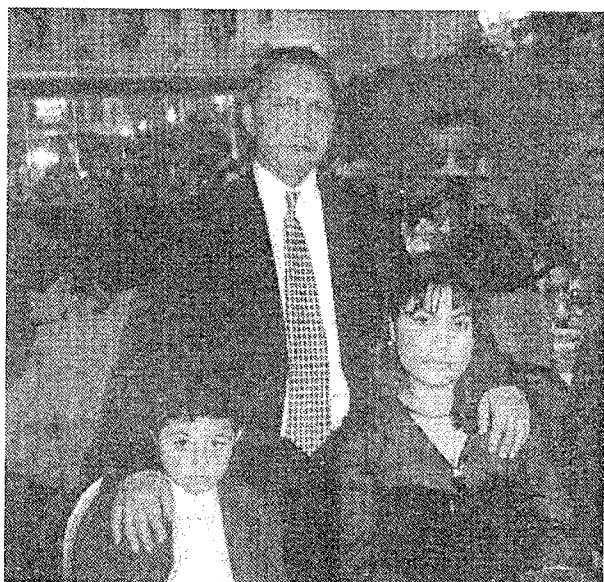
*N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universitetinin 512-ci
qrup tələbələri*

* * *

*Əziz, qədirbilən gül tələbələr,
Sizin vədinizə mən də inandım.
Qəlbinizdə Vətən, el sevgisi var,
Hamınızı dərdlər əlacı sandım.*

*Bilikləri yaxşı saxlayıb yadda,
Yetdikcə kamala dolacaqsınız.
Şübhə eyləmirəm, siz də həyatda,
Hərəniz bir Mehdi olacaqsınız.*

* * *

*Şəkildə: Mehdi müəllim qızı Gülnarə və oğlu
Nicat ilə birgə.*

*Büdrəməsin heç vaxt ömrünün atı,
Nicatı vətənin olsun Nicatı.
Atası Mehдинin yoluyla getsin,
Sevsin belə yolu, belə həyatı.*

*Gülnarə qovuşsun şöhrətə-şana,
Ancaq əhsən sözü yaşasın ona.
Elə ad qazansın, elə yaşasın,
Onunla fəxr etsin qoy ata-ana.*

Şəkildə: Mehdi müəllimin qızı Gülnarə.

*Mehdinin yeganə qızı Gülnarə,
Ot kökü üstündə həmişə bitər.
Əsil övlad gərək görə, götürə,
Atanın başına ucalıq gətir.*

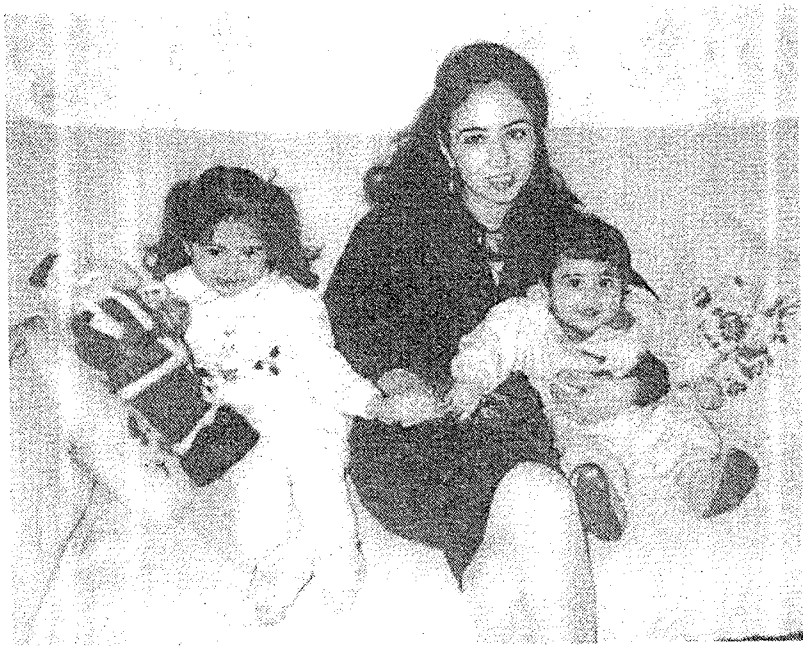
*Gədəbəyin uca dağları kimi,
Qeyrət — ürəyində vüqarın olsun.
Möhkəm qoy özülü, möhkəm qoy himi,
Həyatda pozulmaz ilqarın olsun.*

*Şəkildə: Mehdi Qurbanovun oğlu Elçin və onun həyat yoldaşı
Elen xanım.*

*Elçin gədəbəyli, Elen şəkili,
Alın yazısıdır bu bəxtəvərlik.
Tale qovuşdurub iki Kamili,
Təbib sənətinə olublar malik.*

*Gərək Mehdi kimi hər iki həkim,
Xalqa xidmət edib qazansın hörmət.
Qayğıkeş olsunlar həyatda daim,
Belə nəşib olar insana şöhrət.*

Şəkildə: Elçinin ömür-gün yoldaşı Elen xanım övladları Fəxrəndə və Əli ilə birgə.

*Mehdi xasiyyətdə Elçini görək,
Xanımı Elenlə yaşasın yüz il.
Brilyant toyunuz olsun mübarək! —
Deyib, sevinsin el, sevinsin nəsil.*

*Balaca Fəxrəndə, qardaşı Əli,
Böyüyüb Vətənə etsinlər xidmət.
Hörmət qazansınlar alidən ali,
Xoşbəxtlik onlara qoy olsun qismət.*

Hövəskar rəssam və şairə Aynur Novruzova Mehdi həkimin
aşağıdakı şeri ilə vəsf etmişdir:

KÖRPƏLƏRİN MÜNƏCCİMİ

*Gəl, mən nişan verim Mehdini, tanı,
Çoxdan ali məktəb müəllimidi.
Qayğıkeş insandı, pakdı vicdanı,
Uşaqların kamil bir həkimidi.*

*Fərqi yoxdur gündüz ya gecə çıxır,
Qaçar xəstə üstə, tərənəmiz ağır.
Üzündən, gözüdən sanki nur yağır,
Xasiyyəti gözəl, ipək kimidi.*

*Baş qoyar el hara qoyarsa daşı,
Dostu məyus görsə çatılar qaşı.
Biliyi edibdi könül sirdaşı.
Dilsiz məsumların mütərcimidi.*

*Aynuram, azarı küncə sıxandı,
Qalxıb dikəlsə də, vurub yıxandı.
Əcəllə vuruşub qalib çıxandı,
Mehdi körpələrin münəccimidi.*

* * *

"GÜNDƏLİK" LƏRDƏN SƏTİRLƏR

Şərt elə

(Cinaslı rübai)

*Gərəkdir doğru söz, düzgün şərt elə,
Sözü xırmanda yox, şumda şərt elə.
Havaları qova bilməyən aşiq,
Atar təzənəyə, atarşərt elə.*

"Gündəlik" N 1, səh. 109, 04/II-1999.

Bəli, mən Mehdi həkim barədə bir kitab yazacağımı quru sözlə yox, ürəyimlə şərt etmişdim. İndi bu şərtimə əməl etməkdəyəm. O, hər yanıma cələndə — mənə baş çəkəndə "Günlərimə nəsə bir söz yazırdım. İndi onların bəzilərini bu kitaba daxil edirəm.

"Vətənə cərəkli oğul" kitabıma aşağıdakıları yazıb Mehdi həkimə təqdim etdim:

*Dağlar oğlu, əziz Mehdi Qurbanov,
Həkimsən, dərdləri bədənlərdən qov.
Sevindim Baxışın yaxın dostusan,
Deməli, mənim də dostumsan, inan,*

*Bizi tanış edən Paşaya alqış!
Ömrün bahar olsun, görmə qarlı qış,
Gün o gün olsunki, dinsin qəlb sazım,
Sizdən də mən belə bir kitab yazım.*

Dərin ehtiramla: Şamil

Dodaqdəyməz

Kitabıma yazdığım avtoqraf:

*Öz adın Mehdi, babandı Qurban,
İlk görüşdən oldum mənsizə heyran.
Bu adda bir kitab çıxmayıb hələ,
Mən yazdım — borcumdu obaya, elə.
Dinlədim, hiss etdim qəlbi dolusan,
Belə olmalıdır, dağlar oğlusan.
Çoxdandır sağlamlıq keşiyindəsən,
Alimsən, sacəsən — bax, buna əhsən!
Şer də yazırsız, çapını görək,
Yüz illər döyünsün sinəndə ürək.*

Səmimiyyətlə: Səmil

"Gündəlik" N 1, səh. 159, 08/III-1999.

Qolumun şiddətli ağrıları davam edirdi. Yenə də Mehdi həkim Paşa ilə gəlmişdi. Evdə başqa qonaqlar da vardı. Mehdi həkim dörd ağrıkəsən dərmanı bir-birinə qatıb bir iynə ilə böyrümə yeritdi. Yarım saat keçdi, ağrı kəsildi. Mən canımı dişimə yığıb aşağıdakıları yazdım.

Bir udum dağ suyu, bir udum hava

*Bir-birinə qatdı dörd ağrı kəsən,
Mehdi həkim iynə vurdu böyrümə.
Yarım saat keçdi, çox dincəldim mən,
Kimlərsə başladı gizli him-cimə.*

*Dedilər azalsın ağrılar gərək,
Dedim: — Əziz Mehdi həkim, incimə.
Yüz təsir eləməz mənə, etmə şəkk,
Burada yer yoxdur yer bir him-cimə.*

*Dinlə ürəyimi, qadam alım,
Dağlardadı dava-dərmanım mənim,
Əgər istəyirsən dərhal sağalım,
Kəlbəcərdə qalib amanım mənim.*

*Vursan, xeyri olmaz əlli iynə də,
Bir udum dağ suyu, bir udum hava, —
Tapıb mənə versən, inan, o vədə —
Canımdan yox olar bu ağrı-nəva.*

"Gündəlik" N 1, səh. 163, 10/III-1999.

Mehdi Qurbanov qolum ağrıtanda çox əziyyət çəkdi, etdiyi dava-dərmanların müsbət təsiri oldu. Mən ona heç nə təklif etmədim. Belə bir iş göstərsəydim, o, məndən hədsiz inciyərdi və küsərdi. Çox götür-qoydan sonra ona bir neçə kitabıma və mənim barəmdə olan kitaba avtoqraflar yazıb verdim. O, bundan hədsiz razı qaldı və dərin təşəkkür etdi.

"Şamil Dəlidağ" dastanı kitabına yazdığım avtoqraflar:

*Çox hörmətli, əziz Mehdi müəllim,
Mən görən bəlanı görməsin heç kim.
Ömrüm çox keçibdi ağrılı-qaralı,
Bəzən yaşamışam qəlbi yaralı.
Xəbislər böhtana verdi fürsəti,
Yenə unutmadım xalqa xidməti.
Ən çətin günümdə FirudinŞimşək,
Dayağımda oldu polad bir dirək.
Nəticədə belə dastan yarandı,
Şimşək, hər andayaq olan insandı.
Həyatda rast gəlmə böhtana, şərə,
Qaranlıq gecən də dönsün səhərə.*

Xoş arzuarla Şamil

"Gündəlik" N 1, səh. 163, 10/III-1999.

Mehdi həkim və Paşa

*Yenə də bu gecə dava-dərmanla,
Gəldilər yanıma ürəklə-qanla.
Üç ağrı kəsəni çəkdi iynəyə,
Mehdi sol buduma etdi "hədiyyə".
Dünənə nisbətən babatdı halım,
Uzunçəkəsidi ağrı-zavalım.
Neynəyim, bir əlac qalıb dözməyə,
Durub palaz üstə hərdən gəzməyə.*

"Gündəlik" N 1, səh. 168, 13/III-1999.

Yüz ilin dostu, sadə və kamil insanlığa amil Mehdi həkimə

*Mehdiylə yaxında tanış olsam da,
Mən onu yüz ilin dostu sanıram.
İşindən nə qədər razı qalsam da,
Həm xəcalət çəkib, həm utanıram.*

*Xəstələndim, Azay oğlu gətirdi,
Dar günümdə Allah onu yetirdi.
Xoş rəftarı canda dərdi itirdi,
Mehdinin loğmanın özü sanıram.*

*Vüqarlıdı dağlar oğlu dağ kimi,
Yaşasın sökülməz uca tağ kimi.
Qəlbimdə yeri var küllü bağ kimi,
Şamiləm, o mənə olubdu ilham.*

"Gündəlik" N 1, səh. 189, 26/III-1999

Mehdi və Paşa

*Çox yaxın dostdular Mehdiylə Paşa,
Mənə baş çəkməyə gəlirlər qoşa.
Mehdi həkim nəcib, gözəl insandı,
Ürəyi təmizdi, çox mehribandı.
Nə yaxşı dünyanın Mehdiyə var,
Yoxsa, aləm tamam olardı ağlar.
Qibtə eləyirəm inamlığına,
Onu tay sanıram Kəpəz dağına.
Səmimi insandır dedikcə Paşa,
Bütün arzuları yetişsin başa.*

"Gündəlik" N 1, səh. 191, 28/III-1999.

Yenə Mehdi, yenə Paşa

*İlahi, min şükür kəramətinə,
Mehdilər olmasa insanlıq olmaz.
Hər kimin düşübsə o qismətinə,
Xoşbəxtli həyatda — qəlbim dedi, — yaz.*

*Nə vaxtsa Mehdiyə dost seçib Paşa,
Deməli dünyanın bəxtəvəridi.
Həmişə yanıma gəlirlər qoşa,
Bəli, insanlığın bu hünəridi.*

*Mehdi Gədəbəyli, Paşa Şərurlu,
Onları ünsiyyət qoşalaşdırıb.
Hər ikisi olub qəlbimdə elli,
Məhəbbəti sinən altda daşdırıb.*

"Gündəlik" N 1, səh. 193, 29/III-1999.

Bir axşam yenə də dostlar başıma toplaşmışdılar. Olandan-keçəndən, cəmiyyətdən və bəşəriyyətdən, bir sözlə, həyat həqiqətlərindən söhbətlər gedirdi. Mehdi həkim həyatı yaşamayıb sürünən, quyruq bulayan, satqınlıq və şeytanlıq edən, kələkbaz.

pərdələnen, "dayıya" arxalanan insanların hələ də həyatda qal-
masından təəssüflə danışdı. Müəyyən səbəblərə görə belə
adamların bəzilərinin çirkin əməlləri gözə görünür. Mən,
Mehdi müəllimin bu söhbətinin təsiri altında və onun dedikləri-
nə əsasən bir qoşma yazdım. Qoşmanın müəllifi mən olsam da,
onun meydana çıxmasının əsil səbəbkarı Mehdi həkim oldu.

GÖRÜNÜR

*Ağası yanında büzük gəzəndə,
Gəl demə yeriyr, insansürünmür.
Bulayır — şəkk-şübhə olmasın səndə, —
Yaltağın quyruğu gözə görünmür.*

*Satqın olan çürük vicdanı satar,
Əli əl çatmayan məqama çatar.
Fəlbəzda şeytanlıq məharəti var,
Neçə üz geysə də üzə, görünmür.*

*Bir çirkin niyyətə çatmaqdan ötrü,
Tikan olub, qəlbə batmaqdan ötrü.
Kələkdə badalaq atmaqdan ötrü,
Dəmir çataq geyir dizə, görünmür.*

*Kasıbı qınarlar itirsə oğlu,
Bilinər xərcəlsə bir manat pulu.
Milyonu sərf etsə varlığın oğlu,
Düşsə də alova, gözə, görünmür.*

*Bədlər yamanlığa bil vərdişlidi,
Ac gözlər həyatda alçaq işlidi.
Baltadan ovxarlı tamah dişlidi,
Çox vaxt adlanırıq, bizə görünmür.*

*Dərd, qəm hallara qismət sayılır,
Sevinc haramlara nemət sayılır.
Rütbəlinin sözü hikmət sayılır,
Necə danışsa da hərzə, görünmür.*

*Kaalından dayaz, cibindən kalan,
Həqiqət adlanır — danışsa yalan.
Alma vəzifəsi, "dayı"sı olan,
Yetənə olsa da gürzə, görünmür.*

*Bacarıb ayıq ol, özünü qoru,
Görünməyən tordan gözünü qoru.
Kürəkdən sancsa da hiyləni zoru,
Alsa da əlinə nizə, görünmür.*

*Arxasız etdiyi cüzi bir nöqsan.
Şamil, şişirdilib edilir dastan.
Arxalının eybi, hər saat, inan,
Çatsa da əllyə, yüzə, görünmür.*

"Gündəlik" N 1, səh. 198-199, 01/IV-1999.

Biri Mehdi, Biri Paşa

*İki sirdaş, iki qardaş,
Bizə axşam gəldi qoşa.
Hamı belə olaydı kaş,
Qoy söyləyim mən birbaşə,
Biri Mehdi, biri Paşa.
Qayğıları həddindən çox,
Ortada bir təmənnə yox.
Xəstəliyə tullayıb ox,
Belə qayğı gəldi xoşa,
Biri Mehdi, biri Paşa.
Pak qəlbləri əyan oldu,*

*Dostluğa him qoyan oldu.
Bilin mənə heyran oldu,
Gətirəndi qəlbi coşa,
Biri Mehdi, biri Paşa.*

"Gündəlik" N 1, səh. 209, 08/IV-1999

EL ADAMI

*Mehdilər olmasa bu yer üzündə,
Yaman misgin olar bəşərin halı.
Ürəyində-qeyrət, nur var üzündə,
Bax, bunlardı onun cahı-cəlahı.*

*Bir alim həkimdi, bir kamil insan,
Sadədən sadədi, el adamıdı.
Adına layıqdi yazasan dastan,
Sanıram qəlbimin bir ilhamıdı.*

*Qayğıkeşliyində söz ola bilməz,
Həyatda Mehdilər çox azdı, inan.
Sən onunla otur, sən onunla göz,
Azarın-bezarın çıxsın canından.*

"Gündəlik" N 1, səh. 212, 11/V-1999.

MEHDI QURBANOV, PAŞA AĞAOĞLU VƏ ŞAİR MÜRVƏT QƏDİMOĞLU (HƏKƏRİ)

Gecə bizə gəldilər, xeyli söhbət elədik, "Alim olmaq asandır...", insanlıqdan söylədik. Mehdi alim həkimdi, həm də gözəl insandı, Qələmi ələ alsan, yazılmalı dastandı.

Allahın köməyiylə ondan yazaram kitab, qəlbimin hökmü olar qələmimə bir xitab.

"Gündəlik" N 1, səh. 237, 03/V-1999.

QURBANOV MEHDİ

*Gözəl alim həkim, gədəbəylidi,
Mehdi Qurbanovdu — xoş diləklidi.
İstəyir ondan mən bir kitab yazım,
Razılaşıb, saldım bu işi lazım.
Mən tanış olandan onu xoşladım,
Ailəyə üz tutub işə başladım.
Bəlkə də qurtardım beş-altı aya,
Mənə kömək olsun qadir Xudaya.*

"Gündəlik" N 1, səh. 363, 21/VII-1999.

Mehdi Qurbanov haqda kitab

*Dünən başlamışam bu çətin işə,
Vaxt tapsam, dönəcək yəqin vərdisə.
Bir gündə vaxt tapıb nə işə yazdım,
İrəli atıldı ikici addım.*

"Gündəlik" N 1, səh. 364, 25/VII—1999.

DEYİŞMƏ

Dastanlarda çox deyişmələr oxumuşuq. Səndemə, deyişmələr clə-belə yaranmır. Onlar bir hadisə, birtəbii zərurət nəticəsində meydana gəlir. Bir axşam Mehdi həkimlə Paşa Ağaoğlu yenə də mənə dəyməyə gəldilər.

Əhvalım yaxşılaşmamışdı. Paşa hərəminizin qarşısına dəf-tər-qələm qoyub zarafatla dedi:

— Sizi deyışdirəcəyəm. Özü də Mehdi həkim qabağa düşəcək. Biz onun bu sözünə gülüşdük. O isə sözünün üstündə təkidlə durdu. Mehdi həkim dörd misra şer yazıb Paşaya verdi. Paşa onu oxudu. Bundan sonra mənim yazdıqlarım da növbə ilə oxundu. Nəticədə "Deyişmə" hazır oldu.

Paşa Ağaoğlu "Deyişmə"ni oxumaq istəyirdi. Elə bu dəqiqədə kəlbəcərli Aşıq Məşədi Novruz əlində saz içəri daxil oldu. Paşa təəccüblə dilləndi:

— Gördünüz ürəyimizin düzlüyünü, söz tamama yetişən kimi aşıq öz ayağı ilə gəlib çıxdı.

O, "Deyişmə"ni aydın, iri xətlə yazıb aşığa verdi. Aşıq Məşədi Novruz yazılanı bir neçə dəfə nəzərdən keçirdi. Sonra yazıya baxa-baxa təzəcə yaranan aşağıdakı "Deyişmə"ni xoş avazla, yarıqlı bir səslə oxumağa başladı. Aşıq dastanlarda olduğu kimi "Aldı Mehdi həkim", "Aldı Şamil Dəlidağ" deyə-deyə "Deyişmə"ni oxuyub qurtardı.

Aldı Mehdi həkim:

*Qəm gölənə batma, Şamil Dəlidağ,
Çox olsa da dərin, tabla, döz hələ.
Açılibdı, qurusa da bol bulaq,
Deməyibdi atalar gəc söz, hələ.*

Aldı Şamil Dəlidağ:

*Mehdi qardaş, dərman axtar dərdimə,
Baxmır sözə, yaş axıdır göz hələ.
Üz tuturam sənə kimi həkimə.
Neçə ildir gülməyibdi üz, hələ.*

Aldı Mehdi həkim:

*Əvəzsizdi təzə iki "lüğətin",
"Dodaqdəyməz" oldu qələm hikmətin.
Nəbi yazıb çox böyükdür xidmətin,
Misraları ağ kağıza düz hələ.*

Aldı Şamil Dəlidağ:

*"Dodaqdəyməz", yazdım "Cinas", "Qafiyə" —
Azərbaycan dilinə döyüm mən niyə?
Sönməyibi ürəyimdə köz hələ.*

Aldı Mehdi həkim:

*Dəlidağdan haqsız qaçqın olmusan,
Qəzəbi sel kimi daşqın olmusan.
Qara bulud kimi yaman dolmusan,
Gəl mənimlə dərdə məlhəm gəz hələ.*

Aldı Şamid Dəlidağ:

*Elim-obam yaman pərən-pərəndi,
Ətirli gül əkib, tikan dərəndi.
Mərd olub axırda pis gün görəndi,
Gedir ipək qiymətinə bez hələ.*

Aldı Mehdi həkim:

*Sökülməzdi Kəlbəcərin qalası,
Hardan gəldi söylə elin bəlası.
Olacağıq nə vaxt qisas alası?
Necə deyim dodağını büz hələ.*

Aldı Şamil Dəlidağ:

*Evimizi yıxdı kürsü davası,
Bax, bu oldu el-obanın nəvası.
Çalınacaq bir gün "Cəngi" havası,
Əriməyib ürəklərə buz hələ.*

Aldı Mehdi həkim:

*Yurd qayıdır, əgər qalar beləmi?
El-obanın itərqəmi, ələmi.
Mehdi deyir: yerə qoyma qələmi,
Qabaqdadır, yazıb yarat, yüz hələ.*

Aldı Şamil Dəlidağ:

*Dəlidağam, Dəlidağsız qalmışam,
Gecə-gündüz qəm sazını çalmışam.
Ürəyimdən bir şad soraq almışam,
Üzməmişik ümiddən əl, biz hələ.*

AVTOQRAFLAR

Mehdi həkimə yüz nəfərdən çox şair, nasir, alim və başqa qələm sahibləri öz kitablarını hədiyyə etmişdir. Bu kitablara yazılmış avtoqraflar Mehdi müəllimə dərin ehtiram bəsləndiyini, onun sənətinə yüksək qiymət verildiyini, şəfalı əllərə və dərin biliyə malik olmasını bir daha gözümüzün qarşısında canlandırır. Bu yazıları oxuyanda aydın hiss edirsən ki, ictimaiyyət Mehdi müəllimi özünün əzizi hesab edir.

Budur ona hədiyyə edilən kitablar qarşımızdadır. Avtoqrafları oxuyuruq. Onları yazanların yazdıqları ürək sözləri Mehdi müəllimi nəzərimizdə daha da ucaldır. Mehdi müəllimin tələbələri də ona kitablar yadigar vermişlər. Onların avtoqraflarında müəllimlərinə bəslədikləri məhəbbət dərhal nəzərə çarpır.

Xalqın yazıçısı İlyas Əfəndiyev, Akademik Budaq Budaqov, Xalq şairi Məmməd Araz, Tibb elmləri doktorlarından şair Paşa Qəlbinur, tibb professoru Cavad Təqdisi, professor Faiq Cəfərov, Akademik V.F.Çaykin, tibb elmləri namizədlərindən dosent Vəliyev, dosent Oruc İsmayılov, kənd təsərrüfatı elmləri namizədi Cəlalə Bayramova, yazıçı Qılman İsmayılov, şairlərdən Mürvət Qədimoglu, Rüstəm Behrudi, Bəhlul Orucoğlu, Paşa Ağaoğlu, Fazil İsmayıl, Zəka Vilayətoğlu və bir çox başqaları öz kitablarına gözəl avtoqraflar yazmaqla Mehdi həkimə hədiyyə etmişlər.

Bütün bunlar da ona göstərilən dərin hörmətin rəsmi təzahürüdür.

*Şəkildə: Mehdi müəllimin baldızının
həyat yoldaşı Əliheydər müəllim.*

N.Nərimanov adına Azərbaycan
Tibb Universitetinin Uşaq İnfeksion
xəstəlikləri kafedrasının dosenti
Qurbanov Mehdi Qədim oğlunun çap
olunmuş elmi əsərləri

1. Uşaqlarda müxtəlif yaş qruplarında "Bobkin" xəstəliyi zamanı simatik-adrenal sisteminin vəziyyəti. "Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Xəbərlər jurnalı"nın biologiya seriyası 1976, N 2.
2. Uşaqlarda "Bobkin" xəstəliyi zamanı silinatik-adrenal sisteminin ehtiyat imkanları. "Azərbaycan Elmlər Akademiyasının məruzələri" jurnalı. XXXII tom, N 11, 1976.
3. Uşaqlarda "Botkin" xəstəliyi zamanı hormonoterapiya fonunda kabexolaminlərin və vanil-badam turşusunun ekspresiyası. "Azərbaycan Tibb jurnalı", 1976, N 8.
4. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katexolaminlərin və onların axırını məhsulu vanilin-badcam turşusunun ekspresiyası. N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb İnstitutunun pediatriya fakültəsinin elmi işlər toplusu. 1976. tom. XXXX.
5. Sağlam uşaqlarda müxtəlif yaş qruplarında siliatik-adrenal sisteminin vəziyyəti. "Azərbaycan Elmlər Akademiyasının məruzələri" jurnalı. 1977, tom. XXXII N 2.
6. Məktəbəqədər uşaqlarda "Botkin" xəstəliyi zamanı katekolomilərin, onların sələflərinin və əsas son məhsullarının metabolizmi. "Azərbaycan Tibb jurnalı". Bakı, 1977, N 1, səh. 3-5.
7. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katexolaminlərin mübadiləsinin təyininin klinik əhəmiyyəti. Yoluxucu xəstəliklərin kliniki Biokimya, morfologiya və immunologiyası haqqında məruzələrin ümumittifaq konfransının materialları. Rıqa, 1977. 18-20 oktyabr.
8. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katexolaminlərin, onların sələflərinin və son məhlulunun, vanil-badam turşusunun ekspresiyası. N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun elmi işləri "Kliniki və ümumi təbabəti", N 3. 1979.

9. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katexolaminlərin təyininin kliniki əhəmiyyəti. II qurultayının materialları. Alma-Ata, 1979.
10. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı hormono-terapiya fonunda katekolaminlərin, metoksi törəmələrini və vanil-badam turşusunun ekskresiyası. "Azərbaycan Tibb jurnalı", Bakı, 1980, N 2.
11. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı simnatika — adrenqal sisteminin vəziyyəti. Namizədlik dissertasiyasının avtoreferatı. Moskva, 1981.
12. Uşaqlarda virus hepatitinin patoklenezinin bir sıra xüsusiyyətləri. N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun 60 iliyinə həsr olunmuş Yubiley konfransının elmi işləri. 1981.
13. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katekolaminlərin mübadiləsinin klinik-patoklenitik əhəmiyyəti. Yoluxucu xəstəliklərin klinik biokimyası, morfologiyası və immunologiyası haqqında məruzələrin VI Ümumi İttifaq konfransının materialları. Rıqa 18-20 oktyabr, 1983.
14. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı qaraciyərin funksional vəziyyətinin bəzi göstəriciləri. "Azərbaycan Tibb jurnalı", N 4, 1984.
15. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı qaraciyərin funksional vəziyyətinin bəzi göstəricilərinin dəyişməsi. Qazaxıstan pediatrlarının III qurultayının materialları. Alma-Ata, 1984.
16. Uşaqlarda kəskin bağırsaq infeksiyalarının müalicəsi. Elmi-metodik işləri. Bakı, 1986.
17. Uşaqlarda V virus hepatiti zamanı kortikosteronidlərlə terapiya fonunda və doraminin ekskresiyasının dinamikasının təyini. Azərbaycan Tibb jurnalı. 1987. N 9.
18. Kəskin virus hepatiti müxtəlif yaşlı uşaqlarda VN antigenlərinin yayılması. Azərbaycan epidemioqların, mikrobioloqların və parazitoloqların VI qurultayının materialları. Bakı, 1988.
19. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katekolaminlərin mübadiləsi. Azərbaycan infeksiyonistlərinin I qurultayının materialı. Bakı, 1988.
20. Uşaqlarda kəskin bağırsaq infeksiyaları. Tədris kitabı. Azərbaycan dilində. Bakı, 1988.

21. Uşaqlarda virus hepatitinin ağır formasında sərbəst amin-turşularının və simpatik-andrenal sisteminin bir sıra göstəricilərinin ekspresiyası. Azərbaycan epidemioloqlarının VI qurultayının materialları. Bakı, 1988.
22. Pediatriya fakültəsinin V kurs tələbələrinin sərbəst hazırlaşması üçün "Suçiçəyi" mövzusunda praktik məşğələ. Elmi-metodik. Bakı, 1989.
23. Virus hepatitinin ağır forması zamanı və doraminlərin sərbəst amin turşularının ekspresiyası. "Azərbaycan Tibb jurnalı", 1990.
24. Uşaqlarda V virus hepatiti zamanı hormonoterapeya fonunda katekolaminlərin aralıq və son mübadilə məhsullarının ekspresiyası. "Azərbaycan Tibb jurnalı", 1990.
25. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katekalamin mübadiləsinin göstəriciləri və onların praktik əhəmiyyəti. Metodik işləmələr. Azərbaycan və rus dillərində. Bakı, 1990.
26. Uşaqlarda kəskin bağırsaq infeksiyası. Respublika jurnalı "Elm və həyat", 1990, N 4.
27. "Dizenteriya" mövzusu üzrə pediatriya fakültəsi V kurs tələbələrinin təcrübə məşğələlərdə müstəqil işləri. Təcrübi-metodik işləmələr. Bakı, 1992. Azərbaycan və rus dillərində.
28. Polimolit əleyhinə vaksinanın işləməsindən sonra ağırlaşmalar. Ümumittifaq elmi-praktik konferensiyanın materialları toplusu. "Vaksinadan sonrakı ağırlaşmalar, praktiki, müalicə", Leninqrad, 1991.
29. Qidalanmanın pozğunluğu fonunda sağalmayan uşaqlarda qaraciyərin funksional vəziyyəti. Parazitologiya institutunun materialı toplusu, 1991.
30. Uşaqlarda virus hepatitinin ağır forması zamanı simnata-adrenal sisteminin bəzi göstəriciləri. Infeksiyonitlərin, parazitoloqların, mikrobioloqların elmi işlərinin toplusu. 1991.
31. Mövzusunda praktik məşğələ. V kurs tələbələri üçün. Metodik işləmə. Bakı, 1992.
32. Uşaqlarda virus hepatitinin ağır forması zamanı sistematik-adre-

- nal sisteminin bəzi göstəriciləri. Azərbaycan Tibb Universitetinin tələbə elmi cəmiyyətinin 59-cu konfransının materialları. 1992.
33. Uşaqlarda kəskin bağırsaq infeksiyalarının ev şəraitində rehidratasion müalicəsi. Azərbaycan Tibb Universitetinin 59-cu tələbə elmi konfransının materialları. 1992. Azərbaycan dilində.
 34. Uşaqlarda bağırsaq infeksiyaları zamanı qaraciyərin funksional vəziyyəti. Parazitologiya institutunun material toplusu. 1993.
 35. A virusu hepatitinin yüngül forması erkən və qızgın dövründə erkən uşaqlarda katexolaminlərin, xofa və vanil-badam turşusunun dəyişməsi. "Azərbaycan jurnalı", N 9-10, 1992.
 36. Erkən yaşlı uşaqlarda salmonelyoz infeksiyası zamanı qaraciyərin funksional vəziyyəti. Parazitologiya institutunun material toplusu, 1993.
 37. Uşaq infeksiyon xəstəliklərinin məlumat kitabı. Bakı 1993. Azərbaycan dilində.
 38. Uşaq infeksiyon xəstəliklərinə testlər və etalonlar. Tədris kitabı. Azərbaycan və rus dilində. Bakı, 1993.
 39. Kəskin dizenteriyalı uşaqlarda pnevmoniya fonunda SAS-ın ehtiyat imkanları olan DOFA və DA-in ekspresiyası. Azərbaycan Tibb Universitetinin 1993-cü ildə anadan olmuş işlərinin yekun materialları.
 40. Uşaq yoluxucu xəstəlikləri tədris kitabı. Azərbaycan dilində. Bakı, 1995.
 41. Kəskin dizenteriyalı uşaqlarda pnevmoniya fonunda DAFA və DA-in ekspresiyası. Akademik Topçubaşovun yubileyinə həsr olunmuş elmi konfransın materialları.
 42. Kəskin virus hepatitinin orta ağır formalarında SAS göstəricilərinin dəyişmə tezliyi. Azərbaycan Tibb Universitetinin konfransiya materialları. 1994-1995.
 43. Kəskin A virus hepatitinin orta ağır formasının erkən və qızgın dövründə müxtəlif yaşlı uşaqlarda katexolaminlərin, DOFA və vanil-badam turşusunun ekspresiyasının dəyişmə tezliyi. Azərbaycan Tibb Universitetinin 1994-95-ci illərdə çap olunmuş elmi işlərinin yekun materialları.

44. Predzalon terapiyası təyin olunmamışdan əvvəl və onun qısa kursu zamanı ağır formalı V virus hepatiti uşaqlarda katexolaminlərin DOIA və vanil-badam turşusunun ekspresiyasının dəyişmə tezliyi. "Sağlamlıq" jurnalı. 1995.
45. Kəskin dizenteriyalı uşaqlarda pnevmoniya founda SAs-ın ehtiyat imkanlarının vəziyyəti. 1995.
46. Pnevmoniya fonunda kəskin dizenteriyalı uşaqlarda DOFA və dofaminin ekspresiyasının klinik əhəmiyyəti. Azərbaycan Tibb Universitetinin yekun konfransının materialı. 1995.
47. Uşaqlarda virus hepatitinin ağır forması zamanı amin turşularının və SN-in bəzi göstəricilərinin ekspresiyası. Azərbaycan Tibb Universitetinin tələbə elmi konfransının materialları. 1995.
48. V virus hepatiti zamanı katexolaminin aralıq mübadilə məhsullarının ekspresiyasının təyini. "Azərbaycan Tibb elminin intellektual ehtiyatları" formulunun materialları. Bakı, 1996.
49. Piovsioniya fonunda kəskin dizenteriyalı uşaqlarda simpatik-adrenal sisteminin ehtiyat imkanlarının ekspresiyasının öyrənilməsi. "Azərbaycan Tibb elminin ehtiyatları" formulunun materialları. Bakı. 1996.
50. Erkən yaşlı uşaqlarda pnevmoniya ilə müşayiət olunan kəskin bağırsaq infeksiyalarının patogenləri haqqında bəzi suallar.
51. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı katexolaminlərin ekspresiyasının təyini və klinik əhəmiyyəti. Türkdilli respublikaların milli pediatriya təşkilatı ittifaqının III konqresinin materialı. Alma-Ata. 1996.
52. Uşaqlarda meninqokokk infeksiyasının müxtəlif ağırlıq dərəcələrində katexolaminlərin dinamikasının və hemoaqulyasiyasının öyrənilməsi. Türk dili respublikaların milli pediatriya təşkilatı ittifaqının III konqresinin materialı. Alma-Ata, 1996.
53. Uşaqlarda V virus hepatiti zamanı katexolaminlərin mübadiləsi. Ə.Qarayevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş konfransın materialları.
54. Uşaqlarda virus hepatiti zamanı patogenlərin bir sıra xüsusiyyətləri. Ə.Qarayev 100 illiyinə həsr olunmuş konfransın materialları.

- rı. Bakı. 1998.
55. Südəmər uşaqlarda dizenteriyanın kompleks müalicəsində bi-
yan kökünün immunatrol preparatlarının işlənməsinin effektivliyi.
Türkdilli ölkələrin. Avropa-Asiya, qastroenteroloqlarının II
konqresinin materialları. Bakı, 1997.
56. "B" virus hepatitinin ağır formalarında prednizolontəpəriyə tə-
yin olunana qədər və onun qısa kursu zamanı katexolaminlərin,
DOFA və vanil-badam turşusunun ekspresiyasının dəyişmə tez-
liyi. Azərbaycan Tibb Universitetinin elmi-tədqiqat mərkəzinin
35 illiyi yubileyinə həsr olunmuş IX buraxılış materialları. 1998.
57. Erkən yaşlı uşaqlarda dizenteriyanın biyan kökünün immunotrol
preparatları ilə müalicəsi. Azərbaycan Tibb Universitetinin el-
mi-tədqiqat mərkəzinin 35 illik yubileyinə həsr olunmuş IX bu-
raxılış materialları. 1998.
58. Südəmər uşaqlarda dizenteriya zamanı... təyini. Azərbaycan al-
lerqologiya, immunologiya, immunoraablitasiya haqqında I Milli
konqres. 1999.
59. Erkən yaşlı uşaqlarda dizenteriya zamanı müalicədən sonra im-
munoloji göstəricilərin müayinəsi. Dünya pediatrlarının Beynəl-
xalq konqresi. 1999.
- Ümumiyyətlə, Mehdi müəllimin yüzdən çox elmi əsəri çap
olunmuşdur.

KÖRPƏLƏRİN MÜNƏCCİMİ

Mehdi həkim haqqında yazılan xatirələri, onun barəsində xoş söhbətlər açan adamların fikirlərini araşdırdıqda belə qənaətə gəldik ki, sözün əsl mənasında o, dərin bilikli təbib və xeyirxah bir insandır.

Boynuma alıram ki, onun haqqında birkitab yazıb ortaya çıxarmaq mənim üçün çox çətin idi. Əgər Mehdi həkim barəsində bir çox adamlarla sorğular aparmasaydım, xatirələr toplamasaydım, belə bir kitabın meydana gəlməsi mümkün olmazdı. Mehdi müəllim o qədər təvəzökarlıq göstərirdi ki, ondan özü haqqında məlumat toplamaq müşkül bir iş olmuşdu. O, kənddə orta, Bakıda ali məktəb bitirmiş, alimlik dərəcəsi almışdır. Tibb Universitetinin müəllimidir və həkimlik edir.

Üzdən baxanda bu sadə bir həyat yoludur. Belə bir həyat yolundan bir kitab yazıb ortaya çıxarmaq olarmı? Bu sualı mənə verənlər də olurdu. Mən özüm də qoyulan suala cavab axtarırdım.

İstər xatirələrdə, istərsə də söhbətlərdə Mehdi müəllim haqqında yüksək fikirlər oxudum və eşitdim, onu körpələrin qayğıkeşi sayılıb-seçilən həkim, gələcəyin təminatçısı, sənət qartalı, el-obaya sevinc paylayan, tibb elminin zümrüd quşu, ürəyi nəcib insan, alicənab adam, tərfi xoşlamayan, körpələrin münəccimi, saf qəlbli, insanpərvər və vətənpərvər, pak niyyətli, sədaqətli dost, yüksək mədəniyyət sahibi, əməksevər, işıqlı gələcəyimizin qurucusu, sadə, səmimi, hamının sevimlisi, təbiətin və sənətin vurğunu, sözü ilə işi bir olan, bir üzlü, bir sifətli şair təbiətli, tələbkər və işgüzar, məclislərin yaraşığı, xalqa və vətənə xidmət nümunəsi, ağacı içindən yeyən qurdlara nifrət bəsləyən, xoşrəftarlı, gülərlü, insafli və mürvətli, bir insan kimi qiymətləndirir-dilər.

Onu da deyim ki, onun haqqında deyilən belə xoş sözlərin ha-

mısını qələmə alsaydım, ayrıca bir kitaba sığmazdı.

Bu kitabın yazılmasının əsil səbəbkarı mənyox, ictimaiyyətin yuxarıda misal gətirdiyim rəyləri oldu.

Kitabın adı haqqında fikirləşdim. Belə qərara gəldim ki, Mehdi müəllim haqqında deyilən ifadələrin biri ilə kitabı adlandırmaq daha düzgün olardı. Bu xoş sözləri nəzərdən keçirib "Körpələrin münəccimi" ifadəsinin üzərində dayandım. Bütün fikirlərin ümumi nəticəsi olan "Körpələrin münəccimi" kəlamını kitaba ad seçim.

MEHDI MÜƏLLİMİN XAHİŞİ

Kitab çapa hazır vəziyyətə gətiriləndə Mehdi müəllimi yazılarla tanış etdim. Ricam belə oldu ki, bəyənmədiyi yerləri çıxarsın. O, yazıları nəzərdən keçirdikdən sonra xahiş etdi ki, icazə verim, çekdiyim zəhmətə görə mənə və onun haqqında xoş xatirə yazanlara kitabda öz minnətdarlığını bildirsin.

Mən özüm haqqında birsöz yazmasına razı olmadım, daha doğrusu yazdığımı pozdum.

Əlbəttə, bu yazıda gedən xoş deyimlərin, bəlkə də həddən artıq ifrata varmanın hamısı ancaq və ancaq səmimiyyətdən doğmuşdu.

Mehdi müəllim onun haqqında xatirə və şər yazanlar barədə ürək sözlərini belə ifadə etdi.

— Əziz qardaşlar, mehriban bacılar, sədaqətli dostlar və istəkli tanışlar!

Siz böyük zəhmətə qatlaşıb mənim haqqımda öz qəlbinizdən keçən sözlərinizi yazmısınız. Bütün bunlara görə Sizə ürəkdən təşəkkür edirəm və dərin minnətdaram. Bununla yanaşı, Sizin yazdıqlarınızın mənim üzərimə çox böyük məsuliyyət qoyduğunu da dərinlən hiss edirəm.

Yazdıqlarınızla tanış olduqdan sonra onları məndən etdiyiniz tələb kimi qiymətləndirdim. Dərindən dərk etdim ki, Sizin eti-

madınızı doğrultmaq üçün bundan sonra ikiqat enerji ilə fəaliyyət göstərməliyəm. Körpələrə qayğımı qat-qat artırmalıyam, bilyimi təkmilləşdirməkdən ötrü iradəmi və zəhnimi möhkəm intizamlı bir əsgər kimi səfərbər etməliyəm. Sizi bir daha əmin edirəm ki, çalışacağam arzuladığınız kimi olam.

Bundan sonra Mehdi müəllim mənə üz tutub dedi ki: — Qoy bir cümlə də sənin haqqında yazım.

Mən gülümsünüb ona belə cavab verdim:

— Mehdi müəllim, Sizin barənizdə yazanlardan biri də mənəm. Yuxarıda dedikləriniz mənə də aid oldu. Bu isə artıqlaması ilə bəsimdir. Diqqətinizə görə mən də Sizə təşəkkür edirəm.

HƏLƏ İŞİN HARASIDIR

*Mehdi həkim dayanmayıb,
Ürək sözü dilindədi.
Hər yana xoş soraq yayıb,
İti qələm əlindədi.
Zülmətləri yarasıdı,
Hələ işin harasıdır?!
Qoyacaqdı ortalığa,
O, dəyərli əsərləri.
Bənzəyəcək uca dağa,
Onun buna var hünəri.*

*Elmlə sıx-arasıdı,
Hələ işin harasıdır?!
Həddindən çox arzusu var,
Əzmi başa yetirəcək.
Qış ömrü edib bahar,
Qəlbədən qəmi itirəcək.
Əməli dərd çarasıdı,
Hələ işin harasıdır?!
Həddindən çox arzusu var,
Əzmi başa yetirəcək.
Qış ömrü edib bahar,
Qəlbədən qəmi itirəcək.
Əməli dərd çarasıdı,
Hələ işin harasıdır?!
Həddindən çox arzusu var,*

*Yeni dərman edib icad,
Daha böyük ad alacaq.
İnsalara olub imdad,
Ömürləri uzadacaq.*

*Bu mərama varasıdı,
Hələ işin harasıdı?!*

*Bunu qəlbən diləyirəm:
Hər gün artsın uğurları!
Ömür sürsün canı möhkəm,
Olsun insan xilaskarı!*

*Era, Mehdi erasıdı,
Hələ işin harasıdır.*

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Müqəddimə əvəzi — təqdimat	4
Zəhmət ilə ucalanlar, diyarına tac alanlar.	9
Acı, şirinlə dolu, mənəli həyat yolu	14
Qəribə əhvalatlar	19
Kələman kəndi	20
Kəndim	23
Bir an.	25
Kələminə gəl.	26
İlk məhəbbət — ibrət dərsi	28
Bilmədim	28
Möhtacam	30
Qurban olum.	31
Gədəbəyin tərənnümü	34
Canım, gözüm Gədəbəyim.	35
Gədəbəy	48
İlk addımlar.	50
Kövrək xatirələr	51
Dözmür	52
Əlini üzür.	52
Qalmaz	53
Gəl	54
Etdiyim səylər, söylənən rəylər	56
Qiyabi tanışlıq.	64

Qüdrətim olsaydı	64
Səhvim və nəfim	66
Rıcam	67
Nikbin ol	68
Daha bəsdır	68
Etdiniz	69
Yenə də bir axşam	72
Dönmüşəm	72
İtirmişəm	73
Tikmədim	74
Mın bir dərđin əlacı	77
Xəstəliklər və onları müalicə edən dərman bitkilər	78
Bitkilər və onlarla müalicə olunan xəstəliklər	84
Xalq arasında türkə-çarə müalicə olunan xəstəliklər	102
Xatirələr və təəənnümlər	106
Körpələrin qayğıkeşi	109
Dağ vüqarlı dağlar oğlu	110
Saf ürəkli, el gərəkli, çox mehriban, sadə insan	114
El-obaya sevinc paylayan həkim	116
Gəncliyində olan maraq, gələcəkdən verdi soraq	117
Tıbb elminin zümrüd quşu	121
Sizə minnətdarıq, həkim	124
Böyük şəxsiyyət	128
Arzu edirəm ki	126

Gülən gözlər önündə	131
Həyatımı ona borclu sanıram, loğman olduğuna çox inanıram	135
Tanıdım	136
Mehdi	137
Əsil insa, əsil dost	139
Çatmışan	142
Hamının sevimlisi	143
Sanıram	143
Azı yüz il	144
Narahatlıqdan doğan sevinc	146
Ürəyin vüqarı, qəlbimin iftixarı	148
Mən necə fəxr etməyim	149
Gözəlliyi və düzgünlüyü sevən insan	153
Təbiətin və sənətin vurğunu	154
Sözü ilə işi, bir olan insan	156
Şair təbiətli tanınmış həkim	157
Şərəfli həyat yolu	159
Sevimli müəllimimiz	161
Körpələrin münəccimi	167
Gündəlikdən sətirlər	168
Şərt elə	168
Dağlar oğlu, əziz Mehdi Qurbanov	168
Öz adın Mehdidini, babandı Qurban	169
Bir udum dağ suyu, bir udum hava	169

Çox hörmətli, əziz Mehdi müəllim	170
Mehdi həkim və Paşa	171
Yüz ilin dostu	171
Mehdi və Paşa.	172
Yenə Mehdi, Yenə Paşa	172
Görünmür	173
Biri Mehdi, biri Paşa.....	174
El adamı	175
Mehdi Qurbanov, Paşa Ağaoğlu və şair Mürvət Qədimoglu	175
Qurbanov Mehdi.....	176
Qurbanov Mehdi haqda kitab	176
Deyişmə	176
Avtoqraflar	179
N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universitetinin uşaq infeksiya xəstəlikləri kafedrasının dosenti Qurbanov Mehdi Qədim oğlunun çap olunmuş elmi əsərləri və məqalələri	182
Körpələrin münəccimi	188
Mehdi müəllimin xahişi	189
Hələ işin harasıdır.	190

ƏSGƏROV ŞAMİL SƏLİM oğlu
Körpələrin münəccimi
Azərbaycan dilində
Bakı—Təfəkkür—2003

Nəşriyyatın direktoru
Nəşriyyat redaktoru
Operatoru
Kompüter tərtibatçısı

Xaliq Əliyev
Əlövsət Murad
İradə Hüseynova
Aleksandr Popov

Çapa imzalanmış 24.12.2003. Formatı 60x84 1/16.
Fiziki 12,25 ç/v . Şerti 11,39 ç/v.
Sifariş 40. Tiraj 100.

"Təfəkkür" Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi
Ünvan: 370108. Bakı, Təbriz 19.
Tel.: (850) 387-22-23

PDF:

Enstîtuya Kurdî ya Qefqasyayê

Web:

<https://www.ensiklopediyakurdi.com/>

Tel.:

+7 918 073 48 79

